

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΛΕΜΕΣΟΥ

ΕΤΟΣ 18° ΤΕΥΧΟΣ 96° ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2018

ΠΑΡΑΚΛΗΤΗΣ

Ίδιοκτήτης:

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΛΕΜΕΣΟΥ

Υπεύθυνος Ύλης:

Σταύρος Όλύμπιος

Διευθυντής Γραφείου Ποιμαντικής Διακονίας

Διευθύνεται

από Συντακτική Έπιτροπή

Διεύθυνση:

Όδος Αγίου Ανδρέου 306,

Τ.Θ. 56091, Τ.Τ. 3304

Λεμεσός - Κύπρος

Τηλ.: 00357-25864311

Ίστοσελίδα:

www.imlemesou.org

Συνδρομές:

Έσωτερικού €7

Έξωτερικού €10

Τιμή Τεύχους: €1

Έξωφύλλο: Φορητή εικόνα Παναγίας
εις τόν Μητροπολιτικό Οίκο.

Όπισθόφυλλο: Παρεκκλήσιο Παναγίας
Καρμιώτισσας Κ.Πολεμιδιών, 14ος αί.

«Ίδού σοι, Χαΐρε, κραυ-
γάζομεν, λιμήν ήμϊν γε-
νοϋ θαλαττεύουσι καί
όρμητήριο εν τῷ πελά-
γει τῶν θλίψεων καί τῶν
σκανδάλων πάντων
τοϋ πολεμήτορος».

Τροπάριο Στ' Όδης Κανόνος

Άκαθίστου Ύμνου

Θεοτόκε, σ' έσένα τώρα
μ' όλη τή δύναμη τῆς ψυχῆς
μας φωνάζουμε τό χαΐρε,
γίνε άπάνεμο λιμάνι γιά
μας πού ταξιδεύουμε μέσα
στήν τρικυμισμένη θάλασ-
σα τῆς ζωῆς, γίνε γιά μας
τόπος όχυρός καί άσφαλῆς
στό πέλαγος τῶν θλίψεων
καί όλων τῶν παγίδων τοϋ
πολεμήτορα (διαβόλου).

Ταπεινοφροσύνη ὁ πνευματικός πλοῦτος τῆς ψυχῆς

τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου
Λεμεσοῦ κ. Ἀθανασίου

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος στόν εικοστό πέμπτο λόγο του «περί τῆς ὑψίστου ταπεινοφροσύνης ἡ ὁποία ἀποκτάται μέ μυστικό τρόπο καί ἐξολοθρεύει τά πάθη», λέει: «Ἀοράτῳ αἰσθήσει ἐγγινομένης τῆς ταπεινοφροσύνης». Ἡ ταπεινοφροσύνη δηλαδή ἔρχεται στόν ἄνθρωπο ἀοράτως, χωρίς δηλαδή νά τήν πιάνει κανεῖς χειροπιαστά, χωρίς παρατηρήσεις. Λέει ὁ Χριστός ὅτι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἔρχεται χωρίς παρατηρήσεις καί χωρίς ἐξωτερικά πράγματα καί ἐπίσης ὁ Ἀββᾶς Ἰσαάκ ὁ Σύρος: «σοῦ μή εἰδότος ἀνατέλλει ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ», σιγά σιγά μέσ στην καρδιά σου. Ἐδῶ ὁ ὅσιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος ὀνομάζει τήν ἐνέργεια αὐτή ταπεινοφροσύνη. Ἡ ταπεινοφροσύνη ὁμως διαφέρει ἀπό τήν ταπείνωση. Ταπεινοφροσύνη σημαίνει νά σκέφτεσαι ταπεινά καί ἡ ταπείνωση εἶναι τό ἀποτέλεσμα καί ὁ στόχος τῆς ταπεινοφροσύνης.

Λέγει λοιπόν ὁ ὅσιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος «Ἐκεῖνος πού θέλει νά διηγήται μέ λόγια αἰσθητά τήν αἴσθησι καί τήν ἐνέργεια τῆς ἀγάπης τοῦ Κυρίου στήν κυριολεξία της, καί τῆς ἀγίας ταπεινοφροσύνης καθώς πρέπει, καί τῆς μακαρίας ἀγνότητος ἀληθινά, καί τῆς θείας ἐλλάμψεως παραστατικά, καί τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ πραγματικά, καί τῆς ἐσωτερικῆς πληροφορίας ἀλάνθαστα, καί φαντάζεται ὅτι θά δώση νά καταλάβουν αὐτά τά πράγματα μέ τήν ἐξήγησί του ὅσοι δέν τά ἔχουν γευθῆ προσωπικῶς, αὐτός ὀμοιάζει μέ ἐκείνον πού θέλει νά ἐξηγήσῃ μέ λόγια καί παραδείγματα, πόσο γλυκό εἶναι τό μέλι σέ ἐκείνους πού ποτέ δέν τό ἐγεύθησαν. Καί ὁ μέν δεύτερος ἄδικα φιλολογεῖ, γιά νά μήν εἰπῶ βαπτολογεῖ, ὁ δέ πρῶτος

ἡ ἄγνοεῖ αὐτά πού διηγεῖται ἡ ἐμπαίζεται ὑπερβολικά ἀπό τήν κενοδοξία». Θέλει νά πει ὅτι γιά ὅλα αὐτά τά ὁποία λέγονται καί γιά ὅλα αὐτά πού ἀκούονται, χρειάζεται ὁ ἄνθρωπος γιά νά τά καταλάβει νά ἔχει μία σχετική ἐμπειρία. Καί ὅπως μᾶς ἔλεγε καί ὁ ἀείμνηστος Γέροντάς μας αὐτός πού γεύτηκε τό μέλι μπορεῖ νά ξέρει τί εἶναι τό μέλι εἴτε ἓνα βαρέλι μέλι φάει εἴτε μία κουταλιά. Ὅμως θά πει κάποιος, δέν πρέπει νά τά διηγούμαστε καί νά τά μελετοῦμε, ἀφοῦ δέν τά γνωρίζουμε ἐμπειρικά. Πρέπει βέβαια νά τά μελετοῦμε καί νά τά ξέρουμε θεωρητικά καί νά γνωρίζουμε πῶς λειτουργεῖ ὁ πνευματικός νόμος καί ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ στόν ἄνθρωπο καί πῶς γίνεται νά προχωρήσει ὁ ἄνθρωπος πνευματικά. Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά νά ἔχουμε τήν ταπείνωση, εἴτε νά μετανοοῦμε διότι δέν φτάσαμε σ' αὐτά τά ὁποία ἐμεῖς οἱ ἴδιοι διηγούμαστε, εἴτε νά ἀρκούμαστε σ' αὐτά τά ὁποία οἱ ἅγιοι πατέρες μᾶς διηγούνται καί μᾶς περιγράφουν, καί νά ξέρουμε ὅτι ὅλα ὅσα λέγονται εἶναι ἀπό τήν ἐμπειρία τῶν ἀγίων καί ὄχι ἀπό δική μας γνώση πνευματική.

Συνεχίζει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης: «Ὁ παρῶν λόγος παρουσίασε ἐνώπιόν μας πρός ἐξέτασι ἓνα θησαυρό, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται ἀσφαλισμένος μέσα σέ ὀστράκινα σκεύη ἢ καλύτερα σέ ἀνθρώπινα σώματα. Ἐνα θησαυρό πού ἡ ποιότης του δέν μπορεῖ καθόλου νά κατανοηθῆ μέ λόγια». Αὐτός ὁ θησαυρός τῆς ταπεινώσεως εἶναι τό πῶς πολύτιμο πράγμα, πού μπορεῖ νά ἀποκτήσῃ ὁ ἄνθρωπος καί τό κλειδί ὅλων τῶν ἀρετῶν. Εἶναι τό ἔδαφος πάνω στό ὁποῖο φυτρώνουν οἱ ἅγιες ἀρετές τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀλλά αὐτός ὁ θησαυρός βρῖσκεται μέσα στά πῆλινα σκεύη,

τά όποια είμαστε έμεις οί άνθρωποι και πού είμαστε άδύναμοι, μέ ιδιοτέλεια, μέ πονηρία και άλλα πάθη μέ τά όποια δυστυχώς είναι σφραγισμένη ή ανθρώπινή μας ύπόσταση. Στο Έναγγέλιο φαίνεται ότι οί δυό μαθητές του Χριστού, ό Ίάκωβος και ό Ίωάννης, πού ήταν οί καλύτεροι τών μαθητών, ή κορωνίδα τών μαθητών, δέν μετείχαν σ' αυτά πού τούς έλεγε ό Χριστός. Ένω ό Κύριος άνέπνυσε μπροστά τους τήν πορεία του στό πάθος, στή Σταύρωση, στόν θάνατο δέν συγκλονίστηκαν από όλα αυτά, δέν συμπαραστάθηκαν στόν διδάσκαλό τους, δέν προβληματίστηκαν τί θά

γίνει σέ λίγες μέρες, όταν ό Χριστός τούς είπε, «Ίδού αναβαίνομεν εις Ίεροσόλυμα», κι εκεί ό Υίός του Ανθρώπου θά παραδιδόταν στό χέρια ανθρώπων άμαρτωλών, οί όποιοι θά τόν ένέπαιζαν, θά τόν μαστίγωναν και θά τόν βασάνιζαν. Τίποτα δέν έπιασε πάνω τους, γιατί είχαν άκόμη τήν ανθρώπινη έμπάθεια και μικρότητα και έπιζητούσαν ό ένας τή μία θέση και ό άλλος τήν άλλη, όταν ό Χριστός θά γινόταν, όπως νόμιζαν, βασιλιάς του Ίσραήλ. Έχουμε λοιπόν τόν θησαυρό αυτό τής Θείας

χάριτος μέσα στό όστράκινα και ανθρώπινα σκεύη. Ένα θησαυρό πού ή ποιότητά του δέν μπορεί νά κατανοηθεί μέ λόγια. Ό,τι κι άν πούμε δέν περιγράφεται «και περιγραφόμενος άπερίγραπτος μένει».

«Έχει δέ ό θησαυρός αυτός άπ' έξω μόνο μία έπιγραφή, ή όποια είναι άκατανόητη και παρέχει πολλήν και άτέλειωτη έρευνητική προσπάθεια σέ όσους ζητούν νά τήν έξηγήσουν μέ λόγια. Και ή έπιγραφή αυτή έχει ως έξής: “Η άγία ταπεινώσις”». Σάν νά είναι ένα σκεύος τό όποιο περιέχει ένα πο-

λύτιμο θησαυρό, πού δέν περιγράφεται ούτε μπορείς νά τόν συλλάβεις μέ τόν νου. Είναι ένα πολύτιμο πράγμα, γιατί αυτός ό θησαυρός είναι ή έκφραση του Χριστού. «Μάθετε άπ' έμου ότι πρᾶος ειμι και ταπεινός τή καρδιά». Είναι τό περιεχόμενο τής καρδιάς του Χριστού. Ποιός μπορεί νά μάς πει τί είναι αυτή ή ταπεινώση και πώς τήν κατακτά ό άνθρωπος; Στή συνέχεια ό άγιος Ίωάννης τό άπλοποιεί και μάς τό δίδει όσο είναι δυνατό ανθρώπινως:

«Όσοι όδηγούνται από τό πνεύμα του Θεού, ᾶς εισέλθουν μαζί μας στό νοερό και πάνσοφο τούτο συνέδριο και ᾶς κρατούν νοερώς στό χέρια τους θεόγραπτες πλάκες γνώσεως.» Σάν νά κάνει ένα συνέδριο ό Άγιος, ένα θεόλεκτο, νοερό και πάνσοφο συνέδριο και προσκαλεί όσους έχουν γνώση πνευματική νά μπουν μέσα σ' αυτό τό συνέδριο και νά άποφανθούν τί είναι ή ταπεινώση. Βλέπετε, ή Κλίμακα πάντοτε όταν περιγράφει τή βαθμίδα τών άρετών, θέλει νά πει τί είναι αυτό τό πράγμα πού περιγράφει. Αρχή σοφίας όνομάτων έπίσκεψις, όπως λέει και ένα ρητό. Δηλαδή για νά καταλάβει κανείς μία

αρετή, ένα χάρισμα πρέπει νά πεις τί είναι. Δέν μπορείς νά καταλάβεις, άν δέν δώσεις έναν όρισμό.

«Άρχισε λοιπόν τό συνέδριο. Συγκεντρωθήκαμε και συζητήσαμε και έρευνήσαμε έξεταστικά τήν σημασία τής σπουδαίας αυτής έπιγραφής. Ένας έλεγε ότι ταπεινοφροσύνη είναι τό νά λησμονής άμέσως τά κατορθώματά σου. Κάποιος άλλος ότι ταπεινώση είναι νά ξεχνάς τά καλά τά όποια έκανες και τά κατορθώματά σου». Φανταστείτε έμεις πού δέν κάνουμε και κάτι σπουδαίο

καί έχουμε τήν ἐντύπωση ὅτι κάνουμε καί τά θυμόμαστε κιόλας.

«Άλλος, τό νά θεωρῆς τόν ἑαυτό σου πύο τελευταίο καί πύο ἁμαρτωλό ἀπό ὄλους». Δηλαδή τό νά θεωρεῖς τόν ἑαυτό σου τελευταίο ἄνθρωπο.

«Άλλος, τό νά γνωρίσης καλά μέ τόν νοῦ σου τήν ἰδική σου ἀδυναμία καί ἀσθένεια. Άλλος, τό νά προλαμβάνης σέ φιλονικίες νά διαλύης πρῶτος τήν ὀργή». Νά μή σοῦ μεταδίδεται ἡ ὀργή. Ὅταν βλέπεις ἕναν ἄνθρωπο ὀργισμένο καί θυμωμένο ἔτοιμο νά ξεκινησει τή φιλονικία, ἐσύ πρέπει νά διαλύσεις πρῶτος τή φιλονικία αὐτή καί τή φωτιά πού ἔχει ἀνάψει ὁ ἀδερφός σου. Μπορεῖ ὁ ἄλλος νά εἶναι ἄρρωστος, νά εἶναι πιεσμένος, προκατειλημμένος, ἀκόμη καί νά ἔχει δαιμονική ἐνέργεια, ὁ ταπεινός ἄνθρωπος ὅμως εἶναι αὐτός ὁ ὁποῖος διαλύει πρῶτος τήν ὀργή. Δέν περιμένει νά ἔρθει ὁ ἄλλος νά πει συγγνώμη, νά ἡρεμήσει καί νά σιωπήσει καί νά κάνει μία ἀνακωχή στή φιλονικία. Ταπεινός εἶναι αὐτός ὁ ὁποῖος διαλύει τήν ὀργή πρῶτος εἴτε μέ τή σιωπή του, εἴτε μέ τά καλά του λόγια εἴτε μέ τήν ὑποχώρησή του.

«Άλλος, τό νά γνωρίζης καλά τήν χάρι καί τήν εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ», τό νά καταλαβαίνεις δηλαδή τί εἶναι ἡ χάρις καί ἡ εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ.

«Καί ἕνας ἄλλος πάλι, τό νά αισθάνεσαι ψυχική συντριβή καί νά ἀπαρνεῖσαι τό ἰδικό σου θέλημα». Τό νά εἶναι συντετριμμένη ἡ καρδιά σου. Ὅχι ψυχολογικά ἀλλά πνευματικά. Νά ἔχεις ταπεινή καρδιά καί νά ἀρνεῖσαι τά δικά σου θελήματα. Ξέρετε ὅτι ὑπάρχουν ἄνθρωποι, καί μικρά παιδιά ἀκόμη, πού ἄν τούς ἀρνηθεῖς ἕνα θέλημα ἀντιμετωπίζουν μεγάλα προβλήματα. Δέν μποροῦν νά κόψουν τό θέλημά τους. Μπορεῖ καί νά κτυποῦνται. Βέβαια αὐτό μπορεῖ νά εἶναι ψυχιατρικό φαινόμενο, πού καί αὐτό κάποια ἄλλη αἰτία θά ἔχει. Ὅμως εἶναι καί πνευματικά τά φαινόμενα αὐτά, πού δέν μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νά κόψει τό θέλημά του. Αὐτή ἡ ἐμμονή στό ἴδιο θέλημα εἶναι καταστροφική. Καταστρέφει οἰκογένειες, σπῖτια, σχέσεις καί δουλειές. Ἡ Ἐκκλησία μέ ὄλη

αὐτή τήν πνευματική ἀγωγή πού μάς παρέχει, ὅπως γιά παράδειγμα ἡ νηστεία, μάς βοηθᾶ νά κόψουμε τό θέλημα αὐτό.

Λένε πολλοί, γιατί νηστεύουμε, ἀφοῦ τρώμε καλύτερα σέ περίοδο νηστείας, καί ἔχει τόσα φαγητά. Δέν νηστεύουμε μόνο γιά νά κακοπαθήσουμε, ἀλλά καί γιά νά κόψουμε τό θέλημά μας. Καί μόνο πού κόβουμε τό θέλημά μας γιά τά φαγητά καί δέν τρώμε αὐτό πού θέλουμε εἶναι σημαντικό, γιατί πρόκειται γιά ὑπέρβαση τοῦ θελήματός μας. Ἄν δέν μάθει ὁ ἄνθρωπος μέσα στόν γάμο, στή δουλειά, στήν προσωπική του ζωή, στίς προσωπικές του σχέσεις νά ξεπερνᾶ τό θέλημά του, τά καταστρέφει ὅλα. Ἐνας βασικός λόγος πού δέν κόβουμε τό θέλημά μας εἶναι τό ὅτι δέν ἀγαποῦμε τούς ἀδελφούς μας. Αὐτός πού ἀγαπᾶ δέν ζητᾶ τά τοῦ ἑαυτοῦ του, « ἡ ἀγάπη οὐ ζητεῖ τά ἑαυτῆς ». Ὅταν ἀγαπῶ τόν ἀδελφό μου θά κάνω αὐτό πού ἀναπαύει τόν ἀδελφό μου καί χωρίς νά μοῦ τό πει μάλιστα. Ἡ ἀγάπη κινεῖ τόν ἄνθρωπο σέ ὑπακοή. Ἄν ἀγαπῶ τόν ἀδελφό μου, τόν συνάνθρωπό μου, τή σύζυγο, τά παιδιά μου, κάνω ὑπακοή μετά προθυμίας πολλῆς. Ὁ Γέροντας Παῖσιος ἔλεγε: «Ἄν ἀγαποῦμε τόν Θεό, νά ἀγωνιζόμαστε νά μποῦμε στόν Παράδεισο, γιά νά μήν λυπήσουμε τόν Θεό. Ὅσα κάνει ὁ ἄνθρωπος δέν τά κάνει γιά νά μπει στόν Παράδεισο ἀλλά γιά νά μήν λυπήσει τόν Χριστό». Ὁ Γέροντας Ἰωσήφ ἔλεγε, «ὅταν πεθάνω δέν φοβάμαι τήν κόλαση, ἀλλά δέν θέλω νά μοῦ τό πει ὁ Χριστός νά πάω στήν κόλαση. Θέλω νά πάω μόνος μου. Δέν θά ἀντέξω ὁ Χριστός νά μοῦ πει αὐτό τό πράγμα». Ἡ μεγάλη ἀγάπη τῶν Ἁγίων κινεῖτο μέ μεγάλη εὐαισθησία καί μεγάλη διάθεση ταπεινώσεως καί ὑπακοῆς στους ἀδελφούς τους.

Συνεχίζει λοιπόν ὁ ἅγιος Ἰωάννης: «Καί ἐγώ ἀφοῦ τά ἄκουσα ὅλα αὐτά, καί ἀφοῦ τά ἐξέτασα μόνος μου μέ πολλή περίσκεψη καί προσοχή, δέν κατώρθωσα μέ ὅσα ἄκουσα νά καταλάβω τήν ἔννοια τῆς μακαρίας ταπεινοφροσύνης». Ὅλα αὐτά ἦταν καλά ἀλλά δέν κατάφερα νά καταλάβω ποιᾶ εἶναι ἡ ἔννοια τῆς ταπεινοφροσύνης μέ ὅλα αὐτά

πού άκούστηκαν προηγουμένως.

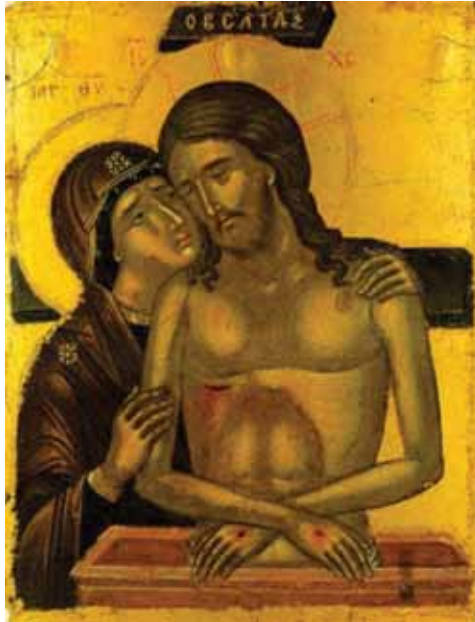
«Γι' αυτό ως έσχατος όλων, άφου έμάξευσα όπως ο σκύλος τά ψίχουλα πού έπεςαν από τό τραπέζι τών γνωστικών εκείνων και μακαριών Πατέρων, κατέληξα στον έξής όρισμό: Έ ταπεινοφροσύνη είναι άνώδυμη χάρις τής ψυχής, ή οποία μπορεί νά ονομασθή μόνο από όσους τήν έδοκίμασαν εκ πείρας». Είναι μία χάρις μέσ στην ψυχή του άνθρώπου, πού δέν μπορεί νά εκφραστεί και νά περιοριστεί και νά ονομασθεί. Είναι άνώδυμη χάρις, γιατί ό,τι ονομάζει ο άνθρωπος τό περιορίζει, όπως έλεγε και ένας σοφός, «ό,τι όρίζεις τό περιορίζεις». Γι' αυτό και ο Θεός δέν έχει όνομα. Δέν υπάρχει όνομα τό

όποιο μπορεί νά καθορίζει τήν πραγματικότητα του Θεού. Έμεις έχουμε όνόματα, γιατί ο άνθρωπος όρίζεται όμως ο Θεός δέν περιορίζεται. Έτσι και ή χάρις του Θεού δέν περιορίζεται. Ιδιαίτερα αυτή ή χάρις πού εκφράζει τον Θεό τον ίδιο. Όμως μπορεί νά όρισθί από αυτούς πού τήν δοκίμασαν εκ πείρας, πού αγωνίστηκαν μέσα στή ζωή τους και γεύθηκαν τήν άγία ταπεινώση, αυτοί μπορεί νά καταλάβουν τί σημαίνει αυτό τό μεγάλο χάρισμα του Άγίου Πνεύματος πού δίνεται στον άνθρωπο.

Στό γεροντικό λέει: Πήγε ένας μοναχός και κτύπησε τήν πόρτα του Γέροντα. Ο Γέροντας του είπε νά περιμένει δυό λεπτά. Τόν Γέροντα όμως τον πήρε ο ύπνος. Ο μοναχός άκουε τον Γέροντα πού ροχάλιζε και μετά από μία ώρα ξανακτύπησε. Ο Γέροντας του είπε νά περιμένει ακόμα λίγο. Ο Γέροντας ξανακοιμήθηκε. Μέχρι τό πρωί έπτά, όκτώ φορές ο μοναχός κτυπούσε τήν πόρτα και τό ίδιο σκηνικό επαναλαμβανόταν μέ τον Γέροντα νά αποκοιμάται. Ήρθε ή ώρα νά ξυπνήσει ο Γέροντας και είδε στον ύπνο του

τόν άδερφό εκείνο στεφανωμένο μέ έφτά στεφάνια χάριτος. Άνοιξε τήν πόρτα και είδε τον μοναχό. Του λέει, «Μά ακόμα είσαι έδώ» και ο μοναχός του άπάντησε, «Γέροντα, μου είπες νά περιμένω, και περιμένα». «Καλά περιμένες μέχρι τώρα και δέν γόγγυσες, ούτε σου ήρθε λογισμός;». «Ναί», άπάντησε ο μοναχός. «Σκέφτηκα έφτά φορές νά φύγω, αλλά στό τέλος έλεγα όχι. Μου είπε ο Γέροντας νά περιμένω και περιμένα άγογγύστως έδώ». Κατάλαβε τότε ο Γέροντας ότι αυτοί οι έφτά πειρασμοί πού πέρασε για νά φύγει, ήταν εκείνα τά έφτά στεφάνια τής χάριτος πού είχε.

Έ ταπεινώση, λοιπόν είναι μία μεγάλη έλευθερία του άνθρώπου. Ο ταπεινός άνθρωπος είναι ελεύθερος, χαρούμενος και ειρηνικός. Αντίθετα ο υπερήφανος άνθρωπος ποτέ του δέν ευχαριστιέται, δέν ειρηνεύει, ποτέ του δέν ήσυχάζει. Ο έγωιστής, ο υπερήφανος και αυτός πού έχει θέλημα νά κάνει τό δικό του είναι ικανός νά κάνει ένα πρόβατο λύκο, δηλαδή νά αναστατώσει και τον πιο πράο άνθρωπο. Ακόμα λέγει ο άγιος Ίωάννης ότι ή ταπεινώση, «είναι άνέκφραστος πλούτος, όνομασία του Θεού, δω-

ρεά του Θεού, έφ' όσον Έκείνος (ο Χριστός) λέγει: “Μάθετε ούκ άπ' Άγγέλου, ούκ άπ' άνθρώπου, ούκ από δέλτου, άλλ' άπ' έμού”, δηλαδή από τήν ενοίκησί μου και τήν έλλαμπί μου και τήν ενέργειά μου μέσα σας, “ότι πράός ειμι και ταπεινός τή καρδιά και τῷ λογισμῷ και τῷ φρονήματι, και εύρήσετε ανάπαυσιν πολέμων και κουφισμόν λογισμών ταίς ψυχαίς ύμών”». Δηλαδή θά έλαφρυνθείτε από τούς λογισμούς πού έχουν οι ψυχές σας. Πολλοί άνθρωποι διερωτώνται, γιατί έχουν τόσους πολλούς λογισμούς, γιατί δέν ειρηνεύουν, γιατί δέν ήσυχάζουν και δέν χαίρονται κι αυτοί όπως

όλοι οι άνθρωποι. Ἐδῶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος μᾶς λέει ὅτι αἰτία εἶναι ἡ ὑπερηφάνεια. Αὐτό τό βλέπει κανεῖς στήν ἐμμογή καί ἐπιμονή νά κάνει τό θέλημά του κάποιος, ἀκόμη καί ἅγια θελήματα, τά ὅποια δηλαδή φαινομενικά εἶναι σωστά, ὅπως ἡ ἐξομολόγηση, ἡ Θεία Κοινωνία καί ἡ νηστεία. Δέν τόν ἀφήνει νά κάνει αὐτό πού θέλει καί γίνεται θηρίο καί δέν μπορεῖ νά κόψει τό θέλημά του. Τό ὅτι λοιπόν δέν εἰρηνεύουμε καί δέν ἡσυχάζουν οἱ λογισμοί μας καί δέν ἔχουμε ἀνάπαυση στίς ψυχές μας καί δέν ἀνακουφιζόμαστε ἀπό τούς λογισμούς, αὐτό σημαίνει ὅτι δέν ἔχουμε αὐτή τήν πραότητα καί τήν ταπείνωση στήν καρδιά, στόν λογισμό καί στό φρόνημά μας, ὅπως μᾶς διδάσκει ὁ Κύριος.

«Διαφορετική εἶναι ἡ ὄψις πού παρουσιάζει ἡ ὁσία αὐτή ἄμπελος, ὅταν ἀκόμη ἐπικρατῇ ὁ χειμῶνας τῶν παθῶν, καί διαφορετική ὅταν πλέον ἔλθῃ ἡ ἀνοιξίς τῶν καρπῶν, καί διαφορετική ὅταν φθάσῃ τό θέρος τῶν ἀρετῶν, παρ' ὅλον ὅτι ὅλες αὐτές οἱ ὄψεις συμβάλλουν σέ μία καί τήν αὐτή εὐφροσύνη καί καρποφορία. Γι' αὐτό ἐμφανίζει καί τά ἀντίστοιχα σημάδια καί τίς ἀποδείξεις τῶν κατὰ καιρούς καρπῶν της». Ἡ ταπείνωση ἔχει πολλές ὄψεις, ἀλλίως εἶναι στήν ἀρχή πού ὁ ἄνθρωπος ἀκόμη πολεμεῖται ἀπό τά πάθη, ἀλλίως εἶναι στή μέση πού ἀρχίζει σιγά σιγά νά φεύγει ἀπό τόν χειμῶνα τῶν παθῶν καί ἀρχίζει ἡ ἀνοιξη τῶν ἀρετῶν, καί διαφορετική ὅταν φτάσῃ πλέον στήν ὥρα πού ὁ ἄνθρωπος θά θερίσει τούς κόπους τῶν καρπῶν του. Ὅλες αὐτές οἱ ὄψεις συμβάλλουν στήν ἴδια εὐφροσύνη καί στήν καλή καρποφορία.

«Ὅταν ἀρχίξῃ νά ἀνθίξῃ μέσα μας ἡ σταφυλή τῆς ὁσίας αὐτῆς ἀμπέλου» δηλαδή ἡ ταπείνωση, «αἰσθανόμεθα πάραυτα κόπωση καί μίσος πρὸς κάθε ἀνθρώπινη δόξα καί ἔπαινο, ἐνῶ συγχρόνως ἐξορίζομε ἀπό μέσα μας τόν θυμό καί τήν ὀργή». Αὐτό εἶναι τό πρῶτο σημάδι τῆς ταπεινώσεως. Ἄν δέν τό ἔχουμε αὐτό τό σημάδι πόρρω ἀπέχουμε. Ποιό εἶναι τό πρῶτο σημάδι; Νά αισθανεσαι μίσος καί νά σέ κουράζουν ἡ ἀνθρώπινη

δόξα καί οἱ ἔπαινοι. Αὐτός πού φτάνει στό σημεῖο νά δουλεύει μέσα του τήν ταπείνωση κουράζεται ὅταν εἶναι ἀναγκασμένος νά πάρει μία θέση. Ὅχι μόνο δέν θέλει τούς ἐπαίνους καί τή δόξα, ἀλλά τά ἀπεχθάνεται, τά ἀηδιάζει. Σκεφθεῖτε τό ἀντίθετο, ὅταν θέλει τέτοια πράγματα, ὅταν κάνει τό πᾶν γιά νά ἐπιδειχθεῖ ὅτι κάποιος εἶναι, κάτι ξέρει καί νά θέλει τά φῶτα τῆς δημοσιότητας νά εἶναι πάνω του. Αὐτό εἶναι κουφότητα. Θυμώνεις; Μήν πλανᾶσαι, ὑπάρχει μέσα σου ἔντονος ἐγωισμός. Ὅπου ὑπάρχει ὀργή, καχυποψία δυστυχῶς ὑπάρχει καί πνευματική ἀνωριμότητα. Ἰδιαιτέρως ὅπου εἶναι θυμός καί ὀργή ἐκεῖ πράγματι μόνο ταπείνωση δέν ὑπάρχει. Ἀντίθετα ὑπάρχει μεγάλη περηφάνεια καί ἐγωισμός.

«Ὅσο δέ ἐν τῷ μεταξύ προχωρεῖ κατὰ τήν πνευματική ἡλικία μέσα στήν ψυχή, ἡ βασιλίσσα αὐτή τῶν ἀρετῶν,» δηλαδή ἡ ταπείνωση «κάθε καλό πού ἐκτελοῦμε τό θεωροῦμε μηδέν ἢ μάλλον βδέλυγμα». Κάθε καλό πού πράττει ὁ ἄνθρωπος καί τό κάνει πρὸς τό θεαθῆναι, γιά νά τοῦ ἀποδώσουν σημασία καί εὐχαριστία δέν ἔχει οὐσία. Ἄντ' αὐτοῦ κάθε καλό πού κάνει πρέπει νά τό θεωρεῖ ἕνα τίποτα καί ὄχι μόνο τίποτα ἀλλά καί βδέλυγμα.

«Κυρίως συλλογιζόμαστε ὅτι κάθε ἡμέρα πού περνᾶ αὐξάνει τό φορτίο τῶν ἀμαρτιῶν μας ἐξ αἰτίας κρυφῶν καί ἀσυναίσθητων ἀμαρτιῶν καί ἀμελειῶν, πού σκορπίζουν τόν πλοῦτο τῆς ψυχῆς».

Αὐτό εἶναι τελικά τό ζητούμενο ἀπό τήν Κλίμακα. Ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὁ ὅποιος εἶναι στή μέση της πνευματικῆς αὐτῆς πορείας, καθημερινά αισθάνεται ὅτι αὐξάνεται τό βάρος τῶν ἀμαρτιῶν του ἀπό ὅλες αὐτές τίς κρυφές ἀμαρτίες καί ἀμέλειες πού σκορπίζουν τόν πλοῦτο τῆς ψυχῆς του. Αὐτό θέλει ὁ Θεός, τόν πλοῦτο τῆς ψυχῆς. Πρέπει νά φροντίσει ὁ ἄνθρωπος νά μαζεῦει αὐτόν τόν πνευματικό πλοῦτο τῆς ψυχῆς του χωρὶς νά τόν διασκορπίζει. Ἡ ταπείνωση προσέχει καί φυλάττει αὐτόν τόν πνευματικό πλοῦτο.

(ἀπό ἀπομαγνητοφωνημένη ὁμιλία)

«Εὐαγγελίζου γῆ χαράν μεγάλην»

τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἐδέσσης, Πέλλης καί Ἀλμωπίας κ. Ἰωήλ

Τὰ δέντρα ἔχουν κεφαλή τίς ρίζες. Από ἐκεῖ ἀντλοῦν ὅλες τίς τροφές καί ὅλα τὰ ἀπαραίτητα συστατικά γιά νά ζήσουν. Κεφαλή τοῦ ἀνθρώπινου γένους (δένδρο) εἶναι ὁ Ἀδάμ. Από τόν Ἀδάμ προήλθαν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. Καί ὅπως ὅταν οἱ ρίζες ἑνός δένδρου εἶναι ἄρρωστες, ἔχουν ἀσθένεια, καί οἱ καρποί καί τὰ φύλλα εἶναι ἀρρωστιάρικα, ἔτσι συνέβη καί μέ τό δένδρο τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Οἱ ρίζες τοῦ ἀνθρώπου, ὁ Ἀδάμ καί ἡ Εὐά, ἀρρώστησαν. Ἔπεσαν στήν ἀμαρτία. Ριζορῦχοι σκώληκες ἔβροσκαν στήν καρδιά τοῦ Ἀδάμ, εἶναι ἡ ἀμαρτία καί τὰ πάθη. Ἐξαιτίας τοῦ Ἀδάμ γεμίσαμε ἀπό τὰ σκουλήκια τῆς ἀμαρτίας, πού μᾶς ἀπορροφοῦν κάθε πνευματική ικμάδα.

Καί αὐτό τό βλέπουμε μέσα στά μηνύματα πού ἔστειλε ὁ Θεός στούς ἀνθρώπους. Πολλές φορές ὁ Θεός μέ τούς ἀγγέλους του ἔστειλε μηνύματα στούς ἀνθρώπους. Ὅλα αὐτά τὰ μηνύματα δέν εἶχαν τίποτε τό χαρούμενο. Ἦταν σκυθρωπά. Ὅλα μιλοῦσαν γιά τιμωρίες, γιά καταστροφές ἢ συμβούλευαν τούς ἀνθρώπους νά μὴν πέσουν στήν ἀμαρτία.

Κάποιος δέ ἀπό τούς πατέρες εἶπε ὅτι οἱ ἄνθρωποι τόσο πολύ εἶχαν βουτηχθεῖ στήν ἀμαρτία, ὥστε καί αὐτοί οἱ ἄγγελοι ἔστρεφαν μέ ἀποστροφή τό πρόσωπό τους ἀπό αὐτούς.

Ὁ θάνατος καί ἡ φθορά καί ἡ καταδίκη καί ὁ ἄδης καί ἡ ὑποδούλωση στήν ἐξουσία τοῦ διαβόλου ἦταν οἱ χαρακτηριστικές εἰκόνες τοῦ ἀνθρώπου. Παντοῦ βασιλευε ἡ ἔχθρα καί ὁ πόλεμος. «Εἰρήνη, εἰρήνη καί πού ἔστιν εἰρήνη;», ἀκούγεται νά λέγει ὁ προφήτης. Οἱ ἄνθρωποι ἔκλαιγαν καί στέναζαν κάτω ἀπό τόν βαρῦ ζυγό τῆς ἀμαρτίας καί κανεῖς δέν ὑπῆρχε νά τούς παρακαλέσει.. «Ἴδου δάκρυον τῶν συκοφαντουμένων καί οὐκ ἔστιν αὐτοῖς ὁ παρακαλῶν». Δέν ὑπῆρχε παρά-

κληση. Ὁ Θεός πού εἶναι γεμάτος ἀγάπη, ἐμφανίζοταν ὡς παιδαγωγός καί τιμωρός, προκειμένου νά συγκρατήσῃ τό ἀνθρώπινο γένος.

Τό πρῶτο χαρούμενο μήνυμα πού ἀκούστηκε στή γῆ εἶναι τό μήνυμα τοῦ ἀγγέλου πρὸς τή Θεοτόκο. «Χαίρε Κεχαριτωμένη Μαρία ὁ Κύριος μετά σου». Ἡ πῶ ἐκπληκτική εἶδηση πού ἀκούστηκε στόν κόσμον ἦταν ὅτι ὁ Θεός θά γίνει ἄνθρωπος καί θά σκηνώσει ἀνάμεσά μας. «Ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καί ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν». Ἔστησε τή σκηνή του ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους. Ἡ Παναγία συλλαμβάνει τόν Υἱό τοῦ Θεοῦ.

Ὁ ἄγγελος χαιρετίζει τήν Παναγία καί ὅλο τό ἀνθρώπινο γένος ἀρραβωνίζεται τή χαρά καί τήν ἐλευθερία. Σήμερα γίνονται οἱ ἀρραβῶνες τοῦ Ἀδάμ μέ τή χαρά καί μέ τή λύτρωση. Ὀλόκληρος ὁ κόσμος γεύεται διά τῆς Θεοτόκου τούς καρπούς τῆς χαρᾶς.

Ἡ χαρά πού εὐαγγελίσθηκε ὁ ἄγγελος δέν ἦταν κάτι τό ἀφηρημένο. Εἶναι συγκεκριμένο πρόσωπο. Ὁ Χριστός εἶναι ἡ χαρά τῶν ἀνθρώπων. «Ἴδου γάρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαράν μεγάλην, ἣτις ἔσται παντί τῷ λαῷ». Σᾶς φέρνω μία μεγάλη χαρά πού θά εἶναι γιά ὅλο τόν κόσμον, εἶπε ὁ ἄγγελος στούς βοσκούς. «Ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον Σωτήρ», γεννήθηκε γιά σᾶς σήμερα Σωτήρας, ὁ Ἰησοῦς Χριστός(ἡ χαρά πού λέγεται Ἰησοῦς Χριστός. Ἡ χαρά πού λέγεται Ἰησοῦς Χριστός ἦλθε στόν κόσμον γιά ἕναν ὀρισμένο σκοπό, γιά νά λυτρώσῃ τόν ἄνθρωπο ἀπό τήν ἀμαρτία. Ὁ Κύριος παρομοίασε τή Βασιλεία τῶν οὐρανῶν μέ τή χαρά, «Εἰσελθε δοῦλε ἀγαθέ καί πιστέ, εἰς τήν χαράν τοῦ Κυρίου σου». Ὅλες λοιπόν τίς παραβολές γιά τή βασιλεία τῶν οὐρανῶν τίς βάζει μέσα στό βασίλειο τῆς χαρᾶς. Χαρά δοκίμασε ὁ βοσκός ὅταν βρῆκε τό ἀπολωλός πρόβατο, χαρά δοκίμασε ἡ χήρα ὅταν βρῆκε τή χαμένη δραχμή, χαρά δοκίμασε ὁ οἰκοδεσπότης

στους γάμους του υιού του. Ποιά ήταν η χαρά αυτή; Ο Ίησους Χριστός. Η χαρά δέν είναι άφηρημένη έννοια, αλλά συγκεκριμένο πρόσωπο. Είναι ο Υιός του Θεού.

Καί πού συγκεκριμένα μέ τόν έρχομό του Χριστού γκρεμίστηκε τό μεσότοιχο του φραγμού πού είναι ή άμαρτία. Αναμόρφωσε, ανάπλασε, έκαινούργησε τό ανθρώπινο γένος. Ξαναέδωσε τήν οικεία ευγένεια στην ανθρώπινη φύση. Νίκησε τόν κοινό πειρατή του ανθρώπινου γένους. Σήμερα ή καθαρά ευγένεια των ανθρώπων τής πρώτης λαμπρότητας ξαναπαίρνει τή λάμψη, θά πει ο άγιος Άνδρέας Κρήτης. Εΐδατε τί μεγάλη χαρά! Καί όλα αυτά έχουν άφετηρία τή σημερινή γιορτή τής Ύπεραγίας Θεοτόκου.

Στήν Έκκλησία μέσα υπάρχει ο λειτουργικός χρόνος. Δηλαδή όλα μέσα στην Έκκλησία άνήκουν στό παρόν. Κανένα στό παρελθόν. Ακόμη κι αυτό τό μέλλον βιώνεται ως παρόν. Γι' αυτό και λέμε, «Σήμερα κρεμάται επί ξύλου», «Σήμερα άνέστη εκ του τάφου», «Σήμερα ο Χριστός παραγίνεται εν τῷ Ιορδάνη». Όλα είναι σε ένεστῶτα χρόνο, κανένα στό παρελθόν ή στό μέλλον. Γι' αυτό και συνεχώς εορτάζουμε τή Γέννηση, τήν Άνάσταση, τήν Πεντηκοστή, τόν Ευαγγελισμό τής Θεοτόκου.

Ίδιαιτέρως δέ μέσα στή Θεία Λειτουργία όλα τά πράγματα βιώνονται ως παρόντα. Θέλω νά πῶ ότι τή χαρά του Ευαγγελισμού πρέπει νά βιώνει κανείς ως σήμερα.

Καί εάν, όπως λέγουν οί Πατέρες, ή Ύπε-

ραγία Θεοτόκος είναι ή Έκκλησία και ή Έκκλησία είναι ή Ύπεραγία Θεοτόκος, καταλαβαίνει κανείς ότι μέσα στην Έκκλησία υπάρχει ή χαρά πού ταυτίζεται μέ τό πρόσωπο του Χριστού.

Η χαρά τής Έκκλησίας είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένη μέ τήν έξάλειψη των άμαρτιών μας. «Ευαγγελίζου γή χαράν μεγάλην» λέγει ο άγγελος σε κάθε μία ψυχή. Όταν μετανοεί ο άμαρτωλός γίνεται χαρά στον ουρανό. Η επήγνωση των άμαρτιών και ή αναχώνευση

των ανθρώπων μέσα στή χάρη του Άγίου Πνεύματος είναι ή μεγάλη χαρά πού νιώθει ο άνθρωπος σήμερα. Η χαρά είναι ο Χριστός πού «έστηκε επί τήν θύραν και κρούει». Όποιος τόν ακούσει και του ανοίξει, τότε εισέρχεται μέσα και δειπνεί.

Τίς ήμέρες μας οί άνθρωποι είναι γεμάτοι από χρήματα, από ψωμί, από «πένθιμες» διασκεδάσεις άμαρτωλών εκδηλώσεων. Καί όμως, είναι τόσο κενοί, ώστε τό μήνυμα του άγγέλου, όπως τήν εποχή εκείνη, έτσι και σήμερα, νά είναι επίκαιρο και πολύ

μάλιστα.

Σήμερα από τόν Χριστό, πού είναι ή χαρά των ανθρώπων, έχουμε ανάγκη και αυτόν φωνάζει και ευαγγελίζεται ή Έκκλησία μέ μεγάλη φωνή, «Ίδού ευαγγελίζομαι υμίν χαράν μεγάλην ήτις έσται παντί τῷ λαῶ».

(άπόσπασμα από τό βιβλίο
«Η Θεόπαις Μαριάμ»)

Πορεία και προσκύνημα εἰς τὴν «αἰγυπτιώτιδα γῆν τοῦ παραπικρασμοῦ»

σπουδή εἰς τὸν θαυμαστὸν βίον τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου
καὶ τὰ διαχρονικὰ μηνύματα τοῦ Μοναχισμοῦ εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον

τοῦ Ἀρχιμ. Βενεδίκτου Ν. Λοῖζου

Τὴν ἐποχὴν πού ὁ αἰμοσταγῆς καὶ θηριώδης Δέκιος εἶχε κηρύξει φοβερόν διωγμὸν κατὰ τῶν Χριστιανῶν εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, εἰς τὴν χώραν τοῦ Νείλου, εἰς τὴν ἀσημαντὸν κώμην Κομά- νοτίως τῆς πολυθορύβου καὶ εἰδωλοτρόπου Μέμφιδος, ἐγεννήθη (251μ.Χ.) ἓνα παιδί πού θά ἄνοιγε ἓνα νέο δρόμο καὶ εὐλογημένον δόλιχον εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ πιστοῦ νά φθάσῃ εἰς τὴν τελειότητα πού προβάλλει ἡ διδασκαλία τοῦ Ἁγίου Εὐαγγελίου. Καὶ ἐνῶ τὰ αἵματα τῶν μαρτύρων ἐπότιζαν τὸν λειμῶνα τῆς Ἐκκλησίας, ἡ γέννησις τοῦ Ἁγ. Ἀντωνίου σηματοδοτοῦσε τὴν εἴσοδον σέ μίαν νέαν ἡρωικὴν φάσιν τῆς Χριστιανικῆς ἱστορίας, ὅπου τό «μαρτύριον τῆς συνειδήσεως» καθίσταται μέ τὴν ἄσκησιν εἰς τὴν ἔρημον τόσον ἔντονον, ὥστε νά παραβάλλεται μέ τό μαρτύριον τοῦ αἵματος.

Ἔτσι ἡ Αἴγυπτος ἐγνώρισε εἰς τό ἔδαφός της – «λάμπαντος ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ φωτισμοῦ τῆς Ἀληθείας, τό τοῦ ψεύδους σκότος διωχθέντος», τοῦ μεγαλειώδους φαινομένου τῶν ἀναχωρητῶν. Ἀπό αὐτὴν ὡς λίκνον καὶ πατρίδα, ὁ ἀναχωρητισμὸς διεδόθη εἰς ὅλην τὴν χριστιανικὴν οἰκουμένην, ἀφήνοντας παντοῦ ἔντονον τὴν σφραγίδα του. Καὶ ὅλοι οἱ μοναχοί, ὅπου καὶ ἐάν εὐρίσκοντο, ἀνεγνώριζαν ὡς πρότυπό τους τὸν μέγαν Αἰγύπτιον ἐρημίτην, τὸν Ἀντώνιον.

Ὅπως λεπτομερῶς μᾶς πληροφορεῖ ὁ Μέγας Ἀθανάσιος Ἀλεξανδρείας– πιστὸς μαθητὴς, ὑποτακτικὸς καὶ βιογράφος τοῦ Θεοφόρου Ὁσίου, κατ' ἀρχάς ὁ νεανίας Ἀντώνιος συνήνητησε ἀρκετοὺς παλαιότερους Αἰγυπτίους ἀσκητὰς καὶ ἐδιδάχθη ἀπὸ ἐκείνους πολλά. Ὅλοι ὅμως αὐτοὶ ἠσκούντο χωρὶς νά ἐγκαταλείπουν τὸν κόσμον, ἀρκοῦμενοι κυρίως εἰς τὸν οἶκον ἐγκλεισμόν.

Τό αὐτὸ ἔπραξεν κατ' ἀρχάς καὶ ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος. Μετὰ τὸν θάνατον τῶν γονέων του, εἰς ἡλικίαν 18-20 ἐτῶν, ὑπακούοντας εἰς τὴν προτροπὴν τοῦ Κυρίου πρὸς τὸν πλούσιον νεανίσκον: «Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπάγε, πώλησον τὰ ὑπάρχοντα καὶ δός πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρόν ἐν οὐρανοῖς (ῶ), καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι», ἐμοίρασε φιλανθρώπως τὴν περιουσίαν του καὶ ἀσκήτευε εἰς τὸν περιβόλον τῆς οἰκίας τῆς πατρικῆς. Ἀργότερον καὶ μιμούμενος τό παράδειγμα γείτονος ἀσκητοῦ, ἐγκατεστάθη οὐχὶ μακρὰν τοῦ χωρίου του καὶ ἐπὶ δεκαπενταετίαν ὅλην, ἔδωκε τὰς πρώτας ἐναντίον τοῦ Σατανᾶ ἡρωϊκὰς μάχας, προσελκύων μέ τὴν ἔξοχον ἀρετὴν καὶ τὴν ἀγάπην τὴν ἀνιδιοτελεῖ τὸν θαυμασμόν ὅλων. Εἰς τό τέλος τῆς περιόδου αὐτῆς κλειστικῶς εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ μνήματα πού ἦταν ὑπόσκαφα εἰς τοὺς βράχους τῆς περιοχῆς– τόλμημα βεβαίως πού κανεὶς μέχρι τότε δεν εἶχεν ἐπιχειρήσει, διὰ νά ἀντιμετωπίσῃ ἀνδρείως καὶ θαραλλέως «τὸν τό κράτος κατέχοντα τοῦ θανάτου καὶ τοῦ σκότους, τουτέστιν τὸν διάβολον». Εἰς τίς λίγες ἡμέρες τῆς παραμονῆς του εἰς τό σκοτεινὸν καὶ ἀπαρακλήτον ἐκεῖνον «κιβούριον» ἐγνώρισε τίς σκληρότερες δοκιμασίες. Ἄλλ' ὅταν ὁ πειρασμὸς εἶχε κορυφωθῆ, ὁ Κύριος ἔδειξεν ὅτι δὲν τὸν ἄφησε μόνο στὸν ἀγῶνα του.

Ἐνισχυμένος καὶ ἔμπλεως ἀπὸ τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου καὶ τὴν βεβαίωσίν Του ὅτι θά τοῦ εἶναι πάντοτε βοηθός, ὁ Ἅγ. Ἀντώνιος ἐπῆρε τὴν ἀπόφασιν– ὀρόσημον, ἡ ὁποία τοῦ ἔδωκε τόσῃν δόξαν μέσα εἰς ὅλην τὴν Χριστιανωσύνην: Ἐγκαταλείποντας τίς συνήθειες τῶν μέχρι τότε ἀσκητῶν, ἀνεχώρησε διὰ τὴν ἔρημον. Ἦτο τότε 35 ἐτῶν. Καὶ ἔτσι ἄρχισεν ἡ ἐποποιία τῆς Ἐρήμου.

Κυριολεκτικῶς «ἐλάμψεν ἐν τῇ ἐρήμῳ ὁ

φωτισμός τῆς Ἀληθείας καί ἐδιώχθη τοῦ ψεύδους τό σκοτός» καί ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος ὡς λαμπαδοῦχος Χριστοῦ καί δρομεύς ὀλοπρόθυμος, μεταλαμπαδεύει τῆς ἀσκήσεως τήν ἀρετήν, ἀπό ἐρήμου εἰς ἔρημον μεταβαίνων καί σηματοδοτῶν πεδία, ἀναβαίνων καί καταβαίνων ὄρη καί βουνούς, ὡς ἔλαφος καί δορκάς, σκυταλοδρομῶν τάς λαμπάδας τοῦ θείου φωτός, στηλογραφῶν ὡς πρύτανις τοῦ Εὐαγγελικοῦ μηνύματος καί εἰς τάς πλέον ἀπροσίτους ἐσχατίας τῆς πανερήμου, μεταβάλλων καί μεταποιῶν, τά πρὶν τῶν δαιμόνων καί εἰδώλων κατοικητήρια, εἰς οἰκητήρια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί καλλιτρόφους νοσσίας νοητῶν ἀηδόνων, κελαδούντων τοῦ Θεοῦ τά θαύματα καί θαυμάσια.

Τοιουτοτρόπως ἡ Αἴγυπτος ἐγνώρισεν εἰς τό ἔδαφός της, τήν γένεσιν τοῦ μεγαλειώδους φαινομένου τῶν Ἀναχωρητῶν! Ἀπό αὐτήν, ὡς λίκνον καί πατρίδα, ὁ Ἀναχωρισμός διεδόθη εἰς ὅλην τήν Χριστιανικήν Οἰκουμένην, ἀφήνοντας παντοῦ τήν ἔντονον χριστοφόρον σφραγίδα του. Καί ὅλοι οἱ μοναχοί, ὅπου καί ἂν εὐρίσκοντο, ἀνεγνώριζαν ὡς πρότυπό τους τόν μέγαν Αἰγύπτιον ἐρημίτην, τόν Ἀντώνιον.

Τελευταῖον βῆμα εἰς τήν ζωὴν τοῦ Μεγάλου Ἀντωνίου ἦτο ἡ ἀναχώρησίς του εἰς τά βάθη τῆς πανερήμου, εἰς ὄρος πετρῶδες καί κατάξηρον, ἐγκατασταθεὶς εἰς μικρὸν σπήλαιον τό ὅποιον, ἐκτός ἀπό τελευταίαν κατοίκησί του, κατέστη τό ὄχυρόν ὄρημητήριο ἀπό ὅπου ἀντιμετώπισε τήν σφοδρότητα τῶν σατανικῶν ἐπιθέσεων· ἀντιπαλαίων σῶμα πρὸς σῶμα μέ τόν μίαιρον καί μισάνθρωπον Ἐφσφόρον καί διαλύων τά τῶν δαιμόνων στίφη καί τάς παντοίας αὐτῶν κακουργίας καί ἰοβόλα βέλη, τῇ θείᾳ συνάρσει, κατακολουθῶν καί μιμούμενος τόν Κύριον καί Θεόν ἡμῶν, ὁ Ὅποιος μετὰ τό Ἰορδάνειον Βάπτισμα «ἀνήχθη εἰς τήν ἔρημον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου» (Ματθ. Δ', 1) «καί ἦν ἐκεῖ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡμέρας τεσσαράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ σατανᾶ, καί ἦν μετὰ τῶν θηρίων» (Μάρκ. Α', 13) «καί οὐκ ἔφαγεν οὐδέν ἐν

ταῖς ἡμέραις» (Λουκ. Δ', 2).

Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος θεωροῦσε χωρὶς ἀμφιβολίαν ὡς πρῶτον ἐρημίτην τῆς Ἱστορίας τόν Μέγαν Ἀντώνιον. Τό ἴδιο φαίνεται ὅτι παρεδέχοντο γενικῶς οἱ περισσότεροι Αἰγύπτιοι μοναχοί, ἐφόσον μάλιστα τό μοναχικόν ἰδεῶδες τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου διεδόθη μέσῳ τῶν θεοφόρων μαθητῶν του ἐκτός τῶν ὁρίων τῆς χώρας τοῦ Νείλου, εἰς τήν ἱεράν Γῆν τῆς Παλαιστίνης κατ' ἀρχάς, διὰ τοῦ πρώτου Κοινοβιάρχου Ἁγίου Παριώνος τοῦ Μεγάλου καί ἐκ τῶν ὁρίων τῆς Γῆς Ἰορδάνου ἐμβολιάζεται ὡς «καλλιέλαιος» εἰς τήν Μεγάλην Συρίαν καί τήν ὑπόλοιπον Ἀνατολήν. Ὁ Μέγας καί Ἱερός Ἀθανάσιος, ἀποθησαυρίσας εἰς τό θυλάκιον τῆς καρδίας του τόν πολύτιμον τοῦ Μοναχισμοῦ μαργαρίτην, διαδίδει τοῦτον εἰς τήν Δύσιν, ὅταν εὐρίσκετο ἐκεῖ ἐξόριστος, διωγμένος ἀπό τοὺς Ἀρειανούς.

Δικαίως λοιπόν ὁ Μέγας Ἀντώνιος ὀνομάζεται Πατήρ τοῦ Μοναχισμοῦ καί τῆς Ἐρήμου Πατριάρχης. Κανείς δέν ἠμπορεῖ νά τοῦ ἀμφισβητήσῃ τοὺς τίτλους αὐτοῦς. Καί ἡ ἐποχή μας, δέν θά παύσῃ ποτέ νά ἀναψύχεται πνευματικῶς, ἀντλοῦσα «ὔδωρ ἐκ πέτρας» καί «οἶνον νέον εἰς ἀσκούς παλαιούς», δαψιλῶς προσφερόμενον ἐκ τῆς ἀγιότητος τοῦ Ἁγίου Ἐρήμου.

Ὁ Ἀνατολικὸς Ὁρθόδοξος Μοναχισμὸς ἀυξάνεται, ἀναγεννᾶται, ἀναθάλλει, καρποφορεῖ, εὐωδιάζει, ἀγιαίνει, σώζει καί διασώζει, μόνον ἐντὸς τοῦ χώρου τῆς Ἐκκλησίας, πάντοτε καθορῶν ἐν τῷ Θεανδρικῷ Προσώπῳ τοῦ Θεοῦ Ἰδρυτοῦ αὐτῆς ὡς τόν πρῶτον Ἀρχηγέτην καί Ἠγούμενον τοῦ ἱερωτάτου Μοναχικοῦ θεσμοῦ, τόν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, χωρὶς βεβαίως νά ἐκφεύγῃ τοῦ τελικοῦ σκοποῦ τοῦ μοναχοῦ, ὅπως βεβαίως καί παντός χριστιανοῦ, πού εἶναι νά ἐπιτύχῃ τήν «ὁμοίωσιν» με τόν Θεόν, τήν τελείωσιν, τήν θέωσιν.

Ἡ ἐποχή μας κρίνει, κατακρίνει, διαχωρίζει, ὁμαδοποιεῖ, «ἀξιολογεῖ», διχάζει, καταδικάζει..! Ἀντιθέτως, ἡ Ἐρημος τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, καθίσταται ὁ «κατ' Ἀνατολᾶς φυτευθεὶς παράδεισος, ἡ Ἀμώμητος Ἐκκλη-

σία του Χριστού, τό Πάθος και ἡ Ανάστασίς Του, τό Σῶμα και τό Αἷμα Του, τό Ποτήριον και ὁ Ἄρτος τῆς Ζωῆς ἐντός του ὁποῖου ὑπάρχει χῶρος και χορτασμός δι' ὄλον τόν κόσμον, εἰς τρόπον ὥστε «οὐδεὶς ἐξέρχεται πεινῶν... ὅτι ὁ Ἄρτος πολὺς» και ὁ γλυκὺς Παράδεισος εἶναι ὀλάνοικτος δι' ὄλην τὴν ἀνθρωπότητα! Ἐντός τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, πού ἀπευθύνεται διὰ του Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος και τῶν θειοτάτων Μυστηρίων εἰς ὄλους τούς ἀνθρώπους διὰ νά τούς λυτρώσῃ και νά τούς ἐξαγιάσῃ, ἦτο και εἶναι φυσικόν νά ὑπάρχῃ θέσις και διὰ τούς τύπους πού ἐκφράζει τό «διακόνημα» τῆς Μάρθας και διὰ τούς τύπους πού διαζωγραφῆ τό «ὑποτακτικόν» τῆς Μαρίας! Καί ὄχι μόνον ὑπάρχει θέσις, ἀλλά και εἰς αὐτούς ἀκριβῶς ἀντιστοιχοῦν αἱ δύο τάξεις τῶν Χριστιανῶν, οἱ Χριστιανοὶ του Κόσμου και οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἐρήμου.

Εἶναι χαρακτηριστικόν ὅτι, οἱ τρεῖς θεμελιώδεις μοναχικές ἀρετές, ἡ ἀκτημοσύνη, ἡ παρθενία και ἡ ὑπακοή, ἀντιστοιχοῦν ἐπίσης στίς ὅποιες τάσεις και κοσμοθεωρίες τῆς ἐποχῆς μας. Αὐτό δείχνει πόσο βαθειά ἔχει συλλάβει τὴν οὐσίαν του ἀνθρωπίνου προβλήματος ὁ Ὁρθόδοξος Μοναχισμός και ἡ θεόπνευστος φιλοσοφία του.

[Εἶπεν ὁ Ἀββάς Ἀντώνιος: «Εἶδα ὅλες τίς παγίδες του ἐχθροῦ ἀπλωμένες πάνω στήν γῆ, στέναξα και εἶπα: ποιός ἀραγε τίς ξεπερνάει και γλυτώνει ἀπό αὐτές; Καί ἄκουσα φωνή πού μου ἔλεγεν: Ἡ Ταπεινοφροσύνη! Ὁ ἴδιος ἔλεγε συχνά και σέ πολλούς: Κανένας δέν θά μπορέσῃ νά εἰσέλθῃ ἀπειραστος εἰς τὴν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Διότι ὅπως λέγει κάποιος ρητό: «Ἐπαρον-σῆκωσε τούς πειρασμούς, και κανένας δέν σώζεται!» Καί πάλιν ἔλεγε: Μέ τὴν χάριν βέβαια του Δεσπότη Χριστοῦ, εἴμεθα σεσωσμένοι (Ἐφεσ.Β', 5'), ἀλλά και τά τῆς χάριτος τέκνα, νά εἶναι τέκνα τῆς μέ τὴν ἰδική τους προαίρεσιν και ἐκλογῆν και τέκνα τῆς ἰδίας σοφίας του Θεοῦ. Διότι ὁ Χριστός εἶναι ἡ δύναμις και ἡ σοφία του Θεοῦ, ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος (Α' Κορινθ. Α'24'). Ἀφοῦ λοιπόν, δοκιμάσετε κάθε ἀγαθὴν πράξιν, κρατήσατε

ὡς κτήμα τό καλόν (Α' Θεσσ.ε'21), εἰς αὐτό και μόνον νά δείχνετε ζῆλον, νά τό ποθήτε και ἔτσι νά πράττετε. Ἐλεγε συχνά ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος: Ἐχετε πάντοτε πρό ὀφθαλμῶν τόν φόβον του Θεοῦ. Ἐγὼ δέν φοβοῦμαι τόν Θεόν, ἀλλά Τόν ἀγαπῶ! Ἡ δέ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλει τόν φόβον...»].

Τό ὅτι τά ὅσα προεγράφησαν ἀποτελοῦν πραγματικότητα, τό ἀποδεικνύουν ὄχι μόνον οἱ βίοι και τά συγγράματα τῶν «μυστικῶν» Πατέρων και οἱ λόγοι τῶν Πατέρων τῆς Ἐρήμου, (ὅπου περιγράφεται ἐναργῶς ἡ «μυστική» ἔνωσις του μοναχοῦ μέ τόν Χριστόν και ἡ μακαριότης πού αὐτὴ δωρίζει), ἀλλά και ἡ χαρά και ἡ γαλήνη πού φωτίζει και ἡ ὁποία ἀντικατοπτρίζεται εἰς τά πρόσωπα ἐκείνων οἱ ὁποῖοι «οὐχὶ ἐν ἐσόπτρῳ» ἀλλ' «ἐνώπιον ἐνωπίῳ», προσομιλοῦν και ἀπευθύνονται, διὰ τῆς ἐπικλήσεως και τῆς δυνάμεως του θείου Ὄνόματος, εἰς τόν Ζῶντα Τριαδικόν Θεόν.

Ἡ πρῶν «πανέρημος του παραπικρασμοῦ» του παλαιοῦ Ἰσραήλ, ἐφόσον διὰ παντός καθίσταται ἐξανθίζουσα και ἀνθοβολοῦσα ἀγία Ἐρημος και κατοικητήριος Λειμῶν τῆς Χάριτος του Εὐαγγελίου τῆς Ζωῆς, ὀριοθετεῖ διὰ του εὐώδους κρῖνου του Μοναχισμοῦ, τὴν μακαριότητα τῆς θείας κατὰ Χριστόν τελειώσεως, τὴν ἄνευ ὀρίων Ἀγάπην, τὴν ἀπόλυτον ἀφιέρωσιν εἰς τόν Θεόν και τὴν νέκρωσιν τῶν του κόσμου ἐπιθυμιῶν.

Αὐτό βέβαια εἶναι δυσκολώτερο νά κατορθωθῆ μέσα εἰς τόν κόσμο, μέσα εἰς τὴν τύρβη και τίς βιοτικές μέριμνες. Ὅμως ἡ ἔρημος μέ τὴν διδασκαλίαν τῶν ἀσκητικῶν και νηπικῶν Πατέρων, μᾶς στέλνει και ἓνα ἄλλο βασικώτερο και ἐνθαρρυντικό μήνυμα: Ὅτι ἡ Θεία Χάρις εἶναι ἐκείνη πού βοηθεῖ τούς Μοναχοὺς νά ἀναβαίνουν πρὸς τὴν τελείωσιν. Καί αὐτό μᾶς διδάσκει, ὅτι ἡ ἴδια Θεία Χάρις μπορεῖ νά βοηθήσῃ και τούς ἐν τῷ κόσμῳ Χριστιανούς νά βαδίσουν τόν ἀνοδικόν δρόμον, πού ὀδηγεῖ ὄλους μαζί στήν «Χώραν τῶν Ζώντων»!

*ΕΧΕΙ ΤΙ ΜΕΙΖΟΝ ΟΥΡΑΝΟΣ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΝΟΩΝ ΕΞΑΡΧΟΝ
ΑΝΤΩΝΙΟΝ ΑΣΚΗΤΩΝ ΕΧΩΝ.*

Πνευματική αντιμετώπιση ψυχιατρικῶν προβλημάτων

τοῦ Πρωτ. Βασιλείου Θερμοῦ
Ψυχιάτρου παιδιῶν καί ἐφήβων

Τὸν πιστό εὐλόγα ἀπασχολεῖ πῶς θά σταθῇ ἀπέναντι στά ψυχιατρικά του προβλήματα στή βάση τῆς πίστεως. Διότι ἡ ιδιότητα τοῦ Χριστιανοῦ εἶναι κάτι πού καλεῖται νά διαποτίζει ὀλόκληρη τή ζωή του. Τά πάντα χρειάζεται νά εἰδωθοῦν μέσα ἀπό αὐτό τό πρίσμα.

Οἱ ψυχιατρικές διαταραχές ἔχουν ποικίλα αἷτια: βιολογική προδιάθεση, στρεσογόνα γεγονότα, ἐμπειρίες οἰκογενειακῆς ἀνατροφῆς, προβληματικές συνήθειες, κοινωνικές ἐξελίξεις. Συνδέονται ἐπίσης μέ τήν πνευματική ζωή τοῦ πιστοῦ καί μέ τίς ὑπαρξιακές του τοποθετήσεις.

Σχεδόν πάντοτε ἀπαιτοῦν τήν συνεργασία μέ εἰδικό (ψυχίατρο ἢ ψυχολόγο) προκειμένου νά ληφθῇ ἡ κατάλληλη φαρμακευτική ἀγωγή ἢ ψυχοθεραπεία ἢ συμβουλευτική. Ἀποτελεῖ σοβαρό λάθος νά παραμερίζονται ἢ νά ὑποτιμῶνται ἡ ἐπιστημονική γνώση καί πείρα, στό ὄνομα μίας εὐλαβοῦς στάσης. Ἀλλά γιά τόν πιστό αὐτά δέν εἶναι ἀρκετά – καί ὀρθῶς.

Θά μπορούσαμε νά διακρίνουμε ὡς ἐξῆς τίς ἀντιδράσεις πού ἀπαιτοῦνται, ὅταν ἐμφανισθῇ κάποια ψυχιατρική διαταραχή:

- Ἐπίκληση τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ προκειμένου νά θεραπευθῇ. Ὅπως γράφει ὁ Μ. Βασίλειος, καταφεύγουμε στούς γιατρούς, ἀλλά δέν σταματάμε νά ἐλπίζουμε στόν Θεό. Κάθε ψυχιατρική διαταραχή μᾶς κάνει νά αισθανόμαστε πύο τρωτοί καί ἀδύναμοι, κάτι πού χρησιμεύει στήν προσπάθειά μας γιά ταπείνωση καί στενότερη σύνδεση μαζί Του.

- Πύο συστηματική πνευματική καί μυστηριακή ζωή, ἔτσι ὥστε ἡ ‘καλή ἀλλοίωση’ τῆς

ψυχῆς νά συμβάλει στήν ἴαση. Προσοχή, ὅμως: δέν θά πρέπει νά ἀπογοητεύεται κανεῖς, ὅταν ἡ πνευματική ζωή δέν ἀποδίδει. Πολλές φορές ἡ προδιάθεση τοῦ ἐγκεφάλου ἢ ἀρνητικές παιδικές ἐμπειρίες μᾶς κάνουν ἀρκετά εὐάλωτους καί ἀπαιτεῖται προηγουμένως ἡ βοήθεια τῆς Ψυχιατρικῆς προκειμένου κατόπιν νά ἀρχίσουν νά φαίνονται τά ἀποτελέσματα τοῦ πνευματικοῦ ἀγώνα. Οἱ ἐπιστημονικοί τρόποι ἀνοίγουν τόν δρόμο γιά νά δράσει ὁ Θεός.

- Διερώτηση μήπως ἐπιλογές μας καί στάσεις μας ἀνοίξαν τόν δρόμο γιά τό ψυχιατρικό πρόβλημα. Τό ἐνδεχόμενο αὐτό εἶναι συχνότερο ἀπό ὅσο νομίζουμε.

Γιά παράδειγμα, τό πάθος τῆς ἀπληστίας προδιαθέτει σέ ἄγχος καί μακροχρόνια σέ κατάθλιψη, ἂν δέν ικανοποιεῖται. Τό ἴδιο ἰσχύει καί μέ τό πάθος τοῦ ναρκισσισμοῦ. Ἐφόσον οἱ ὑπερβολικές ἐπιθυμίες μας συγκρούονται μέ τήν πραγματικότητα, προκύπτει ψυχική ὀδύνη ἡ ὁποία χρονίζουσα ἐνδέχεται νά ἐγκαταστήσει ψυχική παθολογία.

Ἐπειτα ὑπάρχουν καί οἱ ψυχικές μας συγκρούσεις, μερικές φορές ἀσυνείδητες. Κρυφές μνησικακίες ἢ ἐγωκεντρικότητες, ἡ ἀνεπίγνωστη ἐπιθυμία νά ἐλέγχουμε πλήρως τίς καταστάσεις καί τούς ἀνθρώπους, ἀρθυμία ἢ ἀνικανότητα νά ἐπιλέξουμε, ἀβουλία ἀπό τόν φόβο τοῦ λάθους, καί πλήθος ἀπό ἄλλα ψυχικά σκηινικά, ἀπεργάζονται συστηματικά καί στήν ἀφάνεια στρεσογόνους παράγοντες οἱ ὁποῖοι, σέ ἀνθρώπους μέ βιολογικές προδιαθέσεις, ἐνδέχεται νά ξεσπάσουν σέ ψυχοπαθολογία.

Ἄλλοτε ὑπάρχει ἔμφυτος σέ κάποιον ἕνας

παθολογικός τρόπος σκέψης: διχοτομικός, τελειομανής, τύπου 'άσπρο ή μαύρο'. Κάθε τέτοια δυσκαμψία της σκέψης ώθει τά πράγματα προς άδιέξοδο, συνεπώς αυξάνει τό άγχος, έκλύει ψυχαναγκασμούς, ενώ όχι σπάνια καταλήγει σε κατάθλιψη. Όμως φαινόμενα του τύπου 'όλα ή τίποτα' δέν υπάρχουν στην πραγματικότητα παρά μόνο στό μυαλό μας. Συνήθως όφείλεται τό πρόβλημα αυτό σε άυστηρή συνείδηση, πού άρνεϊται νά παραδεχθή λάθη και άπαιτεί τελειότητα.

-Τέλος, δέν θά πρέπει νά άνησυχούμε άν με την ψυχιατρική μας διαταραχή διακυβεύεται ή σωτηρία μας, επειδή μάς δυσκολεύει νά άποκτήσουμε άρετές. Ο Θεός δέν είναι παράλογος· δέν κρίνει από τό άποτέλεσμα αλλά από την προσπάθεια. Δέν μπορούν όλοι οι άνθρωποι νά φθάσουν στό ίδιο σημείο άρετής, επειδή ξεκινούν από διαφορετική άφετηρία (άγωγή, χαρακτήρα, συνθήκες ζωής κτλ.). Κάποια μικρή πνευματική πρόοδος πού επι-

τεύχθηκε με κόπο, ενάντια σε ψυχοπαθολογικές δυσκολίες, μοιάζει με τό δίλεπτο της χήρας: είναι πολυτιμότερη από φυσικές άρετές πού άλλος έχει χωρίς νά κοπιήσει.

Θά πρέπει νά σημειώσουμε εδώ ότι τά παραπάνω άπαιτούνται, όταν ή ψυχοπαθολογία προσβάλλει έμάς τούς ίδιους. Όταν έμφανισθή ψυχική διαταραχή σε οικείο μας πρόσωπο, όμως, χρειάζεται διάκριση και λε-

πότητα.

Φυσικά θά προτείνουμε νά ενισχύσει την πίστη και την έλπίδα του στον Θεό, νά μελετήσει πνευματικά βιβλία, νά μετέχει στά μυστήρια. Όποσδήποτε θά ενθαρρύνουμε την αυτοεξέταση, ώστε νά διαπιστώσει άν προβληματικές στάσεις του ευνόησαν την εμφάνιση ψυχιατρικών συμπτωμάτων. Όμως, δέν θά πρέπει με κανένα τρόπο νά του δώσουμε την εντύπωση ότι πάσχει π.χ. εξαιτίας της

όλιγοπιστίας του ή των έλαττωμάτων του. Αυτό άποτελεί ένα συνηθισμένο λάθος πολλών Χριστιανών: δέν φθάνει ο ψυχικός πόνος του άλλου, στηλιτεύεται κιόλας ότι ύστερεί πνευματικά. Ένδέχεται μία τέτοια κατηγορία νά κρύβει τό φαρισαϊκό μας φρόνημα και τότε ο Θεός θά επιτρέψει νά πέσουμε κι έμεις σε παρόμοια κατάσταση για νά ταπεινωθούμε. Μάλιστα, ή διάχυτη νοοτροπία 'ο πιστός δέν (επιτρέπεται νά) νοσει ψυχικά' έχει γίνει αιτία πολλοί Χριστιανοί πού ταλαιπωρούνται από ψυχιατρικές διαταραχές νά ενο-

χοποιούνται και νά μήν λαμβάνουν βοήθεια για χρόνια.

Συμπερασματικά, ή ψυχοπαθολογία μπορεί νά γίνει άφορμή για ψυχική ανανέωση του ανθρώπου και για ένα νέο πνευματικό ξεκίνημα. Τότε ή φθορά της ανθρώπινης φύσης γίνεται πεδίο φανέρωσης και δράσης της δυνάμεως του Θεού. «Η γάρ δύναμις μου εν άσθενεία τελειούται».

Ἡ μετάνοια μέσα ἀπὸ τοὺς ὕμνους τοῦ Τριωδίου

τοῦ Πρωτ. Μιχαὴλ Βοσκοῦ

Ἡ περίοδος τοῦ Τριωδίου, πὸν περιλαμβάνει τὶς τρεῖς προπαρασκευαστικὲς ἐβδομάδες, τὴν Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ καὶ τὴν Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Ἑβδομάδα, εἶναι χωρὶς ἀμφιβολία ἢ πλεόν κατανυκτικὴ περίοδος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μας ἔτους καί, ὡς ἐκ τούτου, καὶ ἡ περίοδος ἐκείνη πὸν μᾶς ὑποβοηθᾷ περισσότερο στὸν πνευματικὸ μας ἀγώνα. Ἡ Μεγάλῃ Σαρακοστῇ ἀποτελεῖ τὴ μεγαλύτερη σὲ διάρκεια καὶ τὴν αὐστηρότερη περίοδο νηστείας τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ εἶναι ἢ κατ' ἐξοχὴν περίοδος ἐντατικοῦ πνευματικοῦ ἀγώνα, ἐντατικῆς προσευχῆς, ἐγκρατείας καὶ μετανοίας. Ὁ λειτουργικὸς - ὕμνολογικὸς θησαυρὸς τοῦ Τριωδίου μᾶς προσφέρει τὴν καλύτερη βοήθεια σ' αὐτὸν τὸν ἐντατικὸ πνευματικὸ ἀγώνα καὶ εἶναι κρίμα νὰ μένει ἀναξιοποίητος, ἴσως δὲ καὶ παντελῶς ἄγνωστος σ' ἐμᾶς. Ὁ πνευματικὸς ἀγώνας τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλῃς Τεσσαρακοστῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ πνευματικὸς ἀγώνας ὀλόκληρης τῆς ζωῆς μας, γιὰ νὰ φέρει ἀπτὰ ἀποτελέσματα, πρέπει νὰ στηριχθεῖ πάνω στὴ βάση τῆς ταπεινώσεως, πὸν εἶναι τὸ θεμέλιο ὄλων τῶν ἄλλων ἀρετῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ στολιστεῖ μὲ τοὺς καρποὺς τῆς μετανοίας. Μὲ πολλὴ σοφία ἢ ἀγία μας Ἐκκλησία ὄρισε ν' ἀρχίζει ἡ περίοδος τοῦ Τριωδίου μὲ τὴν Κυριακὴ τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου, γιὰ νὰ μᾶς προβάλλει ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή τὴν ὑποποιοῦ ἀρετῆ τῆς ταπεινώσεως, καὶ μὲ τὴν Κυριακὴ τοῦ Ἀσώτου, γιὰ νὰ μᾶς προβάλλει τὴ δύναμη τῆς μετανοίας.

Τὸ πρῶτο κήρυγμα τοῦ Κυρίου μας, ἀμέσως μετὰ τὴν ἑναρξὴ τοῦ δημοσίου Του ἔργου, ἦταν κήρυγμα μετανοίας. “Μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν” (Ματθ. δ' 17). Καὶ τὸ πρῶτο αἶτημα πὸν ἀπευθύνουμε στὸν Πανάγαθο Θεὸ μὲ τὴν ἑναρξὴ τῆς περιόδου τοῦ Τριωδίου εἶναι νὰ μᾶς ἀνοίξει τὶς πύλες τῆς μετανοίας καὶ νὰ μᾶς χαρίσει συναίσθηση τῆς ἀμαρτωλότητός μας καὶ τῆς πνευματικῆς μας ραθυμίας.

“Τῆς μετανοίας ἀνοίξόν μοι πύλας, Ζωοδότα ... αἰσχροαῖς γὰρ κατερρύπωσα τὴν ψυχὴν ἀμαρτίαις, ὡς ραθύμως τὸν βίον μου ὄλον ἐκδαπανήσας” (Ἰδιόμελα ψαλλόμενα τὶς Κυριακὲς τοῦ Τριωδίου μετὰ ἀπὸ τὸν Ν' Ψαλμὸ). Ἡ ἐλληνικὴ λέξη μετάνοια προέρχεται ἀπὸ τὴν πρόθεση μετὰ καὶ τὸ ρῆμα νοῶ, πὸν σημαίνει σκέφτομαι. Σημαίνει, ὡς ἐκ τούτου, ἀλλαγὴ νοός, ἀλλαγὴ τρόπου σκέψεως, ἀλλαγὴ τρόπου ζωῆς. Μετάνοια δὲν εἶναι μόνο ἡ ἀναγνώριση ἢ ἔστω ἡ ὁμολογία ἐνὸς σφάλματός μας, ἀλλὰ εἶναι μιὰ πραγματικὴ μεταμόρφωση τῆς ζωῆς μας, μιὰ πραγματικὴ ἀλλαγὴ τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς μας. Ἔτι περαιτέρω, μετάνοια εἶναι ἢ ἀπάρνηση τοῦ ἀμαρτωλοῦ μας ἑαυτοῦ “σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις” (Γαλ. ε' 24), ἢ ἀπάρνηση τοῦ δικοῦ μας θελήματος, ὥστε νὰ μπορέσει στὴ ζωὴ μας νὰ πραγματοποιηθῇ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ἡ λέξη μετάνοια, ὅπως καὶ οἱ λέξεις ταπεινώση, ἄσκηση κ.ο.κ., ἠρεῖ πολὺ παράξενα στ' αὐτιὰ τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς μας. Ὁ σημερινὸς ἐκκοσμικευμένος ἄνθρωπος, ἀκόμη καὶ ὁ σημερινὸς ἐκκοσμικευμένος Χριστιανός, δυσκολεύεται νὰ κατανοήσῃ τί σημαίνει μετάνοια, δυσκολεύεται νὰ κατανοήσῃ τί σημαίνει ἀμαρτία. Νοιώθοντας ὁ ἐκκοσμικευμένος καὶ ἐγωϊστῆς ἄνθρωπος τοῦ σήμερα, ὅτι ἀποτελεῖ τὸ κέντρο τοῦ κόσμου, ἀδυνατεῖ νὰ ἐντοπίσῃ ὅ,τιδήποτε ἀρνητικὸ στὸν ἑαυτό του. Ἔρχονται πολλὲς φορὲς ἄνθρωποι στὸ ἐξομολογητήριον καὶ ἀδυνατοῦν νὰ βροῦν ἔστω καὶ μιὰ ἀμαρτία νὰ ἐξομολογηθοῦν. Ἔχουν τὴν ἀπόλυτη πεποίθηση ὅτι δὲν ἔχουν κάνει τίποτε κακό, τίποτε ἀντίθετο μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Κι ἔτσι ἡ ἐξομολόγησή τους μετατρέπεται σὲ αὐτοῦτοῦτο καὶ αὐτοθαυμασμό. Θυμίζει λίγο – πολὺ τὴν προσευχὴ τοῦ Φαρισαίου τῆς Παραβολῆς: “Ὁ Θεός, εὐχαριστῶ σοι, ὅτι οὐκ εἰμι ὡσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων” (Λουκ. ιη' 11). Ἄλλοτε πάλι, ἐξομολογούμεστε μὲν τὶς ἀμαρτίες μας, βρῖσκουμε ὁμως

χίλιες δυο δικαιολογίες, για να άθώσουμε τον εαυτό μας, όπως έπραξαν οι Πρωτόπλαστοι Αδάμ και Εύα μετά την πώση τους, μεταθέτοντας ό ένας στον άλλο τις δικές του ευθύνες.

Για να μπορέσει ό άνθρωπος να συναισθανθεί την άμαρτωλότητά του και την πνευματική του ραθυμία, πρέπει προηγουμένως να συνειδητοποιήσει πόσο μακριά εύρίσκεται από τη χάρη του Παναγάθου Θεού. Πρέπει κατά πρώτον να κατανοήσει ποιός είναι ό πατρικός οίκος, από τον όποιο άσυλλόγιστα άπομακρύνθηκε και άποξενώθηκε, όπως ό άσωτος υιός της Παραβολής. Μόνον τότε θα νοιώσει την άνάγκη της έπιστροφής και θα όμολογήσει με ειλικρίνεια: “Ήμαρτον εις σε Σωτήρ ως ό άσωτος υιός· δέξαι με, Πάτερ, μετανοούντα και έλέησόν με ό Θεός” (Άπόστιχα Κατανυκτικά β’ ήχου από την Παρακλητική). Μόνον τότε θα βιώσει αυτό που βίωσαν όλοι οι άγιοι ανά τους αιώνες, ότι δηλαδή είναι ό έσχατος των άμαρτωλών. “Πάσαν άμαρτίαν διεπραξάμην, πάντας υπερέβην τη άσωτία· εάν θελήσω μετανοήσαι, ούκ έχω δακρύων όχετους” (Στιχηρόν Προσόμοιον τη Δευτέρα της Α’ Έβδομάδος εις τον Έσπερινόν). Δεν ύπάρχει άμαρτία, που δεν την έχω διαπράξει· έχω ξεπεράσει όλους τους ανθρώπους στην άσωτία· εάν θελήσω, όμως, να μετανοήσω, δεν έχω ποταμούς δακρύων.

Όταν όντως συνειδητοποιήσει ό άνθρωπος την άμαρτωλότητά του, όταν όντως συνειδητοποιήσει ότι άμάρτησε “υπερ πάντας ανθρώπους”, ότι “κατερούπησε τó κατ’ εικόνα και καθ’ όμοίωσιν”, ότι “διέρρηξε την στολήν του την πρώτην ... και ένθεν κείται γυμνός” (τροπάρια β’ Ωδής Μεγάλου Κανόνος), τότε όλη του ή ζωή μετατρέπεται σ’ έναν άδαμαίο θρήνο, σε μιά διαρκή κραυγή έκζητήσεως του θείου έλέους. Αυτός ό άδαμαίος θρήνος, όμως, δεν τον όδηγει σε άπόγνωση και άπελπισία, γιατί έλπίζει στο έλεος της εύσπλαχνίας του Θεού. Γνωρίζει ότι, αν αυτός κάνει τó πρώτο βήμα, ό Πανάγαθος Θεός ως στοργικός πατέρας θα κάνει όλα τα ύπόλοιπα βήματα. Ή άληθινή μεάνοια

φέρνει ζωσα έλπίδα στο έλεος του Θεού. “Τά πλήθη των πεπραγμένων μοι δεινών, έννοών ό τάλας, τρέμω την φοβεράν ήμέραν της κρίσεως· αλλά θαρρών εις τó έλεος της εύσπλαχνίας σου, ως ό Δαυίδ βοώ σοι· Έλέησόν με ό Θεός κατά τó μέγα σου έλεος” (Ίδιόμελον ψαλλόμενο τις Κυριακές του Τριωδίου μετά από τον Ν’ Ψαλμό). Συνειδητοποιώντας ό ταλαίπωρος τά πλήθη των κακών, που έχω διαπράξει, τρέμω τη φοβερή ήμέρα της Τελικής Κρίσεως. Αλλά έχοντας την έλπίδα μου στο έλεος της εύσπλαχνίας σου, Σού φωνάζω όπως ό Προφητάναξ Δαυίδ: Έλέησόν με ό Θεός κατά τó μέγα έλεός Σου.

Και κάτι τελευταίο, μιά και άναφερόμαστε στην κατ’ έξοχήν περίοδο νηστείας. Ή νηστεία χωρίς μεάνοια δεν έχει καμιά άπολύτως άξία. Γιατί ή νηστεία για μäs τους Όρθοδόξους Χριστιανούς δεν είναι άπλώς και μόνον άλλαγή διαιτολογίου, αλλά έχει διφυή χαρακτήρα. Είναι όχι μόνο “άποχή βρωμάτων”, αλλά πρωτίστως και κυρίως “των κακών άλλοτριώσις”. Είναι, δηλαδή, όχι μόνο σωματική νηστεία, αλλά πρωτίστως και κυρίως πνευματική νηστεία. Ή σωματική νηστεία μäs ύποβοηθά να ένδυναμώσουμε τη θέλησή μας, ώστε να μπορέσουμε να νικήσουμε τά πάθη και τις άμαρτίες μας· και αυτή ή νίκη κατά των παθών και των άμαρτιών μας είναι ή άληθής νηστεία, ή όντως νηστεία. “Νηστεύσωμεν νηστείαν δεκτήν, εύάρεστον τώ Κυρίω· άληθής νηστεία ή των κακών άλλοτριώσις, έγκράτεια γλώσσης, θυμού άποχή, έπιθυμιών χωρισμός, καταλαλιάς, ψεύδους και έπορκίας· ή τούτων ένδεια νηστεία έστιν άληθής και εύπρόσδεκτος” (Ίδιόμελον Άποστίχων τη Δευτέρα της Α’ Έβδομάδος εις τον Έσπερινόν). Άς νηστεύσουμε νηστεία που να είναι άποδεκτή και εύάρεστη στον Κύριο. Άληθινή δε νηστεία είναι ή άπομάκρυνση από κάθε κακό: ή έγκράτεια της γλώσσας, ή άποχή από τον θυμό, ό χωρισμός από τις έμπαθείς έπιθυμίες, την καταλαλιά, τó ψεύδος και την έπορκία. Αυτών ή άπουσία είναι νηστεία άληθινή και εύπρόσδεκτη.

Ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος

τοῦ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Κωνσταντίνου

Ο ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος ἢ Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας ἀποτελεῖ μία ἀπό τίς σημαντικότερες ἐκκλησιαστικές προσωπικότητες, πού ἔδρασε στά τέλη τοῦ πρώτου, μέ ἀρχές τοῦ δευτέρου αἰώνα. Τά στοιχεία πού γνωρίζουμε γιά τόν βίο του εἶναι μόνο ὅσα διασώζονται μέσα ἀπό τίς ἐπιστολές τοῦ ἰδίου, τίς ὁποῖες συνέγραψε, ὅταν ὀδηγεῖτο πρὸς τή Ρώμη λίγο πρὶν τόν θάνατό του. Πού καί πότε γεννήθηκε δέν εἶναι γνωστό. Τό περιβάλλον πού μορφώθηκε πρέπει νά ἦταν ἐλληνικό, ὅπως μαρτυροῦν οἱ ἐπιστολές του, ἂν καί ὑπάρχει ἡ ἀποψη πὼς ἴσως εἶχε λατινογενῆ προέλευση, καθὼς τό ὄνομα Ἰγνάτιος προέρχεται ἀπό τή λατινική λέξη Ignis πού ἀποδίδεται στά ἐλληνικά ὡς πῦρ (φωτιά).

Ὁ Ἰγνάτιος ὀνομάστηκε θεοφόρος. Ὁ λόγος τῆς ὀνομασίας αὐτῆς παραμένει μέχρι σήμερα ἀνεξακριβωτός. Ἡ παράδοση διέσωσε δύο πιθανές ἐκδοχές γιά τό ὄνομα αὐτό. Κατά τήν πρώτη, μετά τόν θάνατό του βρέθηκε στό στήθος του γραμμένο τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, κατά τή δεύτερη, πὼς ἦταν τό παιδί πού ἀγκάλιασε ὁ Ἰησοῦς παρυσιάζοντάς το ἐνώπιον τῶν μαθητῶν ὡς παράδειγμα ἀθωότητος. Μέ βάση τή δεύτερη αἰτιολογία μάλιστα ἐγινε προσπάθεια νά ὀριοθετηθεῖ ἡ περίοδος πού γεννήθηκε. Τό πιθανότερο αἶτιο αὐτῆς τῆς ὀνομασίας εἶναι ὁ ἐκκλησιαστικός βίος πού διήγαγε, καθὼς ὁ ἴδιος μέσω τῶν ἐπιστολῶν του ἀναφέρει ὡς θεοφόρους, ἀγιοφόρους, χριστοφόρους ὅλους τούς χριστιανούς.

Κατά τή διάρκεια τῆς ζωῆς του ὁ Ἅγιος εἶχε συναναστραφεῖ μέ τούς Ἀποστόλους, ὅπως ἐπιβεβαιώνει ὁ ἱερός Χρυσόστομος, ἀπό τούς ὁποίους μάλιστα χειροτονήθηκε σέ πρεσβύτερο, ἐνῶ ὁ Εὐσέβιος ἀναφέρει ὅτι ἦταν ἀκροατής τοῦ Εὐαγγελιστῆ Ἰωάννη. Σύμφωνα μέ τόν Ὠριγένη ἐπίσης

ὑπῆρξε ὁ δεύτερος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας, μετά τόν Ἀπόστολο Πέτρο. Τό κύρος καί ἡ φήμη του φαίνεται πὼς ἐπεκτεινόταν πέρα ἀπό τά ὅρια τῆς ἐπισκοπῆς του καί ὁ σεβασμός πού ἐπιδεικνυόταν πρὸς τό πρόσωπό του εἶναι κάτι πού μᾶς ἐπιτρέπει νά τόν χαρακτηρίσουμε ὡς ἐπίσκοπο οἰκουμενικοῦ κύρους. Εἶχε ἐπίγνωση τῆς ἀποστολῆς του. Ὅταν λειτουργοῦσε, λέει ὁ βίος του, ἔβλεπε ὄπασιες, νά γεμίζει ἀγγέλους τὸ ἅγιο βῆμα. Ὅπως ὁ ἅγιος Σπυρίδων, πού «ἀγγέλους ἔσχε συλλειτουργοῦντας», ἔτσι καί αὐτός.

Τήν ἐποχή ἐκείνη βρέθηκε ὁ Τραϊανός στήν Ἀντιόχεια, ὅπου ἐτοίμαζε πόλεμο ἐναντίον τῶν Περσῶν. Οἱ ἱερεῖς τοῦ Δαφναίου Ἀπόλλωνος τόν πλησίασαν καί διέβαλαν τόν Ἰγνάτιο, ὡς δήθεν ἐπικίνδυνο γιά τή ρωμαϊκή ἐξουσία. Τόν κατηγορήσαν ὅτι ἀρνεῖται νά λατρεύσει τούς «θεούς» τῆς πόλεως καί τοῦ κράτους, ὅτι λατρεύει κάποιον ἀσήμαντο ἐσταυρωμένο γιά Θεό καί ὅτι δέν συμμετέχει στίς παγανιστικές ἐορτές, ἀλλά κηρύσσει τήν ἐγκράτεια.

Ὁ αὐτοκράτορας διέταξε νά τόν φέρουν μπροστά του, νά ἀκούσει ἀπό τόν ἴδιο ποιός εἶναι αὐτός ὁ ἐπίσκοπος πού καταφρονεῖ τίς διαταγές του καί ἀψηφᾷ τίς φοβέρες του. Ὁ Ἰγνάτιος στάθηκε μέ πρωτοφανές θάρρος μπροστά του καί ἀπολογήθηκε μέ παρησία γιά τήν πίστη του. Ὁμολόγησε ὅτι ὁ ἀληθινός Θεός εἶναι ὁ Τριαδικός Θεός, πού μᾶς ἀποκάλυψε ὁ σαρκωμένος Υἱός Του, Ἰησοῦς Χριστός. Πὼς οἱ διάφοροι «θεοί» τῆς εἰδωλολατρίας εἶναι ψεύτικοι, ἀνύπαρκτοι ὡς «θεοί», δαιμόνια, τά ὁποῖα θέλουν νά σφετεριστοῦν τόν ἀληθινό Θεό. Ἀρνήθηκε μέ βδελυγμία νά θυσιάσει στά εἰδῶλα.

Ἡ ἄρνησή του αὐτή ἀπέτελεσε τήν ἀρχή τοῦ μαρτυρικοῦ τέλους του. Τόν ἔδεσαν μέ ἀλυσίδες καί τόν ἔστειλαν στή Ρώμη νά δικαστεῖ ἀπό τό αὐτοκρατορικό δικαστήριο,

όπου συνήθως επέβαλλε τόν φρικτό θάνατο διά της κατασπαράξεως άγρίων θηρίων σέ δημόσια θέα, όσων Χριστιανών δέν θυσίαζαν στά είδωλα. Μεγάλος σέ ήλικία ό Ίγνάτιος, σύρθηκε από άγριους και άπάνθρωπους στρατιώτες όδικώς πρός τή Ρώμη.

Παρ' όλες τίσ ταλαιπωρίες, τά βασανιστήρια, τίσ στερήσεις και τά γηρατειά του, βάδιζε μέ χαρά τόν δρόμο του μαρτυρίου του. Στόν δρόμο έμαθε ότι οί Χριστιανοί τής Ρώμης σχεδιάζαν τή σωτηρία του, αλλά εκείνος τούς διαμήνυσε ότι έπιθυμεί τό μαρτύριο, νά γίνει τό σώμα του «ψωμί του Χριστού, άλεσμένο από τά δόντια τών θηρίων»!

Τούς παρακαλούσε νά μήν του στερήσουν αυτή τή χαρά και τιμή! Πρόκειται για τήν περίφημη έπιστολή του «πρός Ρωμαίους».

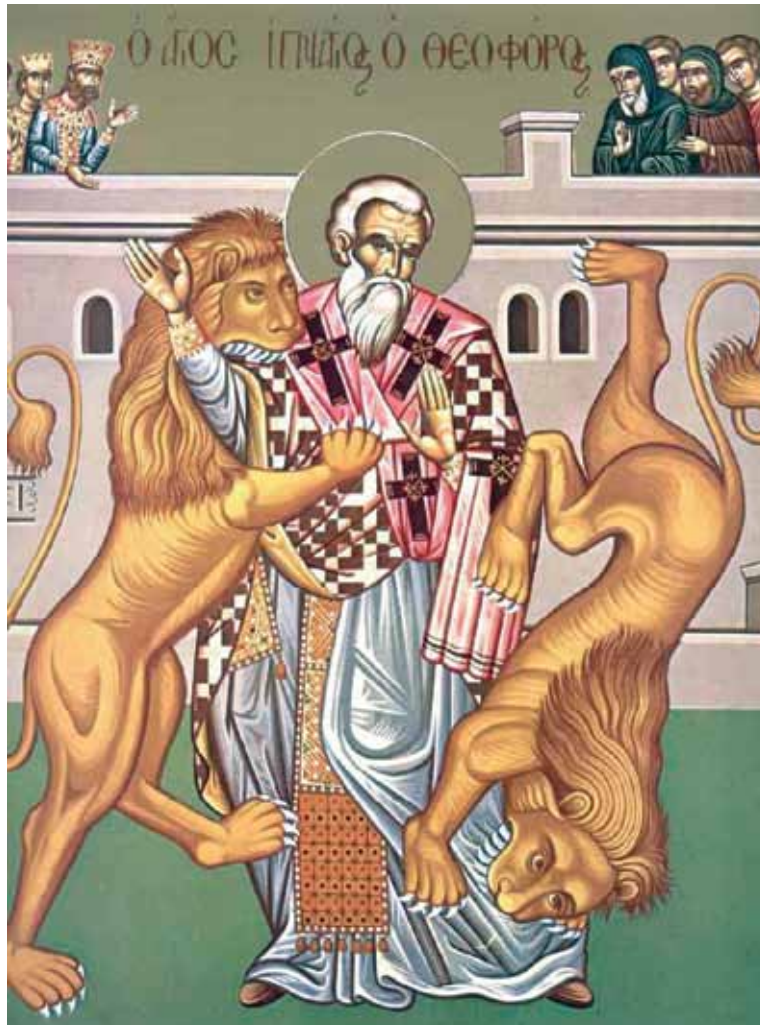
Όταν ήρθε ή μέρα του μαρτυρίου, γέμισε τό άμφιθέατρο από κόσμο. Ό Ίγνάτιος στάθηκε εκεί μέσα άτά-

ραχος άκόμα και όταν αντίκρισε τά λιοντάρια πού ήξερε ότι έπρόκειτο νά τόν κατασπαράξουν. Τά φοβερά θηρία ξεσχισαν τίσ σάρκες του μάρτυρα έπισκόπου. Όμως, μέ θαυμαστό τρόπο, τά λιοντάρια άφησαν άθικτη τήν καρδιά του Άγίου! Σεβάστηκαν τήν καρδιά, πού ήταν γεμάτη άγάπη και έρωτα για τόν Χριστό. Λέει ή παράδοση ότι σχίσανε τήν καρδιά, και μέσα βρήκαν γραμμένη μέ χρυσά γράμματα τή φράση «Ίησούς

Χριστός, ό έρωσ τής ψυχής μου». Από αυτό όνομάστηκε Θεοφόρος, όπως ήδη προαναφέρθηκε· διότι έφερε μέσα του τόν Χριστό, τόν μόνο άληθινό Θεό. Πήγαν κατόπιν τή νύχτα οί Χριστιανοί μέ κίνδυνο, σκούπισαν μέ βαμβάκια τά αίματα του μάρτυρα, πήραν τά λείψανά του και τά μετέφεραν από τή Ρώμη στην Αντιόχεια, αλλά έπανήλθαν και πάλι μετά από χρόνια στή Ρώμη.

Ό άγιος Ίγνάτιος θεωρείται ως ό πρώτος

μεγάλος θεολόγος μετά τούς Άποστόλους. Η θεολογία του άποτελεί συνέχεια τής αποστολικής διδαχής και συνίσταται σέ τρεις βασικούς πυλώνες, οί όποιοί αντιμετώπιζουν τά προβλήματα τών εκκλησιών τής έποχής. Τή θεολογία του Έπισκόπου, τής ένότητας τής εκκλησίας και τής Ευχαριστίας. Η έπιστολογραφία του άποτελεί σπουδαίο ιστορικό εύρημα για τόν χριστιανισμό, καθώς μάς διασώζει τόν

ιστορικό τρόπο μετάβασης τής αδιάκοπης αποστολικής διαδοχής από τούς Άποστόλους στους έπισκόπους, ενώ διασώζουν και σημαντικά ιστορικά στοιχεία τών πρώτων χριστιανικών κοινοτήτων.

Η μνήμη του άγίου Ίγνατίου του Θεοφόρου, τιμάται στίς 20 Δεκεμβρίου, ήμέρα κατά τήν όποία μαρτύρησε και στίς 29 Ίανουαρίου, πού έγινε ή άνακομιδή τών λειψάνων του.

Ἡ Ὁρθόδοξη Θεολογία καί οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες

τοῦ κ. Σάββα Ἀλεξάνδρου

Διευθυντοῦ Περιφερειακοῦ Γυμνασίου Ἁγίου Μάμαντος Τραχωνίου

Τιά τούς τρεῖς Ἱεράρχες, ἡ θεολογία θεωρεῖται καρπός θείας πληροφορίας καί εἶναι τό ἀποτέλεσμα τῆς πνευματικῆς καθαρότητος πού ἐπέρχεται μέ τήν ἄσκηση καί τή νήψη. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος τονίζει ἐμφαντικά: «Δέν εἶναι στόν καθένα νά θεολογεῖ. Δέν εἶναι αὐτό τό πράγμα εὐκόλο, οὔτε ἔχουν σχέση μέ τή θεολογία αὐτοί πού κυλίνονται στά πάθη, ἀλλά ἐκεῖνοι πού καθαίρονται καί ἀπό τά σωματικά καί τά ψυχικά πάθη». Μέσα στό ἴδιο πνεῦμα κινούμενος καί ὁ Μέγας Βασίλειος ἐρωτᾷ, «Θεολόγος καί πᾶς τίς ὁ καί μυριάς κηλίσιν τήν ψυχὴν αὐτοῦ στιγματίσας;» δηλαδή μπορεῖ νά εἶναι θεολόγος ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος πού ἔχει κηλιδώσει τήν ψυχὴ του μέ διάφορες ἀμαρτίες; Ἐννοεῖται πῶς ἀσφαλῶς ὄχι.

Ἐπομένως γιά τούς τρεῖς Ἱεράρχες ἡ θεολογία δέν εἶναι μία νοησιαρχική ἐνασχόληση μέ τά θεῖα, ἀλλά οὐσιαστικά ἀποτελεῖ συνέπεια καί κατάληξη τοῦ πνευματικοῦ ἀγώνα. Λέει γιά αὐτό ὁ Ἱερός Χρυσόστομος: «Δέν θά ἔπρεπε νά ἔχουμε ἀνάγκη ἀπό βιβλία, γιά νά ἀναρθοῦμε στόν Θεό, ἀλλά νά ἔχουμε βίο καθαρό, ὥστε ἡ χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νά εἶναι γιά μᾶς βιβλίο ζωντανό». Παρακάτω δέ ἐπιγραμματικά ἐπισημαίνει: «Καί καθάπερ ταῦτα διά μέλανος, οὕτως τās καρδίας τās ἡμετέρας διά Πνεύματος χρηῖ ἐγγεγραφθαί».

Θά πρέπει ιδιαίτερα νά τονιστεῖ ὅτι καί οἱ τρεῖς αὐτοί Πατέρες τῆς Ὁρθοδοξίας ὑπῆρξαν φορεῖς τῆς ἐμπειρικῆς θεολογίας ἐξαιτίας τοῦ νηπτικοῦ καί ἀσκητικοῦ τους βίου. Εἶναι φοβερό ἀπό θεολογική ἄποψη αὐτό πού ἀναφέρει γιά τόν ἑαυτό του ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, τό ὅποιο πιστοποιεῖ ἀκριβῶς τό γεγονός ὅτι ἦταν ἐκφραστής τῆς ἐμπειρικῆς θεολογίας. «Στόμα ἤνοιξα καί

πνεῦμα εἴλκυσα καί δίδωμι πάντα τά ἐμαυτοῦ καί ἐμαυτόν τῷ Πνεύματι». Ἄνοιξα τό στόμα μου καί εἴλκυσα τή χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί ἔχω παραδώσει ὅλες τίς ἐκφάνσεις τοῦ βίου μου καί ὅλο τό εἶναι μου στό Ἅγιο Πνεῦμα. Συνεχίζοντας δέ ἀναφέρει: «Ὅργανον ἐγώ εἰμί θεῖον, ὄργανον λογικόν, ὄργανον καλῶ τεχνίτη τῷ Πνεύματι ἀρμοζόμενον καί κρουόμενον». Χαρακτηρίζει τόν ἑαυτό του ὡς ὄργανον θεῖον, ὄργανον λογικόν, πού οὐσιαστικά χρησιμοποιεῖται ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα καί ἀπό Αὐτό κατευθύνεται. Ἀκριβῶς γιά αὐτό τόν λόγο καταλήγοντας ἀναφέρει, «διά τοῦτο νῦν φθέγγομαι, ἐπειδή πρός τοῦτο ὑπό τοῦ Θεοῦ κελεύομαι».

Ἐξάλλου ὁ ἅγιος Παλλάδιος μιλώντας γιά τόν ἱερό Χρυσόστομο, πού ἐπίσης ἦταν νηπτικός καί ἀσκητικός καί γιά αὐτό τόν λόγο τέλειος ἐκφραστής τῆς ἐμπειρικῆς θεολογίας, τονίζει πῶς καί μόνον ἡ ἀσκητική του ὄψη ἦταν δάσκαλος τῆς ἀρετῆς. «Μεγάλη χαρά ἦταν νά ἀπολαμβάνεις καί μόνο τή θέα τοῦ προσώπου του. Σιωπώντας καί χωρίς καθόλου νά ἀνοίξει τό στόμα του, μποροῦσε νά σοῦ μεταδώσει καί μόνο πού τόν ἔβλεπες, τίς ἐννοίες τῆς ἀρετῆς καί τοῦ ἠθους».

Θεμελιώδης ἀρχή τῆς θεολογίας καί τῶν τριῶν τους ὑπῆρξε ἡ ἀναγκαιότητα τῆς προσωπικῆς κάθαρσης ἀπό τά πάθη. Μόνον ὁ κεκαθαρμένος ἀπό τά πάθη θεολογεῖ, διαφορετικά ὁ ὅποιος λόγος του εἶναι μάταιος καί ἀνωφελής. Γιά αὐτό ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος συστήνει: «Καθαρθῆναι δεῖ πρῶτον καί εἶτα καθάραι, σοφισθῆναι, καί οὕτω σοφίσαι. Γενέσθαι φῶς, καί φωτίσαι· ἐγγίσαι Θεῷ, καί ἄλλους προσαγαγεῖν, ἀγιασθῆναι, καί ἀγιάσαι, χειραγωγῆσαι μετά χειρῶν, καί συμβουλευσαί μετά συνέσεως».

Οι τρεις αυτοί μεγάλοι φωστήρες της Ἐκκλησίας θεωροῦν ἐπιπρόσθετα πὼς ὁ ὅλος βίος τοῦ ἀνθρώπου πρέπει νά κινεῖται ἀφαιρετικά ὡς πρὸς τὰ ὑλικά ἀγαθὰ καὶ νά συμφαίνεται μέ τὴν ὑπέρβαση τῶν ἀνθρωπίνων μικροτήτων. Μ' αὐτό τὸν τρόπον κατὰ τὴ θεολογία τους μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νά γίνεи μέτοχος τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. Λέει γιὰ αὐτό ὁ Ἱερός Χρυσόστομος, «ὅλη τὴν πνευματικὴ μας ἐργασία ἄς τὴν ἐπικεντρώσουμε στὴν ἀπόκτηση τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν. Ἔτσι λοιπὸν τὰ χρήματα πού εἶναι ἐπὶ πλεόν, ἄς τὰ δώσουμε γιὰ ἐλεημοσύνη. Καὶ αὐτὴ ἄς εἶναι ἡ ὅλη μας θεώρηση, τὸ νά καταφρωνοῦμε τὴν ἀνθρώπινη δόξα καὶ νά ἔχουμε μεταξύ μας στὸν μέγιστο βαθμὸ τὴν ἀγάπη. Καὶ ὅλα αὐτὰ γιὰ νά ἀπολαύσουμε τὰ μέλλοντα οὐράνια ἀγαθὰ». Ἄλλο σημεῖο πού πρέπει νά ἐπισημάνωμεν εἶναι πὼς θεμελιώδες στοιχεῖο τῆς ὅλης θεολογίας τους εἶναι ἡ πίστη καὶ ἡ προβολὴ τοῦ δόγματος τῆς Ἁγίας Τριάδος. Σχεδὸν σέ ὅλα τὰ ἔργα τους ἡ πίστη στὴν Ἁγία Τριάδα θεωρεῖται ὡς ἡ πηγὴ τοῦ σωστοῦ Ὁρθόδοξου ἠθους. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἀναλύοντας τὸ Τριαδικὸ δόγμα ἀναφέρει: «Ἐχω οὖν οὕτως περὶ τούτων σέβειν Θεὸν τὸν Πατέρα, Θεὸν τὸν Υἱόν, Θεὸν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Τρεῖς ιδιότητος, θεότητα μίαν, δόξη καὶ τιμὴ καὶ οὐσία καὶ βασιλεία μὴ μεριζομένη». Ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆ δικῆ του σέ ἀνάλογο ὕφος καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος ἀναφερόμενος στὴν Ἁγία Τριάδα λέει: «Ἐκεῖ πού βρίσκεται ὁ Πατέρας εἶναι καὶ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ἡ ἄκτιστος φύσις, τὸ δεσποτικὸ ἀξίωμα, ἡ φυσικὴ ἀγαθότητα. Ὁ Πατέρας εἶναι ἡ δημιουργικὴ αἰτία ὅλων, ἡ ρίζα τῶν ζώντων. Ἀπὸ Αὐτὸν προήλθε ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, ἡ σοφία, ἡ δύναμις, ὁ Υἱὸς πού γεννήθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ Πατέρα, ὁ ζωντανὸς Λόγος».

Ἀκλόνητη καὶ πάγια θεολογικὴ τοποθέτησή τους εἶναι πὼς ὁ τριαδικὸς Θεὸς ὄντας δημιουργὸς τῶν πάντων εἶναι καὶ προνοητὴς τοῦ κόσμου γι' αὐτό θεωροῦν πὼς ὁ ἄνθρωπος πρέπει νά στρέφεται πρὸς Αὐτὸν καὶ νά μὴν ἐλπίζει στὴν ἀνθρώπινη

βοήθεια καὶ στήριξη. Θά πεῖ γιὰ αὐτό ὁ Ἱερός Χρυσόστομος: «Αὐτὸς πού δημιούργησε τὰ πάντα, αὐτὸς φροντίζει καὶ γι' αὐτά. Δέν ὑπάρχει πὸ εὐτυχισμένος ἄνθρωπος ἀπ' αὐτὸν πού δέχεται στή ζωὴ του τὴ θεία βοήθεια. Ἄς μὴν ἐπιδιώκουμε τὴν προστασία τῶν ἀνθρώπων, δέν ὑπάρχει πὸ ἐπισφαλές πράγμα ἀπὸ αὐτό. Ἄς ἔχουμε τὴν ἐλπίδα μας ὅλη πρὸς τὸν Θεό, διότι αὐτὴ εἶναι σίγουρη καὶ δέν ἀλλάσσει, ὅπως συμβαίνει στὴν περίπτωση τῆς ἀνθρώπινης ἐλπίδας».

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος εἶναι κατηγορηματικὸς. Διακηρύττει πὼς ὁ ἄνθρωπος τῆς νήψης καὶ τῆς ἄσκησης πού στρέφεται πρὸς τὸν Θεόν, ὅπωςδῆποτε τυγχάνει τῆς θείας βοήθειας καὶ ἀρωγῆς. «Ὅταν ἡ ψυχὴ κάμνει ὑπέρβαση τῶν παθῶν καὶ ἔχει εἰρήνην τῶν λογισμῶν, ζώντας μέσα στό πνεῦμα τῆς νήψης καὶ τῆς ἄσκησης, ὅταν τὸν Κύριον παρακαλεῖ, πολλὴν ἐπισπᾶται τὴν ἄνωθεν ροπήν».

Ἐξάλλου θά πρέπει ιδιαίτερα νά τονιστεῖ πὼς καὶ οἱ τρεῖς τους ἦταν ψυχές πού βίωναν τὸν θεῖον ἔρωτα. Ἔτσι λοιπὸν ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος θά πεῖ, «τίποτε δέν μοῦ φαίνεται σπουδαῖο, ὅσο νά κάνει κάποιος ὑπέρβαση τῶν αἰσθήσεών του καὶ νά μὴν ζεῖ ζωὴ σαρκική καὶ κοσμική». Καταλήγοντας δέ ἀναφέρει «καὶ νά εἶναι ἡ ψυχὴ του καθαρὸ κάτοπτρον στό ὅποιο νά κατοπτρίζεται τὸ θεῖον φῶς». Ὁ Μέγας Βασίλειος καὶ αὐτὸς ἐραστὴς τοῦ θεοῦ κάλλους θά διακηρύξει: «Ποιὰ ὁμορφιά εἶναι ἀνώτερη ἀπὸ τὴ θεία ὁμορφιά καὶ ποιὰ λοιπὸν πραγματικότητα εἶναι πὸ χαριτωμένη καὶ πὸ σπουδαία ἀπὸ τὴ θεία. Ποιὸς λοιπὸν πόθος καὶ ἔρωτας εἶναι πὸ σφοδρὸς ἀπὸ τὸν θεῖο ἔρωτα, πού κάμνει τὴν ψυχὴ πού εἶναι κεκαθαρμένη ἀπὸ τὰ πάθη νά ἀναφωνεῖ, εἶμαι πληγωμένη ἀπὸ τὸν θεῖο ἔρωτα».

Ὁ ἱερός Χρυσόστομος καὶ αὐτὸς ἔμπλεως θεοῦ ἔρωτα ἀναφωνεῖ: «Δέν ὑπάρχει τίποτε πού νά μὴ τὸ νικᾷ ὁ πόθος. Ἐάν λοιπὸν ὁ πόθος εἶναι θεῖος, τότε στέκει πὸ πάνω ἀπ' ὅλα. Στὴν προκειμένη περίπτωση ἀνώτερο ἀπ' ὅλα εἶναι νά ἀγαπᾷ κάποιος τὸν Χριστό καὶ νά ἀγαπᾶται ἀπὸ Αὐτόν». Ἐξάλλου θά

πρέπει ιδιαίτερα νά τονιστεί πώς στή θεολογία του ὁ Μέγας Βασίλειος σαφῶς τονίζει τή διάκριση τοῦ Θεοῦ ὡς οὐσίας καί τῶν θείων ἀκτίστων ἐνεργειῶν. Ὁ ἴδιος θά πει: «Αἱ τοῦ Θεοῦ ἐνεργεῖαι πρὸς ἡμᾶς καταβαίνουνσιν, ἡ δέ οὐσία αὐτοῦ μένει ἀπρόσιτος». Μιλώντας μάλιστα γιά τή μέθεξη τοῦ ἀκτίστου θείου φωτός ἀπό τόν κεκαθαρμένο ἀπό τά πάθη νοῦ ἀναφέρει: «Νοῦς πού δέν σκορπιέται ἐδῶ καί ἐκεῖ, μήτε πάλι διαχέεται πρὸς τόν κόσμον, ἀλλά μαζεύεται πρὸς τόν ἑαυτό του ἀνεβαίνει στήν ἔννοια τοῦ Θεοῦ καί περιλούεται μέσα στό θείον ἄκτιστον φῶς καί σ' αὐτή τήν κατάστασιν εὐρισκόμενος ξεχνᾷ καί αὐτόν ἀκόμα τόν ἑαυτό του». Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης, ἀδελφός τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, μαρτυρεῖ πώς ὁ ἱερός πατήρ προσευχόμενος ἐλλάμπετο μέσα στό θείο ἄκτιστο φῶς· «γίνεται αὐτῷ ἐν τῷ οἴκῳ προσευχομένῳ, φωτός ἔλλαμψις πληροῦσα ἅπαν τόν οἶκον, τό δέ φῶς τοῦτον ὄντως φῶς ἄυλον, νοερόν οὐκ ἐξ ὑλικοῦ τινός πράγματος ἀναπτόμενον». Ἐξάλλου ὁ ἴδιος θά τονίσει πώς οἱ ψυχές πού καθαίρονται ἀπό τά πάθη μετέχουν τῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἡ διορατική ἄκτιστος θεία ἐνεργεῖα, ἡ προορατική, μάλιστα δέ κατέχουν καί τό ὑψιστο ἀγαθό πού εἶναι ἡ πρὸς τόν Θεόν ὁμοίωσις. Λέει χαρακτηριστικά: «Οἱ ψυχές πού δέχονται τή χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος αὐτή τή χάρη μεταδίδουν καί σέ ἄλλους. Ἀπό ἐδῶ πηγάζει τό χάρισμα

τῆς προοράσεως καί τῆς διοράσεως, ὅπως ἐπίσης καί ἄλλα χαρίσματα. Σ' αὐτή τήν κατάσταση ὁ ἄνθρωπος νιώθει νά εἶναι ἐνωμένος μέ τόν Θεό καί πετυχαίνει τό πύ ἐπιθυμητό πρᾶγμα, πού εἶναι ἡ θέωση καί ὁ ἀγιασμός». Τέλος νά σημειωθεῖ πώς καί οἱ τρεῖς τους ὑπῆρξαν αὐθεντικοί ἐρμηνευτές τῆς Γραφῆς. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος λέει γενικά γιά τούς πατέρες κάτι πού ἰσχύει ἀπόλυτα, τόσο γιά τόν ἴδιο ὅσο καί γιά τόν ἱερό Χρυσόστομο καί τόν Μέγα Βασίλειο. «Αὐτοί εἶναι οἱ θεωμένοι ἄνθρωποι πού κατάφεραν νά

περάσουν μέσα ἀπό τό γράμμα στό πνεῦμα τῆς Γραφῆς, καί νά δοῦν τό βαθύτερο νόημα τῆς, οἱ ὁποῖοι καταξιώθηκαν νά δοῦν τήν ἐσωτερική ὁμορφιά τῆς καί γέμισαν μέ τό φῶς τῆς θείας γνώσεως». Αὐτό τό κατάφεραν, γιατί ὄντας ταπεινοί μελετοῦσαν τήν Ἁγία Γραφή ἐν ἀτύφῳ καί ἀκενοδόξῳ πνεύματι. Δηλαδή μέ ταπείνωση καί ἀπλότητα. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός ἀναφέρει τόν τρόπον μέ τόν ὁποῖο ὁ Ἱερός Χρυσόστομος μελετοῦσε τή Γραφή καί συνέγραφε τά συγγράματά του. Τό ἴδιο θά λέγαμε πώς ἰσχύει καί γιά τούς δυό ἄλλους πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας δηλαδή τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Θεολόγο καί τόν Μέγα Βασίλειο. Λέει λοιπόν: «Μᾶς δίδαξε ὁ Χρυσόστομος νά μελετοῦμε τίς Γραφές, αὐτός πού ὑπῆρξε αὐθεντικός ἐρμηνευτής τους. Αὐτός κατάφερε νά περάσει μέσα ἀπό τό γράμμα στό πνεῦμα τους καί μέ τά συγγράμματά του νά μᾶς δώσει τό ἀληθινό πνευματικό περιεχόμενό τους. Ὅλα τούτα τά κατάφερε, γιατί πάντα λειτουργοῦσε ἐν ἀτύφῳ καί ἀκενοδόξῳ πνεύματι. Δηλαδή ἀπλά καί ταπεινά». Αὐτοί λοιπόν ὑπῆρξαν οἱ τρεῖς Ἱεράρχες. Ἐκφραστῆς τῆς ἐμπειρικής θεολογίας καί θεωμένοι ἄνθρωποι, πού ἔπαθαν καί ἔμαθαν τά θεία. Χρέος μας νά ἐντρυφούμε στά ἔργα τους καί ἐπικαλούμενοι τίς μεσιτίες τους νά καταφέρουμε καί ἐμεῖς ὅ,τι κατάφεραν καί αὐτοί, δηλαδή τή θέωση καί τόν ἀγιασμό.

Ξενιτεία, ένας ακόμα καημός τῆς μάνας

τῆς Πρεσβυτέρας κ. Ανδρούλας Παπαευέλθοντος Χαραλάμπους

Ἡ Μάνα ὡς γόνος καί τροφός προσομοιάζει καί χαρακτηρίζει ἐν πολλοῖς τή στάση τοῦ Θεοῦ ἀπέναντι στόν κόσμο. Ὁ Θεός εἶναι ὁ δημιουργός καί τροφός τοῦ κόσμου. Ἡ σχέση μας μαζί Του εἶναι σχέση οἰκογενειακή. Πολλές φορές οἱ πατέρες καί οἱ σύγχρονοι γέροντες περιγράφουν τήν ἐμπειρία τῆς σχέσης καί εἰδικά τῆς προσευχῆς ὡς ἐμπειρία μίας μεγάλης καί ζεστής μητρικῆς ἀγκαλιᾶς. Ὁ πρόσφατος ἀγιοκαταταχθεὶς ἅγ. Παΐσιος ἔλεγε ὅτι ὅταν προσευχόμαστε, νά σκεφτόμαστε ὅτι βρισκόμαστε στήν ἀγκαλιά τῆς μητέρας μας.

Πέρα ὅμως ἀπό τή σχέση μας μέ τόν Θεό, ἡ ἔννοια τῆς γυναίκας καί εἰδικά τῆς Μάνας βρῖσκει τήν καταξίωση καί δόξα της στό πρόσωπο τῆς Μάνας τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ. Ἡ Παναγία Μητέρα τοῦ Χριστοῦ γίνεται τό σύμβολο τῆς μάνας τοῦ κόσμου. Ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος φέρει μέσα της σέ πληρότητα τή μορφή κάθε μάνας. Πονεμένη, Ἁγία, Ὑπομονετική Μάνα ἢ Θεοτόκος, φωτίζει, σκέπει καί καθοδηγεῖ τούς πάντες. Κάθε λόγος γιά τήν Παναγία εἶναι καί λόγος γιά τή μητρότητα, τή στοργή καί θαλπωρή πρὸς κάθε της παιδί.

Ἡ μάνα γενικά ὡς τεκοῦσα καί τροφός μιμεῖται τό ἔργο τοῦ Δημιουργοῦ Θεοῦ. Αὐτή της ἡ δύναμη, νά συλλαμβάνει, νά κυοφορεῖ, νά γεννᾷ καί νά θρέφει νέους ἀνθρώπους, τήν καθιστᾷ κατ' εἰκόνα τοῦ Θεοῦ δημιουργό ζωῆς, γίνεται συνδημιουργός τοῦ Θεοῦ. Τήν ἐμπειρία τῆς δημιουργίας ζωῆς μόνο ἡ μάνα μπορεῖ νά ἐννοήσει καί νά καταλάβει. Καί τό ἀντίθετο, τόν πόνο ἀπό τήν ἀπώλεια τῆς νέας ζωῆς πού φέρνει στόν κόσμο, μόνο αὐτή μπορεῖ νά συναισθανθεῖ.

Ἀπώλεια εἶναι καί ἡ ξενιτεία. Γιά μᾶς τούς χριστιανούς ἡ λέξη «ξενιτεία» ἢ καλύτερα «ξενιτεία» ἔχει πολλές ἔννοιες. Ἀπό καταβολῆς κόσμου, ἡ ἀνθρωπότητα δυστυχῶς βρῖσκεται ἐν ξενιτεία. Ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι, εἴμαστε οἱ ξενιτεμένοι τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς, βρισκόμαστε μακριά ἀπό τό σπίτι μας, ἀπό τήν πατρίδα μας, τόν παράδεισο. Ἡ Κυριακή τῆς Τυρινῆς μᾶς ὑπενθυμίζει αὐτή τήν ἔξοδο καί ξενιτεία μας ἀπό τή ζεστασιά, τήν ἀνεση καί τή χαρά τῆς πατρικῆς μας ἐστίας, τοῦ παραδείσου. Οἱ ἄξιοί μας εἶναι οἱ νοσταλγοί τῆς οὐράνιας πατρίδας. Κάθε στιγμή καί ὥρα νοσταλοῦν τήν ἐπιστροφή τους. Ἀκόμα, ἡ παρούσα ζωή μόνο ὡς ξενιτεία μπορεῖ νά θεωρηθεῖ. Ἡ παρουσία μας πάνω στή γῆ εἶναι προσωρινή καί ὄχι μόνιμη. Ὁ Ἀπ. Παῦλος λέει χαρακτηριστικά: «Οὐκ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν ἀλλά τήν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν». Ὁ Χριστιανός ποθεῖ τή μέλλουσα ζωή, τή μόνιμη καί ἀληθινή του πατρίδα, τήν αἰωνιότητα.

Ἀνεκαθεν ἡ πορεία τῶν ἀνθρώπων τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ξενιτεία. Μετά τόν Ἀδάμ τόσοι καί τόσοι ὑπήκοοι καί ὑπάκουοι στόν νόμο τοῦ Θεοῦ ἀφήνουν πίσω τους τήν ἀσφάλεια τῆς στέγης καί τῆς πατρίδας τους καί ξενιτεύονται. Ὁ Νῶε, ὁ Ἀβραάμ, ὁ Μωυσῆς, ὅλος ὁ λαός τοῦ Ἰσραήλ βιώνουν ἔντονα τήν ξενιτεία, συνειδητοποιοῦν, ὅτι πατρίδα εἶναι μόνο ὁ Θεός.

Ἡ εἴσοδος ἀκόμα τοῦ ἴδιου τοῦ Θεοῦ στόν κόσμο εἶναι μία ἄλλη ξενιτεία. Ξενιτεύεται ὁ Θεός γιά νά συναντήσῃ τόν ἄνθρωπο. Ὡς ἄνθρωπος ἀπό τήν πρώτη στιγμή μαζί μέ τή μητέρα του ξενιτεύονται στήν Αἴγυπτο, γιά νά γλυτώσουν ἀπό τόν φοβερό Ἡρώδη. Μετέπειτα, οἱ μαθητές καί Ἀπόστολοι, ζοῦν

ὡς ξένοι αὐτοῦ τοῦ κόσμου, ὡς οἱ ἐλάχιστοι τῶν ἀνθρώπων, ὡς μὴ ἔχοντες πού τήν κεφαλή κλίνη. Οἱ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ, ὁ καθένας γιά διαφορετικούς λόγους ἀφήνουν τήν κατοικία τους, ἄλλοι γιά νά φυλακιστοῦν καί ἐξοριστοῦν, ἄλλοι γιά νά μονάσουν καί νά ἀσκητέψουν, ἄλλοι γιά νά κηρύξουν καί νά διαδώσουν τόν λόγο τοῦ Θεοῦ. Ὅλοι τους ξενιτεμένοι.

Ἐπάρχει ὁμως καί μία ἄλλη ξενιτεία στήν ἐκκλησιαστική γραμματεία. Ἡ ξενιτεία τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῆς Κλίμακος. Ἐκεῖ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης ὀρίζει τήν ξενιτεία ὡς τόν χωρισμό τοῦ ἀνθρώπου ἀπό ὅλα, γιά νά μείνει ὁ νοῦς του ἐνωμένος μέ τόν Θεό. Ξενιτεία εἶναι ἡ ὀριστική καί ἐθελούσια ἐγκατάλειψη ὅλων ἐκείνων πού μᾶς ἐμποδίζουν νά ἐπιτύχουμε τόν εὐσεβή σκοπό τῆς ζωῆς μας, δηλαδή τήν ἔνωσή μας μέ τόν Θεό. Μέ αὐτή τήν ἔννοια ὅλοι ἐμεῖς εἴμαστε οἱ ξένοι αὐτοῦ τοῦ κόσμου, οἱ ἄνθρωποι τῆς φυγῆς ἀπό κάθε τί πού προσωρινά μᾶς ἀναπαύει καί μᾶς ικανοποιεῖ, ἀλλά πού στήν πραγματικότητα μᾶς στερεῖ τόν Θεό ἀπό τή ζωή μας.

Ἡ μάνα καί ἡ ξενιτεία ὡς ἔννοιες εἶναι ἀδιάσπαστες. Πάντα αὐτός πού ξενιτεύεται ἀποχαιρετᾶ καί ἀφήνει πίσω τούς δικούς του ἀνθρώπους. Αὐτός πού φεύγει ἀφήνει πίσω του μία μάνα. Ἐτσι, ἡ ξενιτεία δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἕνας ἀκόμα καημός τῆς μάνας, μία ἐπιπλέον πληγή στήν αἰμάσσουσα μητρική καρδιά.

Ἀπό τήν πρώτη στιγμή τῆς συλλήψεως τό παιδί καί ἡ μάνα βιώνουν μέ διάφορους τρόπους τήν ξενιτεία στή σχέση καί στή ζωή τους. Μέ τή γέννηση πραγματοποιεῖται ἡ πρώτη ἀποδέσμευση τοῦ παιδιοῦ ἀπό τή μητέρα του. Ὁ ὀμφάλιος λῶρος ἀποβάλλεται καί ὁ νέος ἄνθρωπος καλεῖται νά ἐνεργοποιήσει τούς δικούς του μηχανισμούς, γιά νά ἐπιβιώσει. Ἡ βιολογική αὐτή ἀπελευθέρωση ἐνώ γιά τό παιδί εἶναι ὀδυνηρή, γιά τή μάνα εἶναι πολύ χαροποιός, διότι ἀπολαμβάνει τό σπλάχνο τῆς μέ ὅλες τίς αἰσθήσεις.

Στά χρόνια πού ἀκολουθοῦν, ἔρχεται μία ἄλλη ξενιτεία. Ἡ ξενιτεία τῆς ἐφηβείας.

Εἶναι ἡ στιγμή πού ἡ μάνα νιώθει ὅτι τό παιδί τῆς ἀπομακρύνεται. Μπορεῖ νά ζοῦν κάτω ἀπό τήν ἴδια στέγη, μπορεῖ νά συναντῶνται καθημερινά, ὡστόσο, διαισθάνεται ὅτι τό παιδί τῆς ἔχει ἀρχίσει τό δικό του ταξίδι. Ποιά μάνα μπορεῖ νά ἀμφιβάλλει γιά τήν ἀγωνία καί τήν ἀπόρριψη πού προκαλεῖ ἡ ἐφηβεία στήν ψυχή τῆς, τόν πόνο καί τήν ἐσωτερική πληγή αὐτοῦ τοῦ ἀναπόφευκτου πνευματικοῦ ἀποχωρισμοῦ;

Τά πράγματα ἴσως νά δυσχεραίνουν ἀκόμα περισσότερο, ὅταν τό παιδί θά προχωρήσει στή δημιουργία τῆς δικῆς του οικογένειας ἢ τῆς δικῆς του μοναχικῆς πορείας. Ἐκεῖ συνειδητοποιεῖ ξεκάθαρα ἡ μάνα, ὅτι τό παιδί δέν τῆς ἀνήκει πλέον, ὁ ρόλος τῆς ἀνατροφῆς καί τῆς φροντίδας ἔχει τελειώσει. Πόσο εὐστοχα οἱ εὐχές τῆς Ἐκκλησίας, τόσο στό μυστήριο τοῦ Γάμου ὅσο καί στή Μοναχική Κουρά, ἐκφράζουν τήν ἀνάληψη τοῦ νέου ταξιδιοῦ, τήν ἐγκατάλειψη τοῦ πατέρα καί τῆς μητέρας καί τήν προσκόλλησι στό νέο πρόσωπο ἢ στόν μοναχικό βίο. Τήν ἴδια παραδοχή τραγουδᾶ καί ἡ παράδοσή μας μέ τά τραγούδια καί τά δίστιχα τοῦ γάμου, ὅπου μέσα σέ μία ἀτμόσφαιρα συγκίνησης ἐκφράζεται ὁ ἀποχωρισμός τῶν νεονύμφων ἀπό τή μητέρα καί τόν πατέρα.

Στό διάβα τῆς ἱστορίας ἔρχεται νά προστεθεῖ στους καημούς τῆς μάνας ἀκόμα μία ὀδυνηρή μορφή ξενιτείας. Ἡ ἀναγκαστική μετανάστευση τῶν παιδιῶν. Γιά σπουδές, γιά γάμο, γιά δουλειά, γιά ὁποιοδήποτε ἄλλο λόγο πού ἀναγκάζει τό παιδί νά ἀναζητήσει ἄλλοῦ καλύτερη ζωή καί νέες ἐμπειρίες.

Ἡ ἐλληνίδα μάνα ἔχει βιώσει πολύ βαθιά καί ἔντονα μέσα τῆς αὐτή τήν ξενιτεία. Ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 20ου αἰῶνα μέχρι σήμερα οἱ ἀπανταχοῦ Ἕλληνες ἀφήσαν πίσω τους χαροκαμένες μάνες νά περιμένουν, νά προσεύχονται, νά ἀγωνιοῦν, νά ἐλπίζουν, νά σβήνουν. Μέ τήν ἀνακάλυψη τῶν νέων κόσμων τῆς Ἀμερικῆς καί τῆς Αὐστραλίας οἱ Ἕλληνες μεταναστεύουν μέ τήν ἐλπίδα γιά μία καλύτερη ζωή. Ἄλλοι φεύγουν στά πλοῖα ναῦτες, ἄλλοι σέ ξένες πολιτείες, ἄλλοι προσωρινά καί ἄλλοι μόνιμα, γιά νά βροῦν ἕνα

καλύτερο μέλλον. Οί πόλεμοι, ή κατοχή, οί έμφύλιοι σπαραγμοί, ή εισβολή τών Τούρκων προκαλούν μέ τή σειρά τους μεγάλο κύμα μετανάστευσης. Μάνες από όλο τόν έλληνισμό νυχθημερόν αγωνιοούν και προσεύχονται για τά παιδιά τους πού λείπουν. Μάνα του Πόντου, μάνα της Κωνσταντινούπολης, Νησιώτισσα μάνα, μάνα της Κύπρου, μάνα της Βορείου Ήπείρου πώς καίγονται τά σωτικά σας για τά ξενιτεμένα και πονεμένα παιδιά σας!

Άκόμα και σήμερα, έν καιρῶ ειρήνης, γινόμαστε μάρτυρες μίας νέας μαζικής φυγής τών νέων σέ άλλες χώρες για επαγγελματική άπασχόληση. Ή οικονομική κρίση, ή άνεργία, τό άβέβαιο μέλλον φέρουν ξανά τίς μανάδες στήν προσευχή, τίς αναγκάζουν νά κλίνουν ξανά τά γόνατα και νά ξεπροβοδίσουν τά παιδιά τους στό έξωτερικό, για ένα καλύτερο μέλλον, για ένα κομμάτι ψωμί.

Ή μάνα στήν προκυμαία, ή μάνα στό άεροδρόμο, ή μάνα στή στάση του λεωφορείου, πικραμένη εικόνα στό μυαλό και στήν καρδιά ὅσων φεύγουν. Τούς άποχαιρετά δίνοντάς τους τό πίο σπουδαίο φυλακτό, τήν πολύτιμη ευχή της. Ή ευχή της μάνας φυλαγμένη βαθιά μέσα στόν κόρφο τών ξενιτεμένων, πίσω από κάθε λέξη, σκέψη, κάθε κλειστό βλέφαρο πριν τόν ύπνο, κάτω από κάθε μαξιλάρι άνάπαυσης. Πόσες φορές οί ξενιτεμένοι δέν ένιωσαν τήν ευχή της μάνας τους νά ενεργεί στή ζωή τους; Πόσες φορές ή μάνα από μακριά δέν διαισθάνθηκε τόν κίνδυνο, τήν άγωνία και τόν πόνο του παιδιού της και πήρε άμέσως τηλέφωνο, έγγραψε ένα γράμμα, άναψε ένα κερί μέ άγωνία και μία παράκληση στή μεγάλη Μητέρα του Κόσμου;

Ή μάνα έπιστρατεύει τόν Θεό, τήν Παναγία Μητέρα, τούς άγίους, τούς άγγέλους, για νά φυλάνε τά παιδιά της. Σχετική ή συμβουλή ενός σύγχρονου άγιορείτη γέροντα: «Ήπου δέν μπορείτε νά πάτε έσείς, νά στέλλετε τούς άγγέλους. Αυτοί θά ύπακούσουν και θά βρεθούν στόν δικό σας άνθρωπο». Αυτό άκριβώς κάνουν συνεχώς οί μανάδες τών ξενιτεμένων. Άγγελικά δρομολόγια άτελεί-

ωτα.

Ό σύγχρονός μας άγιος Πορφύριος άκουε συχνά τόν πόνο και τόν καημό πολλών μανάδων για τά ξενιτεμένα παιδιά τους. Ήνα γνωστό γεγονός πού δείχνει τήν ευαισθησία του γέροντα αλλά και τή δύναμη της προσευχής του είναι τό έξής: Μία μάνα τηλεφώνησε μέ άγωνία στόν γέροντα παρακαλώντάς τον για τή φοιτήτρια κόρη της στό έξωτερικό, ή όποία είχε πέσει σέ κατάθλιψη και άπομόνωση. Ό γέροντας προσευχήθηκε και λίγη ώρα άργότερα ένα μικρό πουλί χτυπούσε επίμονα τό παράθυρο του δωματίου της κόρης. Ή κόρη άνοιξε τό παράθυρο και από εκείνη τή στιγμή μέ τό τιτίβισμα και τό παιχνιδάρισμα του μικρού πουλιού, άλλαξε ριζικά ή διάθεσή της. Ή μητέρα τηλεφώνησε νά ευχαριστήσει τόν γέροντα, ό όποιος μέ άφοπλιστική άπλότητα της είπε πώς έστειλε ένα φίλο στήν κόρη της, για νά της κάνει παρέα. Όπως και έγινε. Ό άγιος Παΐσιος όρίζει τόν ένατοστό πεντηκοστό ψαλμό ως τόν ψαλμό για τούς ξενιτεμένους, για νά δώσει ό Θεός χαρά και παρηγοριά στους θλιμμένους άδελφούς μας, πού βρίσκονται στήν ξενιτεία και στους κεκοιμημένους άδελφούς μας, πού βρίσκονται στήν πίο μακρινή ξενιτεία.

Μάνα και ξενιτεία είναι οί μεγάλοι καημοί της ιστορίας και της ζωής μας, είναι οί μεγάλοι καημοί της Ρωμοσύνης. Όλοι μέσα μας κρύβουμε μία μάνα και μία ξενιτεία. Άς άποτελέσουν τά πίο πάνω μία άφορμή, για νά τιμήσουμε ό καθέννας ξεχωριστά αυτούς πού μάς γέννησαν, φυσικά και πνευματικά. Νά ευχαριστήσουμε τόν Δημιουργό τών ὄλων και Πλάστη μας Θεό, τήν τροφό της οίκουμένης Παναγία μας, και νά τούς παρακαλέσουμε νά μάς έπαναγάγουν στήν παντοτινή και ποθεινή πατρίδα μας, τήν Ουράνια Βασιλεία.

(άπόσπασμα όμιλίας πού έγινε στήν αίθουσα Έκδηλώσεων της Μητροπόλεως μας, μέ τήν ευκαιρία της γιορτής της Μάνας.)

Ἀποσπάσματα ἀπό ἐπιστολές τοῦ πρώτου Κυβερνήτη τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους Ἰωάννου Καποδίστρια

Παραθέτουμε τὰ ἀποσπάσματα αὐτά, μέ ἀφορμή τό 37^ο Παγκύπριο Συνέδριο τῆς Παγκύπριας Ἐνωσης Ἑλλήνων Θεολόγων (Π.Ε.Ε.Θ), μέ θέμα: “Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας, ὁ ἅγιος τῆς πολιτικῆς”. Σ’ αὐτό τονίστηκε ἡ πίστη καί ἡ ἀγάπη του στόν Θεό, ἀλλά καί ἡ μεγάλη συμβολή του στήν ἐδραίωση καί ἀνάπτυξη τῆς Ἑλληνορθοδόξου Παιδείας μας.

Τῷ Κ. Ἰππότη
Μουστοξείδῃ εἰς
Βονωνίαν

Βονωνία 6 νοεμβρίου
1827

[...] Τό πρώτιστον καί οὐσιωδέστατον τῶν χρεῶν τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως εἶναι νά προμηθεύσῃ εἰς τό ἔθνος τήν διδασκαλίαν τῆς πίστεως, ὑπάρχον αὐτό ἀφωσιωμένον μέν ὁμολογουμένως εἰς τήν ἐκκλησίαν του, ἀλλ’ ἀπό αἰσθήματος ἀπλοῦ, καί εἰμῆ τολμηρόν εἰπεῖν, ἀπό ἐμφύτου ῥοπῆς. Τήν δέ σήμερον χρειάζεται τι

περισσότερον, νά ἦναι δηλαδή εὐσεβές καί διά τοῦ λογικοῦ, ἤτοι διά συμμετρου μαθήσεως, ὅτι ἄνευ τῆς ἐπικουρίας ταύτης οὔτε ὁ κληρικός θέλει δυνηθῆ νά καταπαλαίσῃ τούς νεωτερίζοντας περὶ τὰ τῆς πίστεως, οὔτε ἡ νεολαία νά προφυλαχθῆ ἀπό τὰς κενάς τῶν ἀπάτας.

Διά τοῦτο τό τέλος νομίζω ὀφειλόμενον τό νά φροντίσω ἀπό τοῦ νῦν νά φέρω εἰς χρῆσιν ὅλων τῶν Ἑλλήνων τό βιβλίον τῶν προσευχῶν τό ἐπιγραφόμενον Σύνοψις, ἀλλά πεφροντισμένον οὕτως, ὥστε ἕκα-

στός, παρακαλῶν τόν Θεόν, νά καταλαμβάνῃ καί τί λέγει, καί ἐν ταύτῳ νά γυμνάζεται νά διαβάξῃ καί νά λαλή ὀρθῶς τήν γλώσσαν του.

Νά φυλαχθῶσιν εἰς τήν Σύνοψιν ὅλαι αἱ προσευχαί αἱ καθιερωμέναι παρά τῆς ἐκκλησίας, ἀφαιρουμένων (ἴσως) τῶν, ὅσαι προσετέθησαν εἰς διαφόρας ἐκδόσεις, μή πολύ τείνουσαι εἰς τόν κύριον σκοπόν τοῦ τιμωτάτου βιβλίου, ἀντ’ αὐτῶν δέ εὐχῆς ἔργον ἦτον νά εἰσαχθῶσιν εἰδι-

καί προσευχαί ὑπέρ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ὑπέρ τῆς κυβερνήσεώς του, ὑπέρ τῶν προστατῶν του, καί ἄλλαι ἔτι εἰδικότεραι εἰς χρῆσιν τῶν ἀρχόντων... Τά περιεχόμενα τοῦ βιβλίου νά ἦναι, ὅπως καί σήμερον, εἰς τήν ἀρχαίαν ἑλληνικήν, καί ἀντίκρου νά ἔχωσι τήν παράφρασιν εἰς τό ἀπλούστερον, τό δέ μέγεθος εἰς ὄγδοον, μέ ζωγραφικά δαιδαλμάτια (vignetes), παρασυνημμένου καί μηνολογίου, καί συντόμου κατηχήσεως.

Γνώμην ἔχω νά μή προχωρήσω εἰς ἕκδοσιν τῆς ἡμετέρας Συνόψεως, εἰμῆ μετά τήν ἐλευ-

θέραν καί ἀνωτάτην ἔγκρισιν τῆς ἐκκλησίας.

Πρός τήν προσωρινήν διοίκησιν τῆς Ἑλλάδος.

[...] καί ἐκεῖνα ὁμοίαζον μέ τάς εὐχάς, τάς ὁποίας καθεκάστην ἀναπέμπω εἰς τήν Θεῖαν Πρόνοιαν, διά νά σάς ἐπιδαψιλεύσῃ τάς εὐλογίας τῆς...

Καιρός δέ παντί πράγματι, κύριοι! καί ὁ τοιοῦτος προσδιορίζεται ἀπό τόν ὑψιστον Θεόν, ὥστε, ὅποιοι ἄν εἶναι οἱ σκοποί, τούς ὁποίους αἱ ἐπιθυμίες μας σχεδιάζουν, ἡμεῖς ὀφείλομεν νά παρατηρῶμεν πρό πάντων καί ἐπί πᾶσιν, ἄν Ἐκεῖνος μᾶς ἐπιτρέπῃ ν' ἀποφασισθῶμεν εἰς τήν ἐκτέλεσιν αὐτῶν. Ἐγώ δέ συμβουλευόμενος πάντοτε τήν ὑπέρτατην ἐκείνην Δύναμιν, ἔμαθον νά μή ματαιοφρονῶ εἰς τό ἐξῆς, δι' ὅ,τι μέ περιμένει εἰς τό ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς μου, καί νά λογίζωμαι εὐτυχής, ἄν δυνηθῶ ἐλέει Θεοῦ νά τελειώσω αὐτήν εἰς τήν οἰκίαν τῶν πατέρων μου καί πλησίον τοῦ τάφου, εἰς τόν ὁποῖον ἐφησυχάζουσιν τά λείψανα αὐτῶν. [...]

Ἐρωτήματα γενόμενα παρά τοῦ Κ. Ουΐλμοτ Ὅρτον πρός τόν Ἰ. Καπποδίστριαν, καί τούτου ἀποκρίσεις.

Παρισίους, 3 ὀκτωβρίου 1827.

Ἐ. Τί πρέπει νά ἐννοήσωμεν λέγοντες Ἑλλάδα σήμερον;

Ἀ. Τό ἑλληνικόν ἔθνος σύγκεται ἐκ τῶν ἀνθρώπων οἵτινες ἀπό ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως δέν ἔπαυσαν ὁμολογοῦντες τήν ὀρθόδοξον πίστιν, καί τήν γλώσσαν τῶν πατέρων αὐτῶν λαλοῦντες, καί διέμειναν ὑπό τήν πνευματικήν ἢ κοσμικήν δικαιοδοσίαν τῆς ἐκκλησίας των, ὅπου ποτέ τῆς Τουρκίας καί ἄν κατοικῶσι.

Ἐ. Ποῖα ὄρια ἡ Ἑλλάς ἐπέβαλεν εἰς τήν γεωγραφικήν ἔκτασίν της;

Ἀ. Τά ὄρια τῆς Ἑλλάδος ἀπό τεσσάρων μέν αἰῶνων διεγράφησαν ὑπό δικαιωμάτων, τά ὁποία οὔτε ὁ χρόνος, οὔτε αἱ πολύμορφοι συμφοραί, οὔτε ἡ δορικτησία, οὐδέποτε

ἴσχυσαν νά παραγράψωσι, διεγράφησαν δέ ἀπό τοῦ 1821 διά τοῦ αἵματος τοῦ χυθέντος εἰς τάς σφαγάς τῶν εἰς τάς σφαγάς τῶν Κυδωνίων, τῆς Κύπρου, τῆς Χίου, τῆς Κρήτης, τῶν Ψαρῶν, τοῦ Μεσολογγίου, καί εἰς τάς πολυαρίθμους ναυμαχίας τε καί πεζομαχίας ἐν αἷς ἐδοξάσθη τό γενναῖον τοῦτο ἔθνος. [...]

Τῷ Κ. Ἰππότη Μουστοξείδῃ εἰς Βονωνίαν
Βονωνία 6 νοεμβρίου 1827

Κύριε, ἡ ἔκθεσίς σας ἡ περί τῶν εἰς διαφόρους λιμένας τῆς Ἰταλίας εὐρισκομένων ὀρφανοπαίδων Ἑλλήνων, φέρει τιμὴν εἰς τὰ ὑπέρ τοῦ συμφέροντος τῆς κοινῆς ἡμῶν πατριδος αἰσθήματά σας, καί πληροὶ θαυμασίως τήν ἔφεσιν τήν πρός ὑμᾶς ἐκφρασθεῖσαν διά τῆς ἐπιστολῆς μου τῆς 27 ἰουλίου.

Ὅσα θετικῶς μέ πληροφορεῖτε περί τῆς καταστάσεως τῶν παιδίων αὐτῶν, καί ὅσα καγὼ ἐπληροφορήθην περί τῶν ὑπό τῆς φιλανθρωπίας προτανευομένων ἐν Γερμανίᾳ τε καί Ἑλβετίᾳ καί Γαλλίᾳ καί ἀλλαχοῦ, μέ διαγράφουσι πλατέα χρῆν νά ἐκπληρώσω μετὰ τῆς παρά Θεοῦ βοηθείας, ἵνα προφυλάξω τήν νεολαίαν ταύτην, τήν μόνην καλλίστην τῆς Ἑλλάδος ἐλπίδα, ἐκ τῶν κινδύνων τῶν ἐπαπειλούντων αὐτήν ἐπὶ ξένης γῆς, καί μάλιστα ὅπου λείπει ἐκκλησία ὀρθόδοξος.

Τά παιδιά μας, οὕτως ἐκεῖσε κείμενα, ὁποίας καί ἄν ἀπολαμβάνωσι φροντίδας παρά τῶν φιλανθρώπων προστατῶν, κινδυνεύουσιν ὅμως νά ἐκστραφῶσιν τῆς οἰκείας φύσεως, χάνοντα βαθμηδόν καί τήν αἴσθησιν τῶν θρησκευτικῶν χρεῶν των, καί τήν χρήσιν τῆς γλώσσης των, καί τήν μνήμην τῶν ἐφεστίων καί ἰδιογενῶν ἠθῶν. [...]

Ἐκ τούτων ἐπικυροῦται, κύριε, τό ἀγαθόν ὅπερ ἐπράξατε μετὰ τῶν προσωρινῶν προεστώτων τῶν ἐν Ἐνετίᾳ καί Τεργέστη Ἑλλήνων, δίδοντες, ὑπό τήν σκέπην τῶν ἐκεῖσε ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν, ἄσυλον καί διδασκαλίαν εἰς τούς αὐτόθι διαῤῥιφθέντας ὀρφανόπαιδας ὑπό τῶν ἐν Ἑλλάδι καταστροφῶν. [...]

Τρόποι ποιμαντικής προσέγγισης τῶν αἰρετικῶν

τοῦ Οἴκ. Ἀνδρέα Γκατζέλη

«καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν
(Ματθ. 24,12)»

Μέ αὐτὴ τὴ φράση ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός, μᾶς ἐξηγεῖ τὴν αἰτία καὶ τὴ ρίζα γιὰ τὴν ἔλλειψη ἀγάπης πού παρατηρεῖται στίς μέρες μας. Ὅσο οἱ ἄνθρωποι ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὸν εὐαγγελικὸ τρόπο ζωῆς καὶ σκέψης, τόσο οἱ καρδιές τους σκληραίνονται καὶ δὲν μποροῦν νὰ ἀγαπήσουν. Μόνο ἂν οἱ ἄνθρωποι ζοῦνε σύμφωνα μὲ τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ, μποροῦν νὰ ζήσουν τὴν ἀγάπη σὲ ὅλη τῆς τὴν ἔκταση.

Στὴν περίπτωση πού ὁ ἄνθρωπος ζεῖ ἐνάντια στὸν τρόπο ζωῆς πού φανερώνουν οἱ ἐντολές τοῦ Θεοῦ, ζεῖ ἐνάντια στὴν ἴδια του τὴ φύση. Ζεῖ ἀφύσικα καὶ κατὰ συνέπεια γίνεται δυστυχισμένος. Ζεῖ σὲ πλήρη σύγχυση καὶ δυσαρμονία μὲ τὸν ἑαυτό του, μὲ τὸν Θεό καὶ μὲ τὸν κόσμο γύρω του. Ζεῖ χωρὶς σκοπὸ καὶ στόχο στὴ ζωὴ του, ἀφοῦ ἀποτυγχάνει νὰ πραγματώσει τὸν βασικὸ σκοπὸ τῆς ζωῆς, πού εἶναι ἡ θέωση.

Ὅταν μιλάμε γιὰ ζωὴ σύμφωνη μὲ τίς ἐντολές, οὐσιαστικά μιλάμε γιὰ ζωὴ σύμφωνη μὲ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.

«Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν ἵνα ἀγαπάτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπάτε ἀλλήλους». (Ἰωάν. 13, 34)

Αὐτὴ εἶναι ἡ βασικὴ καὶ κύρια ἐντολή τοῦ Θεοῦ. Ὅλες οἱ ἄλλες ἐντολές εἶναι περιγραφή τοῦ τρόπου ἔκφρασης καὶ βίωσης αὐτῆς τῆς συγκεκριμένης ἐντολῆς τῆς ἀγάπης. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ κατὰ τὴν ἀψευδὴ δήλωση τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, τοῦ μαθητῆ τῆς ἀγάπης, ὅποιος ζεῖ τὴ ζωὴ τῆς ἀγάπης, αὐτὸς ζεῖ τὴ ζωὴ τοῦ

Θεοῦ καὶ μόνο αὐτὸς γνωρίζει τὸν Ἀληθινὸ Θεό.

«Ὅσο βαθύτερα εἰσδύουμε στὸ πνεῦμα τῶν ἐντολῶν, τόσο πῶς συγκεκριμένη γίνεται ἡ θεωρία μας γιὰ τὸν Θεό».

Οἱ ἐντολές λοιπὸν ἀποτελοῦν ἕναν τρόπο γνώσης τοῦ Θεοῦ. Καὶ αὐτὸ διότι οἱ ἐντολές ἀποκαλύπτουν τὸν τρόπο ὑπαρξης τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσά μας. Δείχνουν πὼς ὑπάρχει, ζεῖ καὶ συμπεριφέρεται Αὐτὸς ὁ Ἴδιος ὁ Θεός. Κατὰ συνέπεια μόνο αὐτοὶ πού ζοῦνε σύμφωνα μὲ τίς ἐντολές, μποροῦν ἀψευδῶς νὰ μιλοῦν γιὰ τὸν Χριστό καὶ νὰ ἐρμηνεύουν τὸ ἅγιο θέλημά Του.

Στὴν ἀπολογητικὴ δράση τῆς Ἐκκλησίας μας ἔχουμε σάν στόχο νὰ φανερώσουμε αὐτὴ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ στοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ἡ πικρία μας, ἡ θλίψη καὶ πολλές φορὲς ἡ ἀγανάκτησή μας πρὸς τοὺς αἰρετικούς εἶναι ὡς ἕνα σημεῖο δικαιολογημένες. Μᾶς διακατέχουν τὰ αἰσθήματα πού ἔχει κάποιος καλὸς καὶ εὐσυνειδήτος ἰατρός πού βλέπει τοὺς ἀσθενεῖς του, τοὺς ὁποίους ἀγαπᾷ καὶ γιὰ τοὺς ὁποίους ἀγωνιᾷ καὶ μὲ τοὺς ὁποίους συμπάσχει, νὰ φεύγουν καὶ νὰ πηγαίνουν γιὰ νὰ βροῦν θεραπεία σὲ κάποιον κομπογιαννίτη καὶ τυχοδιώκτη ψευδογιατρό.

Παρόμοια κι ἐμεῖς παρατηροῦμε στίς μέρες μας τοὺς ἀνθρώπους πού ἀγαπάμε, νὰ καταφεύγουν γιὰ σωτηρία σὲ διάφορες αἱρέσεις καὶ παραθρησκείες, οἱ ὁποῖες ὑπόσχονται πολλά καὶ δίνουν τὰ ελάχιστα. Ὅπως εὔστοχα παρατηρεῖ ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Καρπασίας κ. Χριστοφόρος:

«Μὲ τὸ πρόσχημα μίας πανεπιστήμης, τὴν ὁποία μπορεῖ νὰ γνωρίσει κανεὶς μόνο μέσω ἀκριβοπληρωμένων δασκάλων καὶ σεμιναρίων, ὁ ἀποκρυφισμὸς προσφέρεται φαινο-

μενικά σάν μία διέξοδος, ή όποία φαίνεται νά καλύπτει ποικίλες ανάγκες: Κοινωνικές, πολιτιστικές, θρησκευτικές, θεραπευτικές, έπιμορφωτικές, ύπαρξιακές, άποκρύπτοντας άρχικά τήν ζοφερή πραγματικότητα, πού κρύβεται πίσω άπ' όλα αυτά»

Ή παρουσία λοιπόν τέτοιων επικίνδυνων ομάδων στόν χώρο τής Ποιμαντικής μας ευθύνης μάς αναγκάζει μέ συνέπεια και σοβαρότητα νά ένσκήψουμε στό σύγχρονο αυτό πρόβλημα και μέ λεπτούς ποιμαντικούς χειρισμούς νά αναζητήσουμε λύσεις σέ δύο βασικά επίπεδα.

α) Νά βρούμε τούς κατάλληλους, πειστικούς και σύγχρονους τρόπους έννημέρωσης του ποιμνίου μας αλλά και τής κοινωνίας μας γιά τούς κινδύνους πού προέρχονται από τή δραστηριότητα των ποικιλώνυμων ομάδων και

β) Μέ ποιμαντική ευφυΐα και δεξιοτεχνία νά βοηθήσουμε τά θύματα των ομάδων αυτών και τίς οικογένειές τους.

Τό έργο αυτό καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολο και πολλές φορές επικίνδυνο. Καί αυτό διότι οί ομάδες αυτές συστηματικά και μεθοδευμένα άποκρύπτουν τήν άληθινή τους ταυτότητα και τούς πραγματικούς τους σκοπούς. Όπως πολύ εύστοχα παρατηρεί και πάλι ό μακαριστός π. Αντώνιος Άλεβιζόπουλος:

«οί ομάδες αυτές δέν άποκαλύπτουν τό άληθινό τους πρόσωπο πρός τά έξω. Άκόμη και οί όπαδοί τους στά πρώτα μνητικά στάδια δέν γνωρίζουν τί ύπάρχει πύ μέσα. Οί όργανώσεις αυτές, μέ τά πύ άπίθανα όνόματα, μέ ποικίλα προσωπεία, όταν έμφανιστούν γιά πρώτη φορά σέ μία χώρα ή πόλη, δέν γεννούν συνήθως ύποψίες».

Ή ταυτοποίηση λοιπόν τής κάθε ομάδας είναι ή βάση στό έργο όποιου ασχολείται συστηματικά μέ τό θέμα των αιρέσεων. Ή όρθή και έγκαιρη γνώση του σκηνικού των ομάδων αυτών θά βοηθήσει στην άποτελεσματική προσφορά βοήθειας στους παρασυρμένους άδερφούς μας. Γιά νά μπορέσουμε νά έρευνήσουμε κάθε ομάδα, θά πρέπει νά χρησιμοποιήσουμε κάθε εύχρηστο και νόμιμο μέσο.

Οί πληροφορίες πού προκύπτουν από τήν έρευνα γιά τήν κάθε ομάδα άποσκοπούν σέ ένα βασικό σκοπό. Νά βοηθήσουμε τά θύματα των ομάδων αυτών και τίς οικογένειές τους μέ τόν πύ άποτελεσματικό, υπεύθυνο και σωτήριο τρόπο. Οί γνώσεις αυτές θά μάς βοηθήσουν νά δημιουργήσουμε ένα κοινό γλωσσάρι επικοινωνίας μέ τά θύματα, δεδομένου ότι πολλές από τίς ομάδες αυτές χρησιμοποιούν λέξεις και φράσεις μέ έντελώς διαφορετικό περιεχόμενο από τό όποιο έχουν στην κοινή τους χρήση. Μάλιστα πολλές φορές ή όρολογία των ομάδων είναι χριστιανική, ή έννοιολογική ταυτότητα και τό περιεχόμενο των λέξεων όμως είναι εκ διαμέτρου αντίθετη και αντίχριστιανική. Άκόμη αυτές οί γνώσεις μάς βοηθούν νά καταλάβουμε τήν καινούργια ταυτότητα πού απέκτησε ό άνθρωπος μέσα στην ομάδα, πώς σκέφτεται, τί τόν άπασχολεί, τί τόν φοβίζεται. Νά άντιληφθούμε τήν αυτοσυνειδησία του και νά κατανοήσουμε τόν τρόπο πού αυτοπροσδιορίζεται στους άλλους. Διότι όπως αναφέρει ό π. Αντώνιος Άλεβιζόπουλος:

«ή όλη στρατηγική τής ποιμαντικής προσφοράς μας θεμελιώνεται κατ' άρχήν στην όρθή διάγνωση του προβλήματος».

Ή όρθή διάγνωση του προβλήματος είναι ή κατανόηση από μέρος μας ότι ό πλανημένος άνθρωπος είναι ένας πνευματικά άρρωστος άνθρωπος. Βρίσκεται σέ πνευματική και ψυχολογική έξάρτηση από τήν ομάδα και δέν συμμετέχει προσωπικά στην όλη συζήτηση. Οί άπαντήσεις πού δίνει και ό τρόπος πού σκέφτεται και εκφράζεται είναι αυτοματοποιημένος. Δέν έχει έλεύθερη προαίρεση και βούληση. Γιά νά τόν βοηθήσουμε νά έλευθερωθεί από αυτή τήν κατάσταση, πρέπει νά κατανοήσουμε τήν ομάδα στην όποία άνήκει.

Γι' αυτό μέ προσεκτικό και συστηματικό τρόπο συγκεντρώνουμε τά στοιχεία γιά κάθε ομάδα και τά αξιολογούμε άμερόληπτα και άντικειμενικά. Χωρίς φανατισμούς και άπαλλαγμένοι από τίς όποιες δικές μας έρμηνείες και προϋποθέσεις, προσπαθούμε

νά κατανοήσουμε σέ βάθος τίς θέσεις καί τίς απόψεις, τόν τρόπο δράσης καί τίς μεθοδεύσεις τῆς κάθε ομάδας. Καί πάλι ὁ π. Ἀντώνιος μᾶς προειδοποιεῖ:

«Ἡ σωστή καί ἀντικειμενική ἐνημέρωση πρέπει νά στηρίζεται σέ στοιχεῖα. Γιά κανένα λόγο δέν ἐπιτρέπεται νά ἀποτελεῖ φθηνή προπαγάνδα».

Ἡ ἀντικειμενική ἐνημέρωση ὀφείλει νά εἶναι καί ἐγκαιρὴ ἐνημέρωση. Αὐτό σημαίνει ὅτι πρέπει οἱ ομάδες αὐτές νά παρακολουθοῦνται διαρκῶς. Ταυτόχρονα, γιά νά εἴμαστε ἀποτελεσματικοί στή βοήθεια πού θά πᾶμε νά προσφέρουμε, θά πρέπει νά γνωρίζουμε ὅλα τὰ στάδια τῆς διαδικασίας μύησης στήν ομάδα. Ἔτσι θά μπορέσουμε νά ἀξιολογήσουμε σωστά τόν βαθμό καί τό μέγεθος τοῦ ἐπιρρασμοῦ πού ἔχει ὑποστει τό θύμα ἀπό τήν ομάδα. Αὐτό θά μᾶς κάνει ικανούς νά εἴμαστε οὐσιαστικοί στόν χειρισμό τῆς κάθε περίπτωσης. Ἐάν π.χ. τό θύμα βρίσκεται στά ἀρχικά στάδια μύησης στήν ομάδα, ἡ ἀποκάλυψη ἀπό μέρους μας τῶν πύ «προχωρημένων» διδασκαλιῶν καί διαδικασιῶν, θά λειτουργήσῃ σωτήρια γιά τήν ἀφύπνιση τήν προσωπικῆς κρίσης τοῦ θύματος.

Παράλληλα τὰ στοιχεῖα πού θά συλλέξουμε ἀπό τήν προσεκτικὴ ἔρευνά μας, θά μᾶς παρέχουν τίς κατάλληλες ἀποδείξεις, γιά νά φανερώσουμε τήν πραγματικὴ ταυτότητα τῆς ομάδας. Τό ξεσκεπάσμα καί ἡ ἀποκάλυψη τῶν πραγματικῶν στόχων καί σκοπιμοτήτων τῆς ομάδας, θά συντελέσῃ στήν προφύλαξη καί διάσωση τόσο τοῦ οικογενειακοῦ περιβάλλοντος τοῦ θύματος ὅσο καί τό ἴδιο τό θύμα. Ἰδιαιτέρως αὐτό τό σημεῖο ἀπαιτεῖ ἀριστοτεχνικό χειρισμό ἀπό μέρους μας. Δέν εἶναι εὐχάριστο τό θύμα νά αισθανθεῖ ὅτι τοῦ «τραβάμε τό χαλί κάτω ἀπό τὰ πόδια». Ἡ ἀνασφάλεια, πού οὕτως ἢ ἄλλως αισθάνεται ἀφοῦ εἶναι μακριά ἀπό τή χάρη τοῦ Θεοῦ, θά μεγιστοποιηθεῖ ἂν εἴμαστε ἄτσαλοι καί ἄγαρμποι στό νευραλγικό αὐτό σημεῖο τοῦ ξεσκεπάσματος τῆς ομάδας μέ τήν ὁποία σχετίζεται.

Σέ διαπροσωπικό ἐπίπεδο, στήν ἐπαφή μας

μέ τά θύματα τῶν ὁμάδων αὐτῶν, ὀφείλουμε νά ἔχουμε ὑπόψιν μας ὅτι ἔχουμε νά κάνομε μέ ἀνθρώπους βαθιά πληγωμένους καί πολύ ταλαιπωρημένους. Οἱ αἰρετικοὶ δέν εἶναι οἱ ἐχθροὶ μας, εἶναι τὰ ἄρρωστα παιδιά μας πού χρειάζονται περισσότερη φροντίδα, στοργή καί ἀγάπη ἀπό τὰ ὑγιή. Ἀλλά ἡ ἀρρώστια τους εἶναι μεταδιδόμενη καί κολλητικὴ καί γι' αὐτό εἶναι ἀπαραίτητες καί ἀναγκαῖες κάποιες προφυλάξεις.

Ὅμως τό κυριότερο μέσο γιά τήν ἐπιτυχία τοῦ ἀγῶνα μας καί τήν ἀνακούφιση τῆς ἀγωνίας μας στόν Ἀντιστασιακὸ τομέα εἶναι ἡ προσευχή. Τό παρακάτω παράδειγμα ἀπό τόν βίο τοῦ Μεγάλου Παΐσιου εἶναι χαρακτηριστικό:

Ὁ ὅσιος Παῖσιος ὁ Μέγας προσηύχετο διά τόν μαθητὴν αὐτοῦ, ὅστις ἠρνήθη τόν Χριστόν καί, ἐνῶ προσηύχετο, ἐνεφανίσθη εἰς αὐτόν ὁ Κύριος καί εἶπε: «Παῖσιε, διά ποῖον ἰκετεύεις; Δέν γνωρίζεις ὅτι ἠρνήθη Ἐμέ»; Ἀλλ' ὁ Ὅσιος ἐσυνέχιζε νά λυπῆται τόν μαθητὴν αὐτοῦ, καί τότε εἶπεν ὁ Κύριος: «Παῖσιε, ἐξομοιώθης πρὸς Ἐμέ κατά τήν ἀγάπην».

Διότι ὅπως καί πάλι μᾶς λέει ὁ σύγχρονος ἅγιος Σιλουανὸς ὁ Ἀθωνίτης:

«Ἄνευ Ἁγίου Πνεύματος ἡ γνώσις τῶν οὐρανίων εἶναι ἀδύνατος».

Ἄν λοιπόν δέν φωτίσει ὁ Θεὸς τοὺς πλανημένους ἀδελφούς μας, ὅλες μας οἱ προσπάθειες θά μείνουν ἄκαρπες. Δέν εἴμαστε ἐμεῖς πού σώζουμε τοὺς ἀδελφούς. Κανείς δέν σώζει κανένα. Ὅλους μᾶς σώζει ὁ Χριστός. Ἐμεῖς φροντίζουμε μέ τίς γνώσεις καί τίς ἐμπειρίες μας νά γίνουμε εὐχρηστα ἐργαλεῖα στά χέρια τοῦ Θεοῦ, ὥστε ἂν καί ὅποτε θελήσει νά μᾶς χρησιμοποιήσῃ γιά τό ἔργο Του. Γι' αὐτό πρῶτα ἀπ' ὅλα καί πάνω ἀπ' ὅλα ἅς προκρίνουμε τήν ἔμπονη προσευχή γιά τοὺς πλανημένους, παρακαλώντας τό Ἅγιο Πνεῦμα νά τοὺς ὀδηγήσῃ στό ἀσφαλές λιμάνι τῆς Ἐκκλησίας. Ἀμήν.

Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Λεμεσοῦ

ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΜΥΛΩΝΑΣ (1918-1937)

Ο Κιτίου Νικόδημος Μυλωνάς συμμετείχε ενεργά σέ κάθε ἐκκλησιαστική, ἐθνική, πολιτική καί κοινωνική κίνηση τοῦ τόπου, θέτοντας παντού τήν προσωπική σφραγίδα του μέ τόν ζήλο καί τό εὐρύ πνεῦμα του. Γι' αὐτό πολύ σύντομα ἐπεβλήθη στή συνείδηση τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, ἐνώ οἱ λόγοι του, γεμάτοι δύναμη καί χάρη, σαγήνευαν κυριολεκτικά τά πλήθη. Ἦταν ἡ ἐποχή τοῦ ἐθνικοῦ διχασμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐπεξετάθη καί στήν Κύπρο μέ ὅλες τίς συνέπειές του. Ὁ Ν. Μυλωνάς ἄν καί ἀπροκάλυπτα βενιζελικός, ὅπως καί ὁ προτάτοχός του, ἐν τούτοις πολιτεύθηκε μέ σύνεση καί μετριοπάθεια, ὡς παράγων ἐνόητος στή Μητρόπολή του ἡ ὁποία διέθετε καί στή Λάρνακα καί στή Λεμεσό ἰσχυρούς ὑποστηρικτές καί τῶν δύο παρατάξεων.

Ἐνα ἀπό τά πρῶτα μελήματα του ἦταν ἡ ἐνίσχυση τῆς ἐλληνικῆς Παιδείας στήν ἐπαρχία του. Μεριμνήσε ιδιαίτερα καί ἐνίσχυσε τό Παγκύπριο Ἱεροδιδασκαλεῖο Λάρνακος. Ταυτόχρονα ἔστειλε μέ ὑποτροφία τῆς Μητροπόλεως Κιτίου νέους νά σπουδάσουν στή Θεολογική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, μεταξύ τῶν ὁποίων καί τόν νεαρό δόκιμο τῆς ἰ. μονῆς Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Ἀλαμάνου Ἀντώνιο Σ. Λεοντίου, τόν ὁποῖο εἶχε προσλάβει στήν ὑπηρεσία τῆς Μητροπόλεως καί τό 1919 εἶχε χειροτονήσει διάκονο, μετονομάζοντάς τον σέ Λεόντιο. Μετά τό πέρασ τῶν σπουδῶν του ὁ Λεόντιος διορίστηκε καθηγητής στό Ἱεροδιδασκαλεῖο· ἀργότερα ἔγινε Μητροπολίτης Πάφου (1930), Τοποτηρητής καί, τελικά, Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου (1947).

Μετά τόν Α' Παγκ. Πόλεμο καί, κυρίως, μετά τήν ψήφιση τοῦ περί Παιδείας νόμου τοῦ 1923, οἱ Ἄγγλοι εἶχαν σκληρύνει τά μέτρα τους ὡς πρός τήν Παιδεία, στοχεύοντας στή βαθμιαία ὑποδούλωσή της. Ὁ

τοῦ Ἀρχιμανδριτοῦ Σωφρόνιου Μιχαηλίδη

Κιτίου Ν. Μυλωνάς, στήν προσπάθειά του νά βοηθήσει τούς δασκάλους, πού τότε διορίζονταν καί πληρώνονταν ἀπό τίς τοπικές κοινότητες, διέταξε τίς ἐκκλησιαστικές ἐπιτροπές ὄλων τῶν χωριῶν καί κοινοτήτων τῆς ἐπαρχίας του νά ἐπιχορηγοῦν ἡ καθεμιά τόν δάσκαλο ἡ τούς δασκάλους της ἀπό τά εἰσοδήματα τῶν ναῶν, ὥστε νά βελτιωθεῖ ὁ μισθός τους.

Στή Λεμεσό τοῦ 1930 λειτουργοῦσαν συνολικά, σύμφωνα μέ τίς σχετικές πληροφορίες, τά ἑξῆς σχολεῖα : τό Ἑλληνικό Γυμνάσιο (1916), ἡ Ἰδιωτική Σχολή Ξένων Γλωσσῶν καί Ἑλληνικῶν Μαθημάτων (τό μετέπειτα Ἀθηναῖδιο Γυμνάσιο, 1920), ἡ Σύγχρονος Σχολή (1928), τρία Ἀρρεναγωγεῖα, δύο Παρθεναγωγεῖα, τό Ἀνώτερο Παρθεναγωγεῖο, ἡ Νυκτερινή Σχολή (1924), καί δύο Νηπιαγωγεῖα. Σ' αὐτά πρέπει νά προστεθοῦν καί ἡ Σχολή Καλογραγιῶν St. Joseph (1877), ἕνα Μαρωνιτικό σχολεῖο (1922), ἕνα Ἀρμενικό (1928), καί δύο Τουρκικά Δημοτικά καί ἕνα Νηπιαγωγεῖο.

Ἀξίζει ἐπίσης νά σημειωθεῖ ὅτι στή δεκαετία τοῦ 1920 λειτουργοῦσε στήν πόλη καί ἡ Ἐπαγγελματική Ὑφαντουργική Σχολή Λεμεσοῦ, διευθυνομένη ἀπό Ἐπιτροπή μέ πρόεδρο τόν Κιτίου Νικόδημο καί τεθειμένη ὑπό τή διαχείριση τῶν «κυριῶν τοῦ Λυκείου». Σ' αὐτήν φοιτοῦσαν νεαρές κοπέλλες, ἡ δέ παραγόμενη ποσότης ὑφάσματος διέτιθετο στήν ἀγορά γιά τίς ἀνάγκες τῆς Σχολῆς. Μέχρι τό τέλος τοῦ 1928 ἡ Σχολή φαίνεται νά διελύθη.

Ἐν τῷ μεταξύ στό ἐθνικό θέμα τῆς Κύπρου δέν ἔγινε καμιά πρόοδος, παρά τήν ἔξοδο τῆς Ἑλλάδος στόν πόλεμο (τόν Α' Παγκόσμιο Πόλεμο) παρά τό πλευρό τῆς Ἀγγλίας, διαψευδομένων ἔτσι τῶν ἐλπίδων πού εἶχε ἐκφράσει ὁ Μελέτιος Μεταξάκης. Μετά τή λήξη τοῦ πολέμου ἀπεφασίσθη νά σταλεῖ «Πρεσβεία» στό Λονδίνο γιά προώθηση τοῦ ἐθνικοῦ θέματος, ἀποτελούμενη

ἀπό τόν Ἀρχιεπίσκοπο Κύριλλο Γ' καί τούς Ἑλληνες βουλευτές. Ἡ Πρεσβεία ἀνεχώρησε στίς 5 Δεκεμβρίου 1918, ἐνῶ στήν Κύπρο ἰδρύετο το ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ἀποτελούμενο ἀπό τούς προύχοντες τῆς Κύπρου, ψυχὴ τοῦ ὁποίου ἦταν ὁ Κιτίου Νικόδημος καί σκοπός ἡ μεθόδευση τοῦ ἐθνικοῦ ἀγώνα καί ἡ ἐνίσχυση τοῦ ἔργου τῆς «Πρεσβείας». Λίγες μέρες μετά, στίς 15 Δεκεμβρίου 1918, μέ τήν εὐκαιρία τῆς ὀνομαστικῆς ἐορτῆς τοῦ Πρωθυπουργοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου, ἔγινε δέηση στή Λάρνακα κατὰ τήν ὁποία ὁ Νικόδημος Μυλωνᾶς ἐξεφώνησε ἐνθουσιώδη λόγο ἐξυμνώντας τόν μεγάλο Κρητικό, γεγονός πού ἐνόηλησε τήν ἀγγλική Διοίκηση τῆς Κύπρου ἡ ὁποία, διὰ τοῦ Διοικητοῦ Λάρνακος τοῦ ἔκαμε συστάσεις νά εἶναι πύο συγκρατημένος στίς ὁμιλίες του, «γιά νά μήν παρεξηγοῦνται αὐτές ἀπό τό λαό». Ἀλλ' ὁ Ν. Μυλωνᾶς ἀπάντησε στόν Ἄγγλο Διοικητή: «Θά ἐξακολουθήσω νά πράττω τό καθήκον μου, ὅπως τό ἀντιλαμβάνομαι. Φέρω ἐπὶ τῆς ράχεώς μου ἱστορίαν τετρακοσίων ἐτῶν, κατὰ τήν ὁποίαν ὁ Ἑλληὴν Ἐπίσκοπος εἶναι τόσον ἐκτελεστής Λειτουργιών, ὅσον καί ἐθνικός παιδαγωγός τοῦ δουλεύοντος Ἑλληνισμοῦ. Εἶμαι δέ ὑπεύθυνος διὰ τά λεγόμενά μου καί ἔτοιμος νά ὑποστῶ οἰανδήποτε στιγμὴν τὰς συνεπειᾶς».

Ἡ Πρεσβεία, ὕστερα ἀπό ἄκαρπη παραμονή ἐνός σχεδόν χρόνου στό Λονδίνο, ἐπέστρεψε ἄπρακτη. Οἱ συνετεία τοῦ πολέμου μεγαλόστομες διακηρύξεις τῶν Ἀγγλων περὶ ἐλευθερίας τῶν λαῶν κ.τ.τ., ἀποδεικνύονταν γι' ἄλλη μιά φορά καθαρὴ ὑποκρισία.

Ἐν τῷ μεταξύ στήν Ἑλλάδα, στίς ἐκλογές τῆς 1^{ης} Νοεμβρίου 1920, στήν πύο κρίσιμη στιγμή τῆς ἐξόρμησης τοῦ Ἑθνους γιά τήν ἀνάκτηση τῶν χαμένων πατρίδων

στή Μικρασία καί στή Θράκη, ὁ Ἑλληνικός λαός ἀρνήθηκε τήν ψήφο του στό δημιουργό τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος Ἐλευθέριο Βενιζέλο, καί ἐπανέφερε τόν ἔκπτωτο βασιλέα. Ὁ Μ. Μεταξάκης ἀπομακρύνθηκε ἀπό τό θρόνο Ἀθηνῶν, ἐξελέγη ὅμως Οἰκουμενικός Πατριάρχης, στίς 25 Νοεμβρίου 1921. Στήν Κύπρο, ὅπου τά πάθη τοῦ ἐθνοκτόνου ἐκείνου διχασμοῦ εἶχαν διαιρέσει ἀρκετά τό λαό, οἱ μὲν βενιζελικοί πανηγύρισαν τό γεγονός οἱ δέ βασιλικοί τό κατεδίκασαν. Στή Λάρνακα «ἐνθουσιασμός ἄκρατος ἐξεδηλώθη πρό παντός, δι' εὐνοήτους λόγους, εἰς τό Ἱεροδιδασκαλεῖον, εἰς τήν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ

ὁποίου ἐψάλη δοξολογία προεξάρχοντος τοῦ Μητροπολίτου Κιτίου...», ἔγραφε ἐξοργισμένη ἡ φιλοβασιλικὴ ἐφημερίδα τῆς Λευκωσίας Κυπριακός Φύλαξ, τῆς 1/14^{ης} Δεκεμβρίου 1921. Ὁ Κιτίου Νικόδημος καί ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύριλλος Γ' ἔστειλαν καί συγχαρητήρια τηλεγραφήματα στόν Μ. Μεταξάκη, γιά τά ὁποία ἐπικρίθηκαν δορυμύτατα ἀπό τόν φιλοβασιλικό Κήρυκα τῆς Λεμεσοῦ (11/24 Δεκ. 1921). Τήν ἴδια εὐνοϊκή πρὸς τόν Μεταξάκη στάση τηροῦσε κι ὁ Πάφου

Ἰάκωβος, ἐνῶ τό ἀντίθετο συνέβαινε μέ τόν Κυρηναῖο Μακάριο Μυριανθέα καί πλείστους ἄλλους φιλοβασιλικούς παράγοντες. Ὁ Νικόδημος Μυλωνᾶς εἶχε μάλιστα προχωρήσει στό σημεῖο νά διακόψει, μερικούς μῆνες προηγουμένως, τή μνημόνευση τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου στή θεία Λειτουργία, ἐνέργεια γιά τήν ὁποία τόν ἐπέκριναν μέ δορυμύτητα οἱ φιλοβασιλικές ἐφημερίδες Ἀλήθεια (τῆς 3^{ης} Σεπτ. 1921) καί Κήρυξ (τῆς 11/24 Σεπτ. 1921) τῆς Λεμεσοῦ. Παράλληλα, ὀργάνωσε Ἐράνους ὑπὲρ τοῦ «Μικρασιατικοῦ Ἀγῶνος».

Θεΐες Λειτουργίες καί Χοροστασίες

Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Λεμεσού κ. Ἀθανασίου

ΚΥΡΙΑΚΗ 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Ὁ Πανιερωτάτος Μητροπολίτης Λεμεσού κ. Ἀθανάσιος τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Ἁγίων Παΐσιου τοῦ Ἁγιορείτου καί Ἀρσενίου τοῦ Καππαδόκου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 13 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία κατά τή διάρκεια ἀγρυπνίας ἐπί τή μνήμη πάντων τῶν ἐν Λεμεσῷ διαλαμπάντων Ἁγίων στόν Μητροπολιτικό ναό Παναγίας Παντανάσσης Καθολικῆς.

ΣΑΒΒΑΤΟ 14 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Ὑποδέχθηκε τήν ἱερή εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Φανουρίου, ἡ ὁποία βρισκεται στή νήσο Ρόδο καί ἀκολούθως χοροστάτησε κατά τή διάρκεια τοῦ ἑσπερινοῦ στόν ἱερό ναό Ἁγίου Φανουρίου (περιοχή Λαϊκῆς Λευκοθέας).

ΚΥΡΙΑΚΗ 15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Ἀποστόλου Ἀνδρέα Χαράκη.

ΤΡΙΤΗ 17 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἀποστόλου Λουκᾶ τῆς κοινότητος Κολοσσίου.

ΤΕΤΑΡΤΗ 18 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἀποστόλου Λουκᾶ, Ἁγίας Μαρίνας καί Ἁγίου Θύρσου τοῦ Συνοικισμοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου.

ΠΕΜΠΤΗ 19 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Πέτρου καί Παύλου καί Ἁγίου Ἀρτεμίου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος τῆς κοινότητος Λιμνάτη.

ΤΕΤΑΡΤΗ 25 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίου Δημητρίου τῆς κοινότητος Βάσας (Σανίδας).

ΠΕΜΠΤΗ 26 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίου Δημητρίου τῆς κοινότητος Συκόπετρας.

ΣΑΒΒΑΤΟ 28 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Παναγίας Πυργωτίσσης τῆς κοινότητος Πύργου, κατά τή διάρκεια τῆς ὁποίας χειροτόνησε εἰς Διάκονο τόν κ. Ἰωάννη Χριστοφί.

ΚΥΡΙΑΚΗ 29 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Ἁγίου Νικολάου τῆς κοινότητος Ἄλασσας.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 3 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στήν ἱερά μονή Ἁγίου Γεωργίου Ἀλαμάνου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 5 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Ἁγίου Γεωργίου Φραγκοῦδη.

ΤΡΙΤΗ 7 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ τῆς κοινότητος Σουνίου.

ΤΕΤΑΡΤΗ 8 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ τῆς κοινότητος Παρεκκλησιάς.

Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίου Νεκταρίου.

ΠΕΜΠΤΗ 9 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίων Παΐσιου τοῦ Ἁγιορείτου καί Ἀρσενίου τοῦ Καππαδόκου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 10 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίου Ἀρσενίου τῆς κοινότητος Κυπερούνας.

ΣΑΒΒΑΤΟ 11 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίου Μηνᾶ τῆς ἐνορίας Ἁγίου Ἀθανασίου.

Συγχοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος, Πολιούχου τῆς Λεμεσού, μετὰ τοῦ Σεβασμωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἰόππης κ. Δαμασκηνοῦ, τοῦ Σεβασμωτάτου Μητροπολίτου Νέας Κρήνης καί Καλαμαριάς κ. Ἰουστίνου καί τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος κ. Νικολάου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 12 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Συμμετέσχε σέ Ἀρχιερατικό Συλλεΐτουργο στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος, προεξάρχοντος τοῦ Σεβασμωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἰόππης κ. Δαμασκηνοῦ καί συλλειτουργούντων τοῦ Σεβασμωτάτου Μητροπολίτου Νέας Κρήνης καί Καλαμαριάς κ. Ἰουστίνου καί τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος

Ὁκτωβρίου, Νοεμβρίου καὶ Δεκεμβρίου

κ.Νικολάου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 19 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἁγίου Γεωργίου τῆς κοινότητας Ἀκρούντας.

ΤΡΙΤΗ 21 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Μέ τήν εὐκαιρία τῆς μνήμης τῆς Συνάξεως τῶν Ἀρχαγγέλων Μιχαήλ καί Γαβριήλ (8η Νοεμβρίου π.ῆ.) συμμετέσχε σέ Πολυαρχιερατικό Συλλειτουργο στήν ιερά μονή Ἀρχαγγέλων Μιχαήλ καί Γαβριήλ στήν Ἰόππη (Ἱεροσόλυμα), προεξάρχοντος τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ.κ.Θεοφίλου Γ' καί συλλειτουργούντων πλήθους Ἀρχιερέων.

ΣΑΒΒΑΤΟ 25 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίας Αἰκατερίνης στήν ιερά μονή Παναγίας Ἀμρουῶς. Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Στυλιανοῦ Συνοικισμοῦ Λινόπετρας.

ΚΥΡΙΑΚΗ 26 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἁγίου Γεωργίου τῆς κοινότητας Κελλακίου.

ΤΕΤΑΡΤΗ 29 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στό πανηγυρίζον παρεκκλήσιο τοῦ Ἁγίου Φιλουμένου Συνοικισμοῦ Τιμίου Σταυροῦ Π. Πολεμιδίων.

ΠΕΜΠΤΗ 30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἀποστόλου Ἀνδρέα Μέσα Γειτονιάς.

ΚΥΡΙΑΚΗ 3 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἁγίων Ἀνδρονίκου καί Ἀθανασίας.

Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στό πανηγυρίζον παρεκκλήσιο τῆς Ἁγίας Βαρβάρας παρὰ τόν Ἅγιο Τύχωνα.

ΔΕΥΤΕΡΑ 4 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίας Βαρβάρας Ζακακίου, κατά τή διάρκεια τῆς ὁποίας χειροτόνησε εἰς πρεσβύτερον τόν εὐλαβέστατο διάκονο Μάρκο Μάρκου.

ΤΡΙΤΗ 5 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου

Σάββα Ὑψωνα.

ΤΕΤΑΡΤΗ 6 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Νικολάου Κάτω Πολεμιδίων.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 8 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίας Ἄννης στήν κοινότητα Σπιταλίου Λεμεσοῦ.

ΣΑΒΒΑΤΟ 9 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό Μητροπολιτικό ναό Παναγίας Παντανάσσης (Καθολικῆς), κατά τή διάρκεια τῆς ὁποίας χειροτόνησε εἰς διάκονον τόν κ. Ἀνδρέα Δημητρίου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 10 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἁγίου Νικολάου Λεμεσοῦ.

ΔΕΥΤΕΡΑ 11 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Σπυρίδωνος.

ΠΕΜΠΤΗ 14 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Ἐλευθερίου στήν κοινότητα Μουτταγιάκας.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Ἐλευθερίου Λεμεσοῦ.

ΚΥΡΙΑΚΗ 17 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἁγίας Τριάδος.

ΚΥΡΙΑΚΗ 24 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στήν Ἱερά Μονή Ἁγίου Νικολάου τῶν Γάτων Λεμεσοῦ.

ΔΕΥΤΕΡΑ 25 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Παναγίας Παντανάσσης (Καθολικῆς).

ΤΡΙΤΗ 26 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἁγίου Νεοφύτου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Ἰωσήφ τοῦ Μνήστορος.

Θεοφιλέστατου Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος κ. Νικολάου

ΤΕΤΑΡΤΗ 4 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος κ. Νικόλαος χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στό πα-

νηγυρίζον παρεκκλήσιο Ἁγίου Ἐρμογένους τῆς κοινότητας Ἐπισκοπῆς.

ΣΑΒΒΑΤΟ 7 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία

Θεΐες Λειτουργίες καί Χοροστασίες

Λειτουργία στό ιερό ήσυχαστήριο Ἁγίων Σεργίου καί Βάκχου τῆς ιερᾶς μονῆς Ἀμαργοῦς.

ΚΥΡΙΑΚΗ 8 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἁγίου Γεωργίου τῆς κοινότητας Ἀκαπνοῦς.

Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίων Ἀνδρονίκου καί Ἀθανασίας.

ΚΥΡΙΑΚΗ 15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἁγίου Νικολάου Κάτω Πολεμίδων, κατά τή διάρκεια τῆς ὁποίας τέλεσε τό μνημόσυνο τοῦ ἥρωα τῆς ΕΟΚΑ Νικολάου Π. Γιάγκου.

ΤΡΙΤΗ 17 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἀποστόλου Λουκά, Ἁγίας Μαρίας καί Ἁγίου Θύρσου.

ΤΕΤΑΡΤΗ 18 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἀποστόλου Λουκά τῆς κοινότητας Κολοσσίου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 20 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἀποστόλων Πέτρου καί Παύλου καί Ἁγίου Ἀρτεμίου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἁγίων Κωνσταντίνου καί Ἑλένης τῆς ὁμώνυμης κοινότητας.

ΤΕΤΑΡΤΗ 25 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Δημητρίου τῆς κοινότητας Συκόπετρας.

ΠΕΜΠΤΗ 26 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Δημητρίου τῆς κοινότητας Βάσας Κελλακίου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 27 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν Καθεδρικό ναό Ἁγίας Νάπας Λεμεσοῦ.

ΣΑΒΒΑΤΟ 28 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν Καθεδρικό ναό Ἁγίας Νάπας Λεμεσοῦ καί ἀκολούθως προέστη τῆς Δοξολογίας μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐθνικῆς ἐπετείου τοῦ ἔπους τοῦ 1940.

ΚΥΡΙΑΚΗ 29 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἁγίου Νικολάου Λεμεσοῦ.

ΠΕΜΠΤΗ 2 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε

κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Γεωργίου Ὑψωνα.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 3 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Γεωργίου Χαβούζας.

ΣΑΒΒΑΤΟ 4 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στό πανηγυρίζον παρεκκλήσιο Ἁγίου Δημητριανοῦ τῆς κοινότητας Ἀκρωτηρίου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 5 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἁγίου Γεωργίου τῆς κοινότητας Χανδριῶν.

ΤΡΙΤΗ 7 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ τῆς κοινότητας Σουνίου.

ΤΕΤΑΡΤΗ 8 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ τῆς κοινότητας Πελενδρίου.

ΠΕΜΠΤΗ 9 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Νεκταρίου.

Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Ἀρσενίου τοῦ Καππαδόκου τῆς κοινότητας Κυπερούνας.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 10 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίων Παΐσιου τοῦ Ἁγιορείτου καί Ἀρσενίου τοῦ Καππαδόκου.

Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Μηνά.

ΣΑΒΒΑΤΟ 11 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Συγχοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος, Πολιούχου Ἁγίου τῆς Λεμεσοῦ, μετά τοῦ Σεβασμωτάτου Μητροπολίτου Νέας Κρήνης καί Καλαμαριάς κ. Ἰουστίνου, τοῦ Σεβασμωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἰόππης κ. Δαμασκηνοῦ καί τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Λεμεσοῦ κ. Ἀθανασίου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 12 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Συμμετέσχε σέ Ἀρχιερατικό Συλλεΐτουργο στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος, Πολιούχου Ἁγίου τῆς Λεμεσοῦ, προεξάρχοντος

Ὀκτωβρίου, Νοεμβρίου καὶ Δεκεμβρίου

τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἰόππης κ. Δαμασκηνοῦ καὶ συλλειτουργούντων τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαριάς κ. Ἰουστίνου καὶ τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Λεμεσοῦ κ. Ἀθανασίου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 19 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν ἱερό ναό Ἁγίου Ἐπιφανίου τῆς κοινότητας Ἀψιοῦς.

ΔΕΥΤΕΡΑ 20 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στὸν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Παναγίας τῆς κοινότητας Ἀγροῦ.

ΤΡΙΤΗ 21 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Παναγίας Χρυσελεύσης τῆς κοινότητας Πραστειοῦ Κελλακίου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 24 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στὸν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίας Αἰκατερίνης τῆς ἱερᾶς μονῆς Παναγίας Ἀμροῦς.

ΚΥΡΙΑΚΗ 26 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίου Στυλιανοῦ Λινόπετρας.

ΤΡΙΤΗ 28 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στὸ πανηγυρίζον παρεκκλήσιο Ἁγίου Φιλουμένου Πάνω Πολεμιδιῶν.

ΤΕΤΑΡΤΗ 29 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στὸν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἀποστόλου Ἀνδρέου Χαράκη.

ΠΕΜΠΤΗ 30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἀποστόλου Ἀνδρέου Χαράκη.

ΚΥΡΙΑΚΗ 3 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν ἱερό ναό Παναγίας Χρυσελεύσης τῆς κοινότητας Φοινικαριῶν.

Συγχοροστάτησε κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στὸν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίας Βαρβάρας Ζακακίου μετὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Γουϊνέας κ. Γεωργίου.

ΔΕΥΤΕΡΑ 4 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στὸν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίου Σάββα Ὑψωνα.

ΤΡΙΤΗ 5 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στὸν πανηγυρί-

ζοντα ἱερό ναό Ἁγίου Νικολάου Κάτω Πολεμιδιῶν.

ΤΕΤΑΡΤΗ 6 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τὴν ἡμέρα αὐτή, ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποία ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος κ. Νικόλαος ἄγει τὰ ὀνομαστήρια του, προεξήρχε Ἀρχιερατικοῦ Συλλειτουργοῦ, πού τελέστηκε στὸν ἱερό ναό Ἁγίου Νικολάου Λεμεσοῦ, συλλειτουργούντος τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Λήδρας κ. Ἐπιφανίου. Ἀκολούθως δέχθηκε στὸν Μητροπολιτικό οἶκο τίς εὐχές τῶν ἐπισήμων, τῶν Ἀρχῶν τῆς πόλης καὶ πλήθους πιστῶν.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 8 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία κατὰ τὴ διάρκεια ἀγρυπνίας στὸν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Θεοπατόρων Ἰωακείμ καὶ Ἄννης παρά τὸν Ἅγιο Τύχωνα.

ΚΥΡΙΑΚΗ 10 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν ἱερό ναό Παναγίας Τριχερούσας.

ΤΡΙΤΗ 12 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίου Σπυριδῶνα.

ΠΕΜΠΤΗ 14 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στὸν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίου Ἐλευθερίου Λεμεσοῦ.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίου Ἐλευθερίου τῆς κοινότητας Μουτταγιάκας.

ΚΥΡΙΑΚΗ 17 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν ἱερό ναό Τιμίου Προδρόμου τῆς κοινότητας Βουνίου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 24 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν ἱερό ναό Ἀποστόλου Ἀνδρέα Μέσα Γειτονιάς.

ΔΕΥΤΕΡΑ 25 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν ἱερό ναό τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως τῆς κοινότητας Ἀσωμάτου.

ΣΑΒΒΑΤΟ 30 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στὸ πανηγυρίζον παρεκκλήσιο Ἁγίου Ἰωσήφ τοῦ Μνήστορος.

ΚΥΡΙΑΚΗ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίου Τύχωνος τῆς ὁμώνυμης κοινότητας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ

ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΛΕΜΕΣΟΥ

Τὴν Παρασκευὴ 6 Ὀκτωβρίου, ἡ Μητρόπολή μας εἶχε τὴν εὐλογία νὰ ὑποδεχθεῖ τὴν τιμὰ κάρα τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, ἀπὸ τὴν ἱερά μονὴ Παναγίας Παναχράντου Ἄνδρου. Ἡ ὑποδοχὴ ἔγινε στὸν Μητροπολιτικὸ ἱερό ναὸ Παναγίας Παντανάσσης Καθολικῆς, ἀπὸ τὸν προϊστάμενο τοῦ ναοῦ Ἀρχιμ. Φιλόθεο Μαχαιριώτη. Μετὰ τὴν ὑποδοχὴ ἀκολούθησε Πανηγυρικὴ ἀγρυπνία μὲ τὴ συμμετοχὴ ἱερέων τῆς Μητροπόλεώς μας καὶ πλῆθος κόσμου, πού προσήλθε νὰ λάβει τὴ χάρη τοῦ Ἁγίου.

Τὴν Τρίτη 10 Ὀκτωβρίου, ἡ Μητρόπολή μας εἶχε τὴν εὐλογία νὰ ὑποδεχθεῖ τὴν τιμὰ καὶ χαριτόβρυτη κάρα τοῦ Ὁσίου Δαυὶδ τοῦ ἐν Εὐβοίᾳ, στὸν ἱερό ναὸ Ἀποστόλου Ἀνδρέα Χαράκη. Τὴν τιμὰ κάρα προσκόμισε ὁ Ἡγούμενος τῆς Μονῆς, Γέροντας Γαβριήλ, καὶ τὴν ὑποδέχθηκε ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος κ. Νικόλαος. Ἀκολούθησε Πανηγυρικὸς ἔσπερινός κατὰ τὸν ὁποῖο χοροστάτησε ὁ Θεοφιλέστατος. Τὴν Παρασκευὴ 13 Ὀκτωβρίου, τελέστηκε πανηγυρικὴ ἀγρυπνία προεξάρχοντος τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος κ. Νικολάου. Στὴν ἀγρυπνία συμμετεῖχαν ὁ Ἡγούμενος τῆς Μονῆς, Ἀρχιμ. Γαβριήλ, ἱερεῖς τῆς Μητροπόλεώς μας καὶ πλῆθος εὐσεβῶν χριστιανῶν.

Πανηγυρικὰ καὶ φέτος ἐορτάστηκε ἡ ἐορτὴ τῆς Ἁγίας Σκέπης τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ ἡ Ἐθνικὴ Ἐορτὴ τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940 στὴ Μητρόπολή μας, μὲ ἐπίκεντρο τῶν ἐορτασμῶν τὸν Καθεδρικό ἱερό ναὸ Ἁγίας Νάπας. Στὸν Πανηγυρικὸ ἔσπερινό χοροστάτησε ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος κ. Νικόλαος μὲ τὴ συμμετοχὴ πλειάδας ἱερέων τῆς Μητροπόλεώς μας καὶ πλῆθος κόσμου. Τὴν κυριώνυμο μέρα τελέστηκε Ἀρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία προεξάρχοντος τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος. Μὲ τὸ πέρας τῆς

Θείας Λειτουργίας τελέστηκε Πανηγυρική Δοξολογία για τήν Ἐθνική Ἐπέτειο. Τόν πανηγυρικό τῆς ἡμέρας ἐκφώνησε ὁ κ. Γεώργιος Ἰωσηφίδης, Διευθυντής τοῦ Λαντιείου Λυκείου. Τῆ μαθητική καί στρατιωτική παρέλαση πού ἀκολούθησε, χαιρέτισε ὁ Θεοφιλέστατος ἀπό τήν ἐξέδρα τῶν ἐπισήμων.

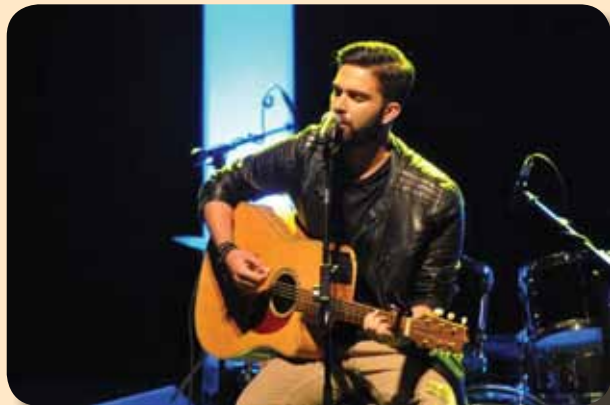

Πραγματοποιήθηκε τό δήμερο 3-4 Νοεμβρίου, τό Β' Ἐπιστημονικό Συνέδριο τό ὅποιο διοργάνωσε ἡ Μητρόπολή μας μέ θέμα: “Ἡ Λεμεσός κατά τή Ρωμαϊκή καί Πρώιμη Βυζαντινή περίοδο”. Τό Συνέδριο διοργανώθηκε μέσα στά πλαίσια τῶν ἑορτασμῶν γιά τόν Πολιοῦχο Ἅγιο τῆς πόλης μας, Ἅγιο Ἰωάννη τόν Ἐλεήμονα. Τήν ἔναρξη τοῦ Συνεδρίου κήρυξε ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας κ. Ἀθανάσιος, μετά ἀπό σύντομο καλωσόρισμα τοῦ προέδρου τῆς ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς, Δρ. Ἀνδρέα Φούλια. Μετά τό τέλος κάθε συνεδρίας ἀκολουθοῦσε ἐποικοδομητική συζήτηση μεταξύ τῶν ὁμιλητῶν καί τῶν παρευρισκομένων.

Ἡ Ἱερά Μητρόπολη Λεμεσοῦ σέ συνεργασία μέ τό Ρωσικό Κέντρο Ἐπιστήμης καί Πολιτισμοῦ στήν Κύπρο, μέσα στά πλαίσια τῶν πανηγυρικῶν ἑορτασμῶν τοῦ Πολιοῦχου Ἁγίου μας, Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος, διοργάνωσε συναυλία τήν Κυριακή 5 Νοεμβρίου τό ἀπόγευμα, στήν αἴθουσα Ἐκδηλώσεων τῆς Ἱεράς Μητροπόλεώς μας. Στή συναυλία συμμετείχε ἡ χορωδία τοῦ ὀρθόδοξου ὀρφανοτροφείου «Ὅτράντα», τῆς γυναικείας ἱεράς μονῆς Ἁγίου Νικολάου Καλούγκας ἀπό τή Ρωσία, συνοδευόμενη ἀπό τή Γερόντισσα Νικολαΐα καί ἀδελφές τῆς Μονῆς. Ἡ χορωδία ἀποτελεῖται ἀπό ὀρφανά κορίτσια, τά ὅποια διαμένουν στή Μονή.

Ἡ Φιλόπρωχος Ἀδελφότητα τῆς Μητροπόλεώς μας σέ συνεργασία μέ τό ΤΕ.ΠΑ.Κ., διοργάνωσε φιλανθρωπική συναυλία τή Δευτέρα 6 Νοεμβρίου, στό Παττίχειο Δημοτικό Θέατρο. Στή συναυλία τραγούδησε ἡ Τζένη Καραπατάκη καί ὁ Ἄντρέας Λέοντας. Ὅλα τά ἔσοδα ἀπό τή συναυλία διατέθηκαν γιά τό γεῦμα ἀπόρων πού προσφέρει καθημερινά ἡ Μητρόπολή μας.

Ἀνάμεσα στό πολυάριθμο νέφος τῶν Ἁγίων, στή χορεία τῶν μεγάλων Ἱεραρχῶν πού κοσμοῦν τόν πολύφωτο οὐρανό τοῦ στερεώματος τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁ πλέον γνωστός, γνωρίζεται καί καλεῖται, μέ τό θεϊκό ὄνομα «Ἐλεήμων», ὁ Ἰωάννης τῆς ἐλεημοσύνης ὁ ἐπώνυμος.

Τό ἀπόγευμα τοῦ Σαββάτου 11 Νοεμβρίου, τελέστηκε μέ τήν πρέπουσα μεγαλοπρέπεια καί τιμή ὁ μέγας Πανηγυρικός καί Πολυαρχιερατικός ἑσπερινός στόν ὁμώνυμο ναό τοῦ Ἁγίου. Τοῦ Πανηγυρικοῦ ἑσπερινοῦ χοροστάτησε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Νέας Κρήνης καί Καλαμαριᾶς κ. Ἰουστίνος, συγχοροστατούντων τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου

Ίοππης κ. Δαμασκηνού, τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου καί Ποιμενάρχου μας κ. Ἀθανασίου καί τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος κ. Νικολάου. Στόν ἔσπερινό συμμετείχαν πλειάδα κληρικῶν τῆς Μητροπόλεώς μας καί παρέστη πλήθος κόσμου. Τά ψαλτήρια κόσμησε ἡ χορωδία τῆς Μητροπόλεώς μας “Ρωμανός ὁ Μελωδός”. Μετά τό πέρας τοῦ ἔσπερινοῦ ἀκολούθησε λιτάνευση τῆς ἱερᾶς εἰκόνας καί τοῦ χαριτοβρύτου λειψάνου τοῦ Ἁγίου σέ παρακείμενους δρόμους τῆς ἐνορίας. Τήν ἡμέρα τῆς ἑορτῆς τελέστηκε Πολυαρχιερατικό Συλλεΐτουργο, Προϊσταμένου τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἰόππης κ. Δαμασκηνού.

Ἀγρυπνία γιά τήν ἀγιοκατάταξη τοῦ Ἁγ. Ἰακώβου τοῦ ἐν Εὐβοίᾳ

Τό βράδυ τῆς 28ης Νοεμβρίου τελέστηκε στόν ἱερό ναό Ἀπ. Ἀνδρέου Χαράκη, ἡ πρώτη Πανηγυρική Ἱερά Ἀγρυπνία μετά τήν ἀγιοκατάταξη τοῦ Ὁσίου Γέροντος Ἰακώβου τοῦ ἐν Εὐβοίᾳ. Τῆς Ἀγρυπνίας προέστη ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος κ. Νικόλαος καί συμμετείχαν ἀρκετοί ἱερεῖς τῆς Μητροπόλεώς μας. Κατά τή διάρκεια τῆς ἀγρυπνίας συνεορτάστηκαν ὁ Ὁσιος Ἰάκωβος ὁ ἐν Εὐβοίᾳ καί ὁ Ἅγιος Ἱερομάρτυς Φιλούμενος ὁ Κύπριος.

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἑορτῆς τῆς Ἁγίας ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Βαρβάρας, στό Ζακάκι τελέστηκε ἀπό τόν Πανιερώτατο Μητροπολίτη μας κ. Ἀθανάσιο ἡ εἰς πρεσβύτερο χειροτονία τοῦ εὐλαβεστάτου διακόνου π. Μάρκου Μάρκου. Ἱερεῖς, συγγενεῖς καί φίλοι προσέτρεξαν νά εὐχηθῶν στόν νεοχειροτονηθέντα ἱερέα, ὁ ὁποῖος θά λειτουργεῖ στόν ἱερό ναό Ἁγίας Ζώνης Λεμεσοῦ.

Ἡ Ἐκκλησία μας στίς 6 Δεκεμβρίου, τιμᾶ τή μνήμη τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρός ἡμῶν Νικολάου Ἀρχιεπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας, ἡμέρα κατὰ τήν ὁποία ἄγει τά ὀνομαστήριά του ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος κ. Νικόλαος. Τήν παραμονή τῆς ἑορτῆς, ὁ Θεοφιλέστατος χοροστάτησε κατὰ τήν ἀκολουθία τοῦ Πανηγυρικοῦ Ἑσπερινοῦ στόν ἱερό ναό Ἁγίου Νικολάου Κάτω Πολεμιδιῶν. Ἀνήμερα τῆς μνήμης τοῦ Ἁγίου, ὁ Θεοφιλέστατος προεξήρχε

τῆς Πανηγυρικής Θείας Λειτουργίας στόν ἱερό ναό Ἁγίου Νικολάου Λεμεσοῦ συλλειτουργοῦντος τοῦ Ἐπισκόπου Λήδρας κ. Ἐπιφανίου, Καθηγουμένου τῆς ἱερᾶς μονῆς Μαχαιρᾶ. Ἐπίσης συλλειτουργῆσαν ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Μητροπόλεώς μας, Ἀρχιμ. Ἰσαάκ, ὁ Καθηγούμενος τῆς ἱερᾶς

μονῆς Τιμίου Προδρόμου Μέσα Ποταμοῦ, Ἀρχιμ. Παΐσιος καί ἄλλοι κληρικοί. Τόν πανηγυρικό τῆς ἡμέρας ἐκφώνησε ὁ Ἀρχιμ. Φιλόθεος. Παρέστησαν μεταξύ ἄλλων ὁ Δήμαρχος Λεμεσοῦ, Πολιτειακοί ἀξιωματοῦχοι, ἐκπρόσωποι τοῦ στρατοῦ καί τῆς Ἀστυνομίας καί τῶν σχολείων τῆς Ἐπαρχίας μας. Μετά τό πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας ὁ Θεοφιλέστατος δέχθηκε τίς εὐχές τῶν πιστῶν στόν Μητροπολιτικό Οἶκο. Ἀρκετός κόσμος προσήλθε γιά νά εὐχηθεῖ στόν Θεοφιλέστατο.

Τό Σάββατο 9 Δεκεμβρίου, ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας κ. Ἀθανάσιος λειτούργησε στόν ἱερό Μητροπολιτικό ναό Παναγίας Παντανάσσης Καθολικῆς, συλλειτουργοῦντος τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Νιέρι καί Ὁρους Κέννας κ. Νεοφύτου. Κατά τή διάρκεια τῆς Θείας Λειτουργίας, ὁ Πανιερώτατος χειροτόνησε σέ διάκονο τόν εὐλαβέστατο Ἄνδρέα Δημητρίου. Ὁ π. Ἄνδρέας εἶναι ἔγγαμος κληρικός καί θά διακονεῖ στόν ἱερό ναό Ἁγίων Παΐσιου τοῦ Ἀγιορείτου καί Ἀρσενίου τοῦ Καππαδόκου.

Μέ μεγάλη ἐπιτυχία πραγματοποιήθηκε καί φέτος ἡ Χριστουγεννιάτικη Συναυλία πού διοργάνωσε ἡ Μητρόπολή μας, μέ τήν εὐκαιρία τῶν ἑορτῶν τοῦ ἁγίου Δωδεκαημέρου. Ἡ Συναυλία πραγματοποιήθηκε στό Πατιτχείο Δημοτικό Θέατρο τήν Παρασκευή 22 Δεκεμβρίου καί περιελάμβανε παραδοσιακά κάλαντα καί Ἐκκλησιαστικούς ὕμνους τοῦ Δωδεκαημέρου (Χριστουγέννων, Πρωτοχρονιάς καί Θεοφανείων). Ἔλαβαν μέρος ἡ ἐκκλησιαστική χορωδία «Ρωμανός ὁ Μελδός», ἡ παραδοσιακή χορωδία νέων «Ἀνατολή» καί τό σχῆμα παραδοσιακῶν ὀργάνων τῆς μουσικῆς σχολῆς τῆς Μητροπόλεώς μας. Τήν ἐκδήλωση ἔκλεισε μέ χαιρετισμό ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος κ. Νικόλαος.

Με λαμπρότητα έορτάστηκε ή κατά σάρκα Γέννηση τού Κυρίου και Θεού και Σωτήρος ήμών Ίησού Χριστού σέ όλους τούς ναούς τής Μητροπόλεως μας. Ό Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας κ. Άθανάσιος λειτούργησε και κήρυξε τόν θείο λόγο στόν ιερό Μητροπολιτικό ναό Παναγίας Παντανάσσης Καθολικής. Στή Θεία Λειτουργία παρέστησαν στρατιωτικές, άστυνομικές και άλλες Άρχές τού τόπου. Ό Θεοφιλέστατος Έπίσκοπος Άμαθούντος κ. Νικόλαος λειτούργησε και κήρυξε τόν θείο λόγο στόν ιερό ναό Γεννήσεως τού Σωτήρος στόν Ανώματο.

Πραγματοποιήθηκε, όπως είθισται κάθε παραμονή τού καινούργιου χρόνου, ή κοπή τής βασιλόπιτας για τό προσωπικό τής Μητροπόλεως μας. Ή τελετή έλαβε χώρα στήν αίθουσα έκδηλώσεων τής Μητροπόλεως. Παρέστησαν ό Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας κ. Άθανάσιος, ό Θεοφιλέστατος Έπίσκοπος Άμαθούντος κ. Νικόλαος, ό Πρωτοσύγκελλος Αρχιμανδρίτης Ίσαάκ, ιερείς, τό προσωπικό και συνεργάτες τής Μητρόπολής μας. Ή κοπή τής βασιλόπιτας έγινε από τόν Πανιερώτατο Μητροπολίτη μας, ό όποιος άπηύθυνε σέ όλους τόν πνευματικό και πατρικό του λόγο και ευχήθηκε κάθε ευλογία για ένα καρποφόρο νέο έτος.

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΑΓΙΟΙ ΒΑΣΙΛΟΜΑΡΤΥΡΕΣ ΡΟΜΑΝΟΦ

ΟΣΑ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΣΕ ΝΑ ΚΡΥΨΗ Η ΣΙΩΠΗ

Ίεράς Μονής Τιμίου Προδρόμου Μέσσα Ποταμού

Στις 17 Ίουλίου του 2018 συμπληρώνονται εκατό χρόνια από την ημέρα του μαρτυρίου των αγίων βασιλομαρτύρων Ρομάνοφ. Ήδη στο Αίκατερινμπούργκ, την πόλη των Ουραλίων όπου μαρτύρησαν οι άγιοι, γίνονται μεγάλες προετοιμασίες για τον έορτασμό της έπετειού αυτής. Τό ίδιο συμβαίνει και σέ όλόκληρη τή Ρωσία, ό λαός της όποίας αγάπησε τήν τσαρική οικόγένεια όσο λίγους άγίους στήν ιστορία της. Στο πλαίσιο της έν λόγω έπετειού, ή άδελφότητα της Ίεράς Μονής Τιμίου Προδρόμου Μέσσα Ποταμού, άνέλαβε τό ιερό χρέος πρός τό έλληνόφωνο χριστεπώνυμο πλήρωμα νά προβάλει ώς ένα άξιοθαύμαστο πρότυπο χριστιανικής ζωής τόν Ρώσο άγιο τσάρο Νικόλαο. Αυτός μαζί μέ τήν εύλογημένη οικόγένειά του, δέν ξεγελάσθηκαν ούτε από τά παλάτια ούτε από τίς άνέσεις ούτε και τίς βασιλικές τιμές. Αντίθετα διήλθαν τήν επίγεια ζωή τους μέ απλότητα βίου, μέ τέλεια αγάπη, πίστη και έλπίδα πρός τόν Θεό και ιώβεια ύπομονή στους συνεχείς πειρασμούς και θλίψεις στή ζωή τους μέχρι και τό μαρτυρικό τέλος τους.

Παναής ό εκ Λύσης

Μαρτυρία και Μαρτυρίες

π. Ανδρέα Άγαθοκλέους

Στό βιβλίο καταγράφονται έμπειρίες ανθρώπων, πού μέ προθυμία δέχτηκαν νά μιλήσουν για τόν «άνθρωπο του Θεού», τόν «πραγματικό άγιο», τόν «Παναή του Ίλαμού», πού έπηρέασε τό χωριό του πνευματικά. Σ' αυτό είχε έφαρμογή ό λόγος του άγίου Ίωάννη του Χρυσοστόμου: «άρκει ένας άνθρωπος, πού έχει ζήλο και έσωτερική θέρμη, νά διορθώσει όλόκληρη κοινότητα».

